

עולם שמעבר למחוייבות

הנחייה ועריכה:

לירן גרוס

כתיבה:

הדר גמרא
לירן גרוס
יובל גרנות
צופיה זלצמן
טל לביא
רועי פריד
דבורה רודאף

עימוד ועיצוב:

מרביליקס

תודה לקרן 'תקווה' על לימוד משותף שהיווה אבן דרך חשובה ביצירת חוברת זו

בהוצאת:

עזרא - תנועת הנוער התורני לאומי הראשונה בישראל
מחלקת הדרכה
רח' בית הדפוס 11, ירושלים
טלפון: 02-5371640
פקס: 02-5372639

Mhadracha@ezra.org.il • www.ezra.org.il

תנועת הנוער עזרא

© כל הזכויות שמורות, ירושלים,
תש"פ - שנת המעבר לתנועה!

תוכן עניינים

4.....	על החופש שבבחירה להתחייב - הקדמת המזכ"ל
5.....	הקדמה
6.....	מבנה החוברת

חשבון + נפש = ברית

15.....	הקדמה למערך
16.....	פעולה 1 - החובה לעשות חשבון
23.....	נספחים
25.....	פעולה 2 - האתגר לבוא חשבון
30.....	נספחים
32.....	פעולה 3 - ברית ביני לבין עצמי
37.....	נספחים

לא בחרתי לבוא לעולם זה ברית?

55.....	הקדמה למערך
56.....	פעולה 1 - לא בחרתי לבוא לעולם
63.....	נספחים
77.....	פעולה 2 - החופש לכרות
83.....	נספחים
89.....	פעולה 3 - לאתגר מלמעלה
95.....	נספחים

אמנה חברתית וברית ייעוד

103.....	הקדמה למערך
104.....	פעולה 1 - אינדיבידואליזם
110.....	פעולה 2 - כאן נולדתי, כאן נולדו לי ילדי
117.....	נספחים
126.....	פעולה 3 - ברית של עם
134.....	נספחים

ברית עם התורה

147.....	הקדמה למערך
148.....	פעולה 1 - אני מחוייב?
153.....	נספחים
163.....	פעולה 2 - ממחויבות לברית
169.....	פעולה 3 - ברית - הוראות הפעלה
175.....	נספחים

על החופש שבבחירה להתחייב - הקדמת המזכ"ל

המשוואה הרגילה דרכה אנו רגילים להסתכל על העולם היא שככל שניתן להגדיל ולהוסיף יותר חופש, בחירה ואפשרויות כך ייטב. לפי תפיסה - מחשבה זו בכל פעם שאני מתחייב, אני מקטין את החופש שלי ומשלם מחיר. קרל פון קלאזוביץ, מי שייסד את האסטרטגיה הצבאית ותורת הלחימה המודרנית ניסח רעיון זה באופן הבא:

"המלחמה אינה אלא המשך המדיניות באמצעים אחרים"

הוא מתאר קשר בין מדינות (למרות שניתן להקיש מכך לכל קשר אחר) בהתאם למשוואה שתוארה לעיל - מדינה תמיד יכולה לפתוח במלחמה. מלחמה היא אחד מהכלים בארגון המדיניות. ממילא גם הסכם או ברית בין מדינות תשמר במידה שהאינטרסים של המדינות נותרו בעינם. במידה והאינטרסים ישתנו, לברית ולהסכם אין חשיבות. כל הסכם סופו להיות מופר, גם עת כתיבתו. אנו כל כך רגילים למצב זה, שאיננו שמים לב לייחודיות שלו. מלחמת העולם השנייה נפתחה כשרשרת הסכמים עליהם חתם היטלר ימ"ש רק על מנת להפר אותם ביום שאחרי (עזיבת הסכם הגרעין היא דוגמא נוספת). זהו מצב החיים על פיו אנו פועלים - לעתים צריך להתחייב, אין ברירה, זהו הכרח בל יגונה, אך כמובן שלא מצב אידיאלי.

אל מול מצב עניינים זה, כדאי להזכר בתיאור תנ"כי המוכר לכולנו - הברית עם הגבעונים. הגבעונים מטעים באופן מודע את בני ישראל וגורמים ליהושע לכרות ברית על סמך מידע כוזב. במצב עניינים זה היינו מצפים כי לאחר שתתגלה האמת, לא תהיה שום תוקף לברית. כפי שאנו יודעים, הנשיאים פועלים אחרת - וַיֹּאמְרוּ כָל-הַנְּשִׂאִים, אֶל-כָּל-הָעֵדָה, אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם, בְּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל; וְעַתָּה, לֹא נוּכָל לְנָגֵעַ בָּהֶם. מבלי להכנס לעומק הפרשה, ניתן ללמוד מכך על התפיסה המחשבתית של העולם העתיק - ברית לא מפרים. זו הסיבה שצריך לכרות ברית, כריתה פיסית, מחיר מודע שיש לשלם המכריז על כך שאינך בוחר ושואל יותר.

בחרנו לעסוק השנה ברעיון הברית, לא מתוך רצון לקדש ולחזור אל העבר, לקדש את המסגרת ולהניף על נס את המחויבות. אנו חיים בעולם אחר עם הקשרים אחרים ונוסטלגיה היא תמיד פתרון קוסם אך לא מעשי. יחד עם זאת, אנו חושבים שדווקא מתוך העולם בו אנו חיים, אפשר לערער על משוואת החופש ולהכניס אותה לתוך הקשר ומרחב. מעבר לאלמנטים רבים הקיימים בחיינו שהם "מעין" ברית (שמנו, משפחתנו, מוצאנו - ובהרחבה במערך העוסק בכך), הכנסת הברית לארגון הכלים שלנו יכולה להעשיר אותו ולהוסיף לחיינו עומקים ומרחבים שאינם נמצאים בעולם בו משוואת החופש היא היחידה ששולטת. יש בכך הצעה כי השילוב והחיבור היהודי של הברית כמושג המחבר את המחויבות והבחירה, ה"בחירה" - "לכרות ברית", היא ה"פתרון יהודי", פתרון של קודש גם אל מול רוחות שמרניות מחד ומודרניות מאידך. זו בשורה שכמדריכים חשוב שתעסקו בה עם חניכים (ואולי גם עם עצמכם) בשנה זו.

חזקו חברים!

שאלו דה מלאך

מזכ"ל

ברית - עולם שמעבר למחויבות

4

הקדמה

"וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ בְּיָמֵי נְעוּרָיִךְ וְהִקְמוֹתִי לְךָ בְּרִית עוֹלָם", אומר הנביא יחזקאל (שז, ט). מושג הברית חוזר פעמים רבות בתנ"ך כברית שכורת ה' עם האבות, כברית בין הקב"ה לכנסת ישראל, כאזהרה על ישראל לבל יכרתו ברית עם אומות אחרות, ככינוי ללוחות ולארון במקדש וכמצווה על ברית המילה. ברית היא נאמנות, מחויבות עמוקה. בין איש לרעהו, בין איש לאשתו, בין האדם לאלוקיו.

מהי ברית? בראייה שטחית ניתן להגדיר ברית כחווה, קרי, מערכת של הסכמים בין צדדים שונים. קריאה שטחית של פרשיות בתורה עלולה לצייר רושם כזה: "וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ תִשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִוְהָ אֶתְכֶם הַיּוֹם ... וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ", ואם לא תשמעו: "וְחָרָה אִף יְהוָה בְּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר". אין ספק שקריאה כזאת - וכזאת בלבד, מעוותת את מהותו של הקשר בין האדם לבוראו ובין העם לאלוקיו.

מספר הבדלים ניתן לציין בין חווה לבין ברית: בשונה מחווה רגיל ברית מחייבת גם את אלה **שלא חתמו עליה:** "וְלֹא אֶתְכֶם לְבַדְכֶם אֲנִי כֹרֵת אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת הָאֱלֹהִים הָאֲחֵרִים. כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה עֲמָנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי ה' אֶל-לִהְיוֹנוּ וְאֶת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה עֲמָנוּ הַיּוֹם" (דברים כ"ט, יג-יד). ברית היא **טוטלית** ואינה ממוקדת רק באלמנט כזה או אחר של מרחבי החיים: "וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים" (שמות י', 1). והיא **נצחית** ואינה ברת שינוי אלא במקרי קטסטרופה ולענייננו, במקרה של אדם שממיר את דתו או לחילופין במקרה גירושין.. אין ספק כי אידיאל הברית הוא בבחינת: "וְאַרְשֻׁתְּיָךְ לִי לְעוֹלָם" (הושע ב', כא).

אנו בתנועה בוחרים לעסוק בעולם שמעבר למחויבות, בבְּרִית.

הציפיה הפשוטה מכולנו היא להיות אנשים שיודעים לעמוד במילתם, אנשים שהם מחויבים. מחויבות שפעמים רבות אנו מכנים 'חווה' היא הבסיס שעליו נשענים יחסים בין אנשים (מה אנו מצפים אחד מהשני או מהקבוצה שאנו נמצאים בה), מקומות (קניית דירה לדוגמה) וזמנים (שעות עבודה למשל). מחויבות היא הדרך ארץ שקדמה לתורה, היא המאה שקודם למעבר, היא הדבר שעלינו לבנות תחילה ובצורה יסודית.

אמנם אל לנו להסתפק בשלב זה, אנו צריכים להתקדם לשלב הבא, לשלב שמעבר למילים ולפרטים, לשלב שבו נוצר חיבור עמוק, קשר בל ינתק, נוצרת בְּרִית.

כמובן שלכל בְּרִית יש אתגר, קושי, מחיר, לא סתם אנו אומרים 'לכרות ברית'. עלינו לתת מעצמנו יותר על מנת להגיע למצב של ברית עם דעות, אנשים או זמנים. בְּרִית היא היכולת שלנו לעשות דברים בצורה שלמה ומודעת, בצורה שמחוברת עמוק יותר פנימה.

בְּרִית זה עולם שמעבר למחויבות.

חזקו עזראים מאה ומעבר!

לירן גרוס

ראש מחלקה הדרכה

תש"פ - שנת המעבר לתנועה!

מבנה החוברת

במהלך השנה הקרובה, ובמיוחד בחודש ארגון תעסוק התנועה בנושא - 'ברית - עולם שמעבר למחויבות'. אנו מאמינים שעיסוק בנושא זה יהווה קומה נוספת לשנה המשמעותית שעברנו זה השנה. במהלך השנה האחרונה עסקנו ב-'עזרים מאה ומעבר', לחיות חיים משמעותיים גם בקומת המאה (מחויבות..) עם שאיפה אל המעבר (הברית..).

תוכן החוברת

החוברת תחולק לפי 4 מערכים שנוגעים במעגלים שונים של נושא זה.

1. חשבון + נפש = ברית - המחויבות הבסיסית ביותר מתחילה אצלנו פנימה. קשה לנו כאנשים פעמים רבות לעמוד במחשבותינו ודיבורנו, וישנו פער בין הפה והלב. היכולת להיות רציני, ולעשות דברים כמו שצריך עוברת ביכולת לחשב את צעדי, לתכנן ולעשות חשבון נפש. אמנם, קומה זו לא מספקת אותנו, אנחנו רוצים להזדהות עם האני הפנימי שלנו ולא להיות רק 'כובשים' שלו. פה בדיוק נכנסת קומת הברית. כל אותם דברים שאנחנו עושים יקבלו מדרגה אחרת כאשר הם נעשים מתוך רצון ובחירה, מתוך שמחה והזדהות.

2. לא בחרתי לבוא לעולם - זה ברית? - לא בחרנו לבוא לעולם, לא בחרנו לאיזה הורים להיוולד ובאיזה קהילה לקחת חלק (שאלו הגורמים שהכי הרבה משפיעים עלינו). מה יחסנו לדבר הזה? סביל או פעיל? עד כמה אני מחויב לקחת חלק? ברית עמוקה תגרום לנו להיות פרואקטיבים (יוזמים) עם העולם, לקחת עליו אחריות ולקדם אותו.

3. אמנה חברתית וברית ייעוד - כל אדם הוא עולם מלא. כאשר הוא מצטרף לקהילה נגבה ממנו מחיר מסוים שכרוך בויתור כלשהוא על עצמו. אנו רוצים מצד אחד לשמור על ייחודיות והאות המיוחדת שלנו בתורה ומצד שני אנו רואים במקומות שונים בחיים שלנו מחויבות טוטלית לעם ישראל (כמו בצבא למשל). נעמיק ביחס שלנו אל מול החברה הישראלית ועם ישראל בכלל, האם הוא שותף או לקוח, האם הרצון האישי ופנימי שלי בתודעת כלל עם ישראל? ואיך מייצרים יחסים של ברית בינינו כחברה.

4. ברית על התורה - אדם שלוקח על עצמו מחויבות - נדרש לקיים אותה. לא משנה מה קורה בדרך. אך מה עם מחויבות שקיבלתי בירושה? מה קורה מול המחויבות שלנו כלפי התורה והקב"ה? החניך יעמוד על הקשר שלו עם הקב"ה והאם קשר זה הוא מחויבות או ברית.

איך המערכים בנויים?

כל מערך בנוי משלושה חלקים:

1. מחויבות - השלב הראשון של כל מערך הוא שלב המחויבות או החוזה. מחויבות שלפעמים נובעת ממה שלקחתי על עצמי או נובעת מתוך העובדה שנולדתי לתוך מצב מסוים (משפחה, עם, הקשר עם הקב"ה).

2. לכרות - גם כאשר אנו בתודעה ובמעשה מחויבים, ישנה קומה נוספת, מדרגה שניתן להתקדם אליה והיא מדרגת הברית. אמנם, לא סתם הצמד של המילה ברית ברוב המקומות היא 'כריתיה' (לכרות ברית). בשביל לעלות לקומה של ברית נדרש מחיר, נדרש אתגר שעלינו לדעת לשלם או לעבור על מנת להגיע ליחסים גבוהים יותר, שלמים יותר, הרמוניים יותר עם המושא שאיתו אנו רוצים לקיים ברית.

3. ברית - ברית יוצרת מציאות בה שני הצדדים הופכים להיות "ישות אחת" מבחינה מהותית. לא עוד שני שותפים לדרך מוסכמת הנתונה להפרה מכל צד, אלא התאחדות מוחלטת במסע שאיננו ניתן לביטול ולשינוי. לא עוד אני והוא בשותפות, אלא אנחנו יחד בחיבור עצמי ונצחי.

מבנה הפעולות

מדריכ/ה יקר/ה

הפעולות בחוברת בנויות בצורה כזו שיש לך בחירה איך תיראה הפעולה בסופו של דבר. מה הכוונה?

כל פעולה בנויה כך:

- 1. רציונל ומטרת הפעולה** שבהם יוסבר על מה אנחנו רוצים לדבר עם החניכים.
- 2. שלבי הפעולה** - לפני כל שלב ניתן הסבר שמסביר מה אמור לקרות בשלב הספציפי הזה.
- 3. מתודות** - לכל שלב ישנם כמה אפשרויות של מתודות.
- 4. סיכום** - עושה לנו ולחניכים סדר מה עברנו ומה יהיה בפעולות הבאות.

באפשרותך לבחור איזה מערך תעשה לחניכים, ובתוך הפעולות איזה מתודות יהיו בכל שלב. שים לב שכדאי ונכון להחליט מראש על כך על מנת להפיק את המירב מהחוברת.

ישנם אופציות מגוונות לכל שלב, אופציות שבנויות גם לשבת וגם ליום חול, גם לקטנים וגם לגדולים. ככל שתחליט מראש איזה מתודה תעשה ותתכונן כראוי לפעולה, כך איכות הפעולה תגבר!

מצורפת טבלאות שמסדרת את כל המערכים והפעולות על מנת לקבל תמונה שלמה על החוברת.

בהצלחה!

מחלקת הדרכה

שם המערך	מטרת המערך	מספר פעולה	כותרת	רציונל
חשבון + נפש = ברית	להבין את עולם הברית ביחס לעצמי	פעולה 1	הבנת החשיבות של חשבון הנפש	מדוע אנחנו נכשלים? למה אנחנו לא יודעים לעמוד בהחלטות שלנו? חכמי המוסר לימדו אותנו שאדם קרוב אצל עצמו. על מנת להוציא מהכח אל הפועל את כוחות האדם כל אחד צריך לדעת להסתכל על עצמו מבחוץ, לדעת לא רק מהיכן הוא בא אלא לאן הוא הולך וממילא לקיים חשבון נפש קבוע בינו לבין עצמו ביחס לשאיפותיו ומטרותיו.
		פעולה 2	מחירים של חשבון הנפש	מה האתגרים הקיימים כאשר אנו באים לעשות את מה שאמרנו/התחייבנו? מדוע זה קורה לנו? אילו חסמים עוצרים אותנו מלקיים? מה המחירים של לחיות בחשבון נפש תמידי (סטריס, עצבנות וכו'). זה קורה מכיוון שיש סתירה בין האני הפנימי למה שאני צופה על עצמי מבחוץ, כאשר זה יתחבר ויהיה הרמוני אזי גם חשבון הנפש יפגוש אותו במקום אחר.
		פעולה 3	ברית ביני לבין עצמי	האם ניתן להמתיק את קטנות האדם - לא למחוק את האישיות אלא להרים את כולה אל על? על מנת לעשות כן צריך למזג בין חשבון הנפש לבין ההזדהות שלנו איתו, לעשות אותו לאורך זמן אך במקביל לעבוד לפתח ולהעמיק את קומות ההשלמה והברית עם עצמי, השמחה בכך שאני כזה והחיבור העמוק פנימה עם כוחותי מגמותי ורצונותי.

שם המערך	מטרת המערך	מספר פעולה	כותרת	רציונל
לא בחרתי לבוא לעולם - זה בריתי?	למרות שלא חברנו לבוא לעולם, מה יחסנו אליו? סביל או פעיל. ברית עמוקה תגרום לנו להיות פרואטקיבים עם העולם	פעולה 1	לא בחרתי לבוא לעולם	לא בחרתי לבוא לעולם, לא אוכל לשנות את ההורים שלי או העם שלי. גם אתנתק מהם או אבחר לברוח. התחומים הללו, שמעצבים ומשפיעים עלינו מבלי שנוכל לבחור - איך ובאיזה אופן ניתן להתייחס אליהם? עד כמה הם משמעותיים? מה טוב לי ביחס אליהם ומה מפריע לי?
		פעולה 2	החופש לכרות	למרות שנולדתי למשפחה במקום מסוים שלא בחרתי בו. עד כמה אני מחויב להיות שותף וחלק? אני צריך לעזור עם אחים שלי? להורים שלי? אני באתי לסניף כי פגשתי כמה חברים ורציתי להיות איתם אחר הצהריים - אני מחויב למסגרת של הסניף? אני סה"כ בסניף אבל בלי קשר לתנועה, למה אני מחויב למסגרת התנועתית? עד כמה הסביבה שלי הכרחית לי? איפה אני מול הסביבה? האם יש צורך שאקח אחריות? האם אני בוחר לקחת חלק או לא? האם אני פעיל או סביל?
		פעולה 3	לאתגר מלמעלה	אני מחויב לסביבתי, עד כמה אני קם ולוקח עליו אחריות? יש סיבה שאני נמצא איפה שאני היום. אם דווקא אני כאן במקום הזה אני צריך ומחויב להיות "איש", להיות שם ולקיים את המחויבות שלי במציאות. להיות פרואקטיבי

שם המערך	מטרת המערך	מספר פעולה	כותרת	רציונל
אמנה חברתית וברית ייעוד	החניך יעמיק איפה הוא נמצא מול עם ישראל, האם הוא שותף או לקוח, האם הרצון האישי ופנימי שלי בתודעת כלל עם ישראל?	פעולה 1	אינדיבידואליזם	כל אחד מאיתנו הוא עולם מלא - מחשבות, ניסיון, סיפור חיים, הקשר ורגשות שונים. השוני הזה הוא טוב ומבורך, זה מי שאנחנו. כל פעם שאנחנו מצטרפים לקהילה או קבוצה אנחנו משלמים מחיר מסויים, אך עלינו לדאוג שהמחירים הללו לא מוחקים ומבטלים את מי שאנחנו ואת העולם שבתוכו אנו פעולים חיים ומתוכו משנים
		פעולה 2	כאן נולדתי כאן נולדו לי ילדי	על מה אנחנו מוכנים למסור את הנפש? על הצבא. אנחנו לא בוחרים ושולחים אותנו לצבא ויש סיכוי שנפקק את חיינו. מה הערך המוסרי שבשמו הדבר הזה קורה? איזה צידוק יש לזה? יש תופעה פה שאנשים למרות שזה סותר חלקים באישיות, עדיין אנחנו רוצים להיות חלק מזה. השייכות הנדרשת לעם ולאומה היא טוטלית (גם אם אינו מבינים אותה!) איך מצליחים לשמר את התופעה הזו מבלי למחוק או לפגוע באישיות ובתוכן הכל כך שונה שיש לכל אחד מאיתנו?
		פעולה 3	ברית של עם	השאלה הזו איננה תיאורטית, היא שאלת חיים שבמדינת ישראל אנחנו מתמודדים איתה כבר למעלה משבעים שנה. יש אירועים שונים שבהם עמדנו לבמחן בסוגיא הזו (אלטלנה, מלחמת לבנון, העקירה מגוש קטיף ואפילו רצח רבין) - מה עלינו לעשות כתנועה על מנת לבנות ולייסד מרקם חברתי נכון לצמיחתה של ברית שדורשת כל כך הרבה אך עושה את זה נכון?

שם המערך	מטרת המערך	מספר פעולה	כותרת	רציונל
ברית על התורה	החניך יעמוד על הקשר שלו עם הקב"ה והאם קשר זה הוא מחויבות או ברית.	פעולה 1	אני מחוייב?	אדם שלוקח על עצמו מחוייבות - נדרש לקיים אותה. לא משנה מה קורה בדרך. אך מה עם מחויבות שקיבלתי בירושה? האם אני באמת מרגיש מחוייב לתורה? ולקב"ה? גם אם כן, האם זה הופך אותי לפחות מחוייב לתורה? ננסה לעמוד על היחס של האדם עם בוראו. נולדתי לתוך משפחה ששומרת מצוות. למה אנחנו בעצם מתפללים, מברכים, שומרים כשרות?
		פעולה 2	ממחוייבות לברית	אני יכול לקיים את המצוות כי ה' גזר עליי, ולהישאר ברובד הזה. השאלה האמיתית היא, האם זה כל הקשר שלי עם הקב"ה? קשר של כפייה? איך אני הופך את הקשר שלי עם ריבונו של עולם לברית?
		פעולה 3	ברית - הוראות הפעלה	אם הבנו שאנחנו רוצים להעביר את הקשר שלי עם הקב"ה ממחויבות לברית. בפעולה נכיר כלים שמסייעים לנו לעשות תהליך זה, ובלבד שאנחנו רוצים ומאמינים בו. למשל: שאלת שאלות וחקר, יוזמה אישית, מצווה שאדם בוחר, עבודת ה' תפילה ובערה.

**חשבון + נפש
=
ברית**

הקדמה למעורר

מדריך/ה יקר/ה,

מדוע אנחנו נכשלים? למה אנחנו לא יודעים לעמוד בהחלטות שלנו? חכמי המוסר לימדו אותנו שאדם קרוב אצל עצמו. על מנת להוציא מהכוח אל הפועל את כוחות האדם כל אחד צריך לדעת להסתכל על עצמו מבחוץ, לדעת לא רק מהיכן הוא בא אלא לאן הוא הולך וממילא לקיים חשבון נפש קבוע בינו לבין עצמו ביחס לשאיפותיו ומטרותיו. חיים כאלו הם חיים של מחויבות.

בחיים של מחויבות יש מחירים, אתגרים, קשיים. מה המחירים של לחיות בחשבון נפש תמידי? מדוע יש מחירים כאלו? כנראה שיש פער בין האני הפנימי שלנו לבין ההחלטות שלנו. איך מגשרים על הפער הזה? איך מצליחים לייצר הרמוניה? נשתדל לעסוק בכל השאלות האלו במערך הקרוב.

האם ניתן להמתיק את קטנות האדם - לא למחוק את האישיות אלא להרים את כולה אל על? על מנת לעשות כן צריך למזג בין חשבון הנפש, בין המחויבות (הלפעמים חיצונית) לבין ההזדהות שלנו איתו. לדעת להתחייב ולעשות חשבון נפש לאורך זמן אך במקביל לעבוד לפתח ולהעמיק את קומות ההשלמה והברית של האדם עם נפשו ונשמתו. ככל שהאיזון וההשלמה יגדלו כך תגדל קומת הברית באדם.

חזקו חברים!

פעולה 1 - החובה לעשות חשבון

רציונל היחידה

מדוע אנחנו נכשלים? למה אנחנו לא יודעים לעמוד בהחלטות שלנו? חכמי המוסר לימדו אותנו שאדם קרוב אצל עצמו. על מנת להוציא מהכוח אל הפועל את כוחות האדם כל אחד צריך לדעת להסתכל על עצמו מבחוץ, לדעת לא רק מהיכן הוא בא אלא לאן הוא הולך וממילא לקיים חשבון נפש קבוע בינו לבין עצמו ביחס לשאיפותיו ומטרותיו.

מטרת היחידה

1. החניך ילמד להתחייב לדברים שהוא יחליט.
2. החניך ילמד כלי של חשבון נפש בהקשר הזה.

מבנה היחידה

1. החלטתי! החלטתי??
2. לצלם את עצמי מבחוץ
3. חשבון - דרך חיים
4. סיכום

מהלך היחידה

1. החלטתי! החלטתי??

הסבר השלב - ננסה לעמוד על הפער הקיים בין הפעמים שאדם מחליט משהו, לבין העבודה שבפועל הוא לא מממש את החלטתו. הפער הזה משמעותי מאוד בפתיחת הדברים על מנת להבין את חשיבותה של המחויבות כממד מרכזי בנפש, ועל מנת להבין בהמשך את מקומו של חשבון הנפש ככלי עבודה משמעותי שתורם להתקדמות בנושא זה.

אופציה א - סיפורו של תלמיד מפריע

אני רוצה לשתף אתכם בסיפורם של מורים רבים. וכך מספר אותו מורה:

"אני כמורה לא יודעת מה לעשות ואולי לכם, התלמידים, יהיה רעיון. אני מתלבט איך להתייחס להתנהגות שלילית שחוזרת על עצמה? יש לי תלמיד בכיתה שמאוד התחצף אלי שבוע שעבר. שוחחתי איתו והוא הבטיח שלא יעשה זאת שוב. יומיים אחר כך, אותו תלמיד שוב ממש התחצף אלי, ועוד מול תלמידים אחרים. שוב דיברנו והתלמיד ממש בכה והבטיח שישתנה ולא יעשה זאת. היום בבוקר הוא התחצף אליי פעם שלישית. כל פעם אחרי שזה קורה התלמיד הזה ממש מצטער, ומבטיח שהוא רוצה להשתפר וזו הפעם האחרונה. והוא באמת נראה ממש מצטער ועצוב."

נשאל את החניכים:

- מה אתם מציעים לעשות? מה אתם הייתם עושים כמורה?
- מה אתם הייתם אומרים לאותו תלמיד כחברים שלו?
- האם פעם זה קרה לכם גם - שחזרתם על התנהגות שלא רציתם לחזור עליה ובכל זאת עשיתם מעשים שליליים שוב ושוב?
- איך אפשר לעשות תשובה על משהו שאני עדיין לא מצליח לשפר בעצמי וכל פעם חוטא בו? והאם משהו משתנה בי בכל זאת מפעם לפעם כשאני מנסה להשתנות?

אופציה ב - לימוד קצר

נחלק לחניכים את הקטע הבא:

"רבא אמר: אדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם משים עצמו רשע" (סנהדרין ט). כלל זה אמור בעיקרו לענין מי שמעיד על עצמו שעשה מעשה רשע, שאינו נפסל בכך לעדות. ולא עוד אלא העיד על מעשה רשע אחד שעשה הוא וחברו, אינו נפסל אפילו לעדות זו עצמה במה שנוגע לחברו. לדוגמא: אם העיד על אחד שהלוח לו ברבית, אף על פי שגם הלוח הוא רשע הפסול לעדות, אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע, והוא ואחר מצטרפים לפסול את המלוה לעדות. כשם שאין אדם נפסל לעדות על ידי עצמו, כך אינו נענש על ידי עדות עצמו - לא עונש מלקות וקנסות, ולא עונש מיתה. [אנציקלופדיה תלמודית]

עד כאן זהו ההסבר ההלכתי לכלל 'אדם קרוב אצל עצמו', אמנם מקובל כיום להשתמש בביטוי זה במובן ניתן לסמוך על אדם שישפוט ויעריך עניינים הקשורים אליו או לקרוביו כיוון שאינו אמין לגביהם.

- מדוע לדעתכם זה כך?
- האם באמת אדם לא מסוגל לשפוט את עצמו?

אופציה ג - שיר 'חשבון נפש' / שמעון ישראלי

נחלק לחניכים את השיר (נספח 1)

נשאל בעקבות השיר:

- איך אתם מרגישים אחרי שאתם קוראים את השיר?
- איך ניתן להימנע מלהגיע לגיל זקנה ורק אז להבין דברים אלו?

אופציה ד - משחק התקדמות בצעדים

המנחה יבקש מהמשתתפים לעמוד בשורה ישרה ולהתקדם צעד אחד, או לחלופין להצביע, אם הם מזדהים עם המשפטים שהוא מקריא. המנחה יקריא משפטים כגון:

- ממחר אקפיד לסדר את החדר
- ממחר אני מתחיל דיאטה
- בשבוע הקרוב אשתדל לא לריב עם ההורים והאחים שלי
- בחודש הקרוב אחסוך בחשבון הטלפון הנייד שלי
- בשנה הקרובה אשקיע בלימודים ואהיה תלמיד טוב

שאלות לדיון:

1. מה המשותף לכל המשפטים הללו? (כל המשפטים משקפים החלטות והבטחות חדשות כתוצאה מזיהוי של בעיה המוכרת לנו מחיי היום יום שלנו).
2. מתי לדעתכם מתקבלות החלטות מסוג זה? האם יש לכך מועדים מיוחדים? (למשל, סיום שנת הלימודים בבית הספר, תחילת שנה, מעבר מחטיבת הביניים לתיכון, נסיעה, מעבר דירה ועוד...).
3. מקובל לערוך "חשבון נפש" במהלך הימים הנוראים בחודש תשרי, מהו לדעתכם חשבון נפש? מדוע חשוב לערוך "חשבון נפש"? (סיכום שאדם עושה למעשיו הטובים והרעים, ביקורת עצמית, הסתכלות על מעשים שעשינו אחורה וקדימה).

2. לצלם את עצמי מבחוץ

הסבר השלב - כעת נבין שעל מנת להצליח באמת להתקדם לעולם של בחינה עצמית, של חשבון נפש, של התבוננות כנה ואמיתית בעצמי נדרשת מאיתנו היכולת להסתכל על עצמנו מבחוץ. היכולת לנסות להיות עד כמה שניתן 'אובייקטיביים' כלפי עצמנו. נבין שדבר זה הוא לא כל כך פשוט והוא דורש מאיתנו מאמץ מסווג אחר.

נספר להם את דבריו של ר' חיים מצאנז:

"כְּשֶׁהֵייתִי צָעִיר לְיָמִים, סָבוּר הָיִיתִי שְׂאֲחֹזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם לְמוֹטָב . כְּשֶׁהִתְבַּגְּרְתִּי, יָדַעְתִּי כִּי יִהְיֶה לִּי דֵּי אִם אֲחֹזִיר לְמוֹטָב אֶת אֲנָשֵׁי עִירִי בְּלִבָּד. יָגַעְתִּי יָמִים רַבִּים, וְלֹא עָלָה הַדָּבָר בְּיָדִי. לְאַחַר מָכֵן אֲמַרְתִּי, לְפָחוֹת יֵשׁ בִּי הַכֹּחַ לְקַבֵּעַ אֶת אוֹרְחוֹת הַחַיִּים שֶׁל מְשַׁפְּחָתִי וּבְנֵי בֵּיתִי. עָתָה מְשֻׁקְנָתִי רְצוֹנִי לְתַקֵּן אֶת נַפְשִׁי, שְׂאֲעַבֵּד אֶת הָשֵׁם בְּאַמֶּת. וְהִנֵּה גַם דָּבָר זֶה עָדִין לֹא הִצְלַחְתִּי לְהוֹצִיא אֶל הַפֶּעַל."

[ר' חיים מצאנז, אור הגנוז, הוצאת הקבוץ הארצי תשס"ה]

אופציה א - ראיון עליי

יושבים בזוגות, אחד מהזוג משחק את האמא / חבר / מורה של השני (ואז מתחלפים בתפקידים) ועושים ראיון עם השאלות הבאות :

- מה היית אומר עליי במשפט אחד?
- תן לי תכונה אחת שמאוד מאפיינת אותי.
- באיזה תחום אני טוב?
- משהו אחד שאני צריך להשתפר בו
- תחביב מיוחד שיש לי

אופציה ב - להסתכל בצורה אמיתית

נקרא את המקור הבא:

"מטבע בריאתו, נוטה האדם לחפש צידוקים למעשיו, ולא רק כדי להצטדק בפני אחרים, אלא גם כדי לא להיתפס בצורה שלילית בעיני עצמו. נעים לו להרגיש אדם חיובי. לנטייה זו יש אמנם גם צדדים חיוביים, אבל כשמדובר בווידוי, שבעקבותיו מתעתד האדם לשנות מהלכים בחייו, נטייה זו עלולה לדכא באיבה כל מחשבה לשינוי. כל עוד יהיו לאדם תירוצים והסברים שתכליתם הטלת אשמה לכישלונותיו על גורם כלשהו מלבדו - לא ישתנה דבר! ולכן, מצווה התורה שתאמר בפה מלא שחטאת, כדי שגם אוזניך ישמעו, ולא יהיה בך ספק כלשהו שעליך להתחיל מפנה בחיך.

העיקרון בו אנו מדברים ידוע לכל רופא מתחיל: כשברור במה בדיוק לוקה האדם - הרי זו מחצית

הדרך להבראתו, וכתחלואי הגוף כך הוא גם בתחלואי הנפש.
(שיחות ליום הכיפורים, הרב אביגדור נבנצל)

עלינו להביט על עצמנו בצורה אמיתית, ללא משוא פנים וויתור לעצמנו. רק כאשר נסגל לעצמנו מבט אמיתי על עצמנו נוכל להתחיל באמת לעשות חשבון נפש ויציאה לדרך חדשה.

3. חשבון - דרך חיים

הסבר השלב - בשלב האחרון של הפעולה, נציג את הכלי של חשבון הנפגש ונתחיל לעבוד איתו.

אופציה א - דברי הרמח"ל

נחלק לחניכים את הקטע הבא:

"כָּלֵל הַדָּבָר - יְהִיָּה הָאָדָם מַעֲיֵן עַל מַעֲשָׂיו כְּלָם וּמַפְקֵחַ עַל כָּל דְּרָכָיו שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ לְעַצְמוֹ הַרְגֵּל רָע וּמִדָּה רָעָה, כָּל שֶׁכֵּן עֲבָרָה וְפָשַׁע. וְהִנְנִי רוֹאֶה צָרָה לָאָדָם, שִׁיְהִי מְדַקְדֵּק וְשׂוֹקֵל דְּרָכָיו דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ, כְּסוֹחֲרִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר יִפְלְסוּ תְּמִיד כָּל עֲסָקֵיהֶם לְמַעַן לֹא יִתְקַלְקְלוּ, וְיִקְבְּעוּ עֲתִים וְשָׁעוֹת לָזָה, שֶׁלֹּא יְהִי מְשַׁקְּלוֹ עֲרָאִי אֶלָּא בְּקִבְעוֹת גְּדוֹל, כִּי רַב הַתּוֹלָדָה הוּא..."
(מסילת ישרים, פרק ג)

נדון במליאה:

- למה ממשיל הרמח"ל את חשבון הנפש? (הרמח"ל ממשיל את עבודת ההתבוננות לחשבון שעורך סוחר בסוף יום עבודתו, הסוחר בודק את חשבונותיו, באיזה עסק הצליח ובאיזה הפסיד, באיזה מקרה הוא נהג כשורה והאם טעה בדבר מה, כך גם האדם נקרא לעיין במעשיו, איזה התנהגות שלו הייתה כשורה ואיזה עליו לתקן.)
- מדוע לדעתכם בחר הרמח"ל דווקא במשל זה? מה יקרה לסוחר שאיננו עורך מאזן יומי? איך יראה חשבון הבנק של סוחר שבדק את חשבונותיו רק אחת לשנה? ובמשל- כיצד הישגיננו יעלו אם נערוך מאזן לעיתים קרובות?
- מה הכוונה במילים "כי רב התולדה הוא"?

אופציה ב - דף חשבון נפש

נחלק **דפים ומעטפות** (למי שלא רוצה להראות ורוצה שזה ישאר אישי וכך יוכל להסתיר את הדף שלו). ונבקש מהם שיכתבו בדף על פי שלושת השלבים הבאים:

1. חֲשְׁבו על מעשיכם בשנה שחלפה.
2. כתבו (למטה) שלושה מקרים, שנוגעים להתנהגותכם כלפי חברים לכיתה, אשר אינכם מרוצים מהם.
3. ליד תיאור של כל מקרה כתבו מה תוכלו לעשות כדי לשפר את אותם דברים.

אופציה ג - המחשת החשבון דרך השתפרות במשחק

נשחק משחק שמצריך תחרות בין קבוצות או שהוא משוחק על זמן וגם מצריך תכנון מראש. לדוגמא: מחניים / כדורגל / בית שדה / תופסת שרשרת / פלונטר תחרות / בניית פרמידה אנושית / העברת חישוק במעגל אחד .

נשחק את המשחק פעם אחת ולאחר שנכריז על המנצחים ניתן לקבוצה דף עם מס' שאלות **(נספח 2)** שיכוונו אותם לביצוע יותר טוב:

נשחק את המשחק עוד פעם לאחר ניתנת המשוב הקבוצתי (ואם יש צורך אז נעשה שוב משוב ושוב משחק).

לצורך העיבוד הקצר אח"כ כדאי לצלם / לכתוב / לזכור משפטים שהחניכים אמרו, מטרת העיבוד להוביל למשמעות הגדולה שהייתה במשחק למשוב ולכן זה הוביל - גם במידה שזה הוביל כעת לניצחון וגם במידה ולא.

נעבד את מה שחווינו עם החניכים:

- איך היה? מה הרגשתם?
- איזו קבוצה עבדה טוב יותר?
- איזה משוב שירת את הקבוצה יותר טוב? למה?
- מה המשמעות של אותו המשוב?
- מה היה קורה אם לא היינו נותנים את אותו המשוב והיינו מבקשים לשחק את המשחק שוב ושוב?
- מתי עוד בחיים אנחנו נתקלים בסיטואציות כאלו?
- מה ניתן לקחת מפה לעולם של חשבון נפש?

4. סיכום

נסכם את שלושת שלבי הפעולה ונסכם בדבריו של הגאון ר' לייב אשר סיפר על אביו ה'חפץ חיים': "וגם אני זוכר מימי קטנותי, שהיה מתבודד פעמים הרבה בשדות העיר, ועושה חשבון עם נפשו על כל מעשי יום יום. גם היה לו פנקס שבו היה כתוב חשבונותיו עם נפשו, וכמה גדרים שגדר בדבר שנכשל פעם. ושמעתי ממנו כמה פעמים בשנים הרבה אחרי כן שלפלא בעיניו על בני העולם, כי לחנות היותר קטנה עושים פנקס לכתוב הקופה, הכנסה והוצאה שלה, ולחשבון האדם עם נפשו אין משגיחים כלל, להודיע מצבו. האם השכר מרובה על ההפסד או ח"ו להיפך, וממתינים רק לעזה"ב שעם יתודע האדם חשבוננו, אבל הוא לאחר זמן כי 'אין מעשה וחשבון בשאול אשר אתה הולך שמה'." (תולדות החפץ חיים).

ניתן להראות את הסרטון הבא:

https://www.youtube.com/watch?v=9fYSeP_wf6E

נספח 1

ימי נישואי...ירח דבש שנגמר,
והפך לשנים של שגרה...
דירה...הלוואה... מכונית... הלוואה,
ומריבות - עד לב התקרה!
תינוקת שניה... ושעות נוספות...
ולבן - בר-מצווה... חתונה...
מה יש כבר לכתוב על אותן השנים?
אתחיל מתקופת הזיקנה!
בחדר קטן ואפור כתלים...

מתי זה החלה תקופת הזיקנה?
כשהודיעו: אתה מפוטר?
והבן והבת חיפשו בית אבות.
אז הבנת: אתה מיותר!
והפחד הזה בלילות בלי שינה
שאולי לא תראה עוד אור...
כמו שכנך מימין...
כמו אותה הזקנה
שליווית אתמול אל הבור.

בחדר קטן ואפור כתלים
יושב איש זקן ושכר.
זוכר חלומות, אידיאלים גדולים,
שעברו וחלפו על פניו.
ועם בוקר מצאו אותו בחדרו
גחון לשולחן כמו חי.
דף ריק לפניו -
ובראשו כתוב:
"אלה תולדות חי..."

בחדר קטן ואפור כתלים
יושב איש זקן ושכר.
יושב איש זקן יושב וחושב
ועושה את חשבון חייו.
חושב: עוד מעט ויבוא הקץ.
מה ידעו הנכדים אודותי?
נטל גיליון ורושם בראשו:
"אלה תולדות חי..."

במה אתחיל? כמובן בילדות.
אך היתה לי ילדות רגילה.
מכות, ודמעות...הדודות, השריטות...
הילדונת שגרנו מולה.
אבא טרוד... ואם עצבנית...
ואחות שצועקת עלי.
מה כבר מעניין בילדות שכזאת?
--- אתחיל מימי נעורי....

בחדר קטן ואפור כתלים...
ימי נעורי? אה! על מה יש לכתוב?
בחינות...ציונים...שיעורים...
כל בוקר לקום ולרוץ לכיתה...
ופצעי הבגרות הדוקרים...
לבטי אהבה ראשונה ומרה...
הפחדים שהעיקו עלי...
אה, מה יש לכתוב? נעורים רגילים.
--- אתחיל בתקופת נישואי!
בחדר קטן ואפור כתלים...

נספח 2

חשבו על השאלות הבאות:

1. האם ניצחתם/הפסדתם?
2. מה הביא אתכם לביצוע הנוכחי?
3. באיזו דרך פעלתם?
4. אילו נק' אפשר לשפר לפעם הבאה?
5. מה הייתה חלוקת התפקידים בינכם בקבוצה?
6. האם חלוקה זו הייתה נכונה?
7. כיצד תחלקו עכשיו את התפקידים?

פעולה 2 - האתגר לבוא חשבון

רציונל היחידה

מה האתגרים הקיימים כאשר אנו באים לעשות את מה שאמרנו/התחייבנו? מדוע זה קורה לנו? אילו חסמים עוצרים אותנו מלקיים? מה המחירים של לחיות בחשבון נפש תמידי (סטרוס, עצבנות וכו'). זה קורה מכיוון שיש סתירה בין האני הפנימי למה שאני צופה על עצמי מבחוץ, כאשר זה יתחבר ויהיה הרמוני אזי גם חשבון הנפש יפגוש אותו במקום אחר.

מטרת היחידה

1. החניך יבין את האתגרים שבעשיית חשבון נפש.
2. החניך יתחיל להבין את הדרך לעשות זאת בצורה בריאה.

מבנה היחידה

1. מה חוסם אותנו?
2. מה המחירים של תודעת חשבון נפש?
3. אז עושים או לא עושים?
4. סיכום

מהלך היחידה

1. מה חוסם אותנו?

הסבר השלב - בפעולה הקודמת למדנו על החשיבות של חשבון נפש ועל המחויבות שלנו. אמנם אנו רואים שאכן זה קשה. זה נובע מחוסר הסכמה בין האני הפנימי שלי לבין איך שאני רואה את עצמי מבחוץ. נמחיש זאת במתודות הבאות.

אופציה א - מחליטים עליי

מתחלקים לזוגות, אחד מכל זוג מכסה את עיניו בצעיף או מטפחת והשני צריך להוביל את בן זוגו למקום כלשהו רק ע"י דיבורים, אסור לו לגעת בו (ניתן בשבת לעשות זאת גם בלי השלב הבא).

מושיבים את הקבוצה בשתי שורות: אחת מול השנייה. כל החניכים שבשלב הקודם הנחו את בן זוגם יושבים באותה השורה, מכסים את עיניהם ומקבלים **דף וכלי כתיבה***, ובשורה ממול יושבים אלה שהונחו על ידי בני הזוג אך לא ממש מולם.

כל מי שעניו גליות עכשיו מקבל ציור והוא צריך להנחות את בן הזוג שלו איך לצייר את הציור. אסור לו להגיד "תצייר בית" אלא "תצייר קו שעומד, עכשיו תצייר קו מקביל לו, עכשיו תעשה קו שיוחבר בין שניהם בנקודה הגבוהה ביותר..."

נשאל את החניכים:

- איך היה?
- איך התחושה להיות מובל?
- איך אתם מרגישים כאשר אתם צריכים לעשות משהו שלא החלטתם?
- האם כאשר אני מחליט החלטות אני מצליח להתחבר אליהם או שהם נראות גם כן כמישהו הוביל אותנו מבחוץ?

אופציה ב - קבלה עצמית

נחלק לחניכים **רשימות מטלות / משימות / החלטות** ונאמר להם שעל כל אחד לקבל לפחות 2 סעיפים ממה שכתוב פה בעצמו ועוד 1 שהמדריך בוחר בשבילו (נראה שהם יתנגדו לדברים שהם חיצוניים אליהם, לפעמים אפילו אם הם בחרו אותם בעצמם, על אחת כמה וכמה שמישהו מבחוץ בחר להם, בדומה להחלטות שהרבה פעמים יגיעו בחשבון נפש ולא יהיו פנימיות לאדם).

1. עליך להסתובב עם ציציות בחוץ כל השבת.
2. עליך לדאוג שכל הפעולות מתחילות בזמן בחודש הקרוב.
3. עליך לעשות מורלים לאורך לפני ואחרי המסדר.
4. עליך לקנות חטיף ולהביא אותו לחניך מקבוצה אחרת.
5. חובה עליך להשתתף ולענות בכל פעם שהמדריך שואל שאלה.
6. עליך להרים טלפון לסבתא/סבא בכל יום ולדבר איתו במשך 10 דק'.
7. אסור לך להתאפר לכבוד שבת.
8. עליך להכין לימוד של חצי שעה ולדאוג שכל החניכים יושבים ללמוד אותו.

2. מה המחירים של תודעת השבון נפש?

הסבר השלב - במידה ואכן באמת החניכים מבינים עד כמה את חשיבות המחויבות וחשבון הנפש בחיים שלהם, וגם הבינו כעת מדוע הוא לא פשוט אבל בכל זאת אנחנו רוצים לחיות חיים של משמעות ובדיקה פנימית ויכולת השתפרות עדיין ישנה סכנה בתודעת חשבון נפש תמידית. הסכנה היא יציאה מאיזון נפש שיכול להתבטא בלחץ, בביקורתיות מוגזמת, עצבנות, עצב, כעס ועוד ועוד. עלינו להיות מודעים גם לצדדים אלו.

משחקי חוסר איזון

נשחק משחקים שיוצרים אתגר שלא ניתן לנצח בהם (ממילא ייווצר תסכול, לחץ וכו') לדוגמא: 'מלחמה שווה' - לפני הפעולה עלינו לפצל **חבילת קלפים** לשתי חבילות ולסדר אותן באותו סדר קלפים בדיוק.

בפעולה נחלק את הקבוצה לשתיים ונבקש מכל קבוצה לשלוח נציג לשחק 'מלחמה' מול נציג מהקבוצה היריבה לפני כולם. אסור להם לשנות את סדר הקלפים. מובן שאחרי כמה רגעים החניכים יבינו את הקושי במשחק.

נזמין שני נציגים חדשים והפעם נערבב להם את הקלפים. ניתן להם כמה דקות לשחק ואז נעצור את המשחק.

ננתח עם החניכים:

- איך היה?
- איך התחושות שלכם כעת?
- מה קורה לנו כאשר אנחנו מנסים שוב ושוב ושוב ולא מצליחים?
- מה אתם מציעים שניתן לעשות?

נשאל את החניכים אילו אתגרים לדעתם יכולים לקרות לאדם שכל הזמן נמצא בחשבון נפש?

אנחנו מניחים שנשמע תשובות כמו:

- לחץ
- ביקורתיות מוגזמת

- עצבנות
- עצב
- כעס
- תסכול

בשלב זה חשוב מאוד לייצר מודעות של הקבוצה כלפי סכנות אלו. ננסה לשאול את החניכים אם הם חשו כך בעקבות החלטות שהם קיבלו על עצמם? האם הם מכירים תחושות כאלו ממקומות אחרים? ננסה לחשוב אז מה עלינו לעשות כעת? איך נעשה חשבון נפש בצורה הזו.

3. אז עושים או לא עושים?

הסבר השלב - אנו צריכים לייצר חיבור והרמוניה ביני לבין ההחלטות שאני לוקח. חשבון הנפש הוא כלי חשוב מאוד, אבל הוא חייב להפוך מחוזה חיצוני, ממחויבות חיצונית לברית, לקבלה פנימית (מה שעוד נרחיב בפעולה הבאה).

אופציה א - שולם עם עצמי / רמי פורטיס

נקרא את הקטע של רמי פורטיס **(נספח 1)**

נשאל:

- מה אתם חושבים על הדברים?
- איך מייצרים שלום ביני לבין עצמי?
- איך הופכים את חשבון הנפש מחוזה לברית?

אופציה ב - פנים וחץ

נקרא מתוך דבריו של הרב אלימלך בר שאול **(נספח 2)**

נדון עם החניכים:

- במה שונה האיש הראשון מהשני?
- איך מצליחים להיות אנשים שהפנים והחץ שלהם מתחברים כמו האיש השני?
- איך נהפוך את ההחלטות שלנו, את חשבון הנפש שלנו להיות חלק מאיתנו?

4. סיכום

נחזור על השלבים שעברנו:

א. בפעולה הקודמת הבנו שיש פער בין ההחלטות שלנו לבין מה שקורה בפועל. הבנו שמחויבות הכרחית בשביל להצליח להתקדם והבנו שחשבון נפש זהו כלי שמאפשר לי לעשות זאת. (מדרגת המחויבות / החוזה)

ב. בפעולה הזו הבנו למה קשה לנו לעשות חשבון נפש.

ג. למדנו מה האתגרים והמחירים ('לכרות' ברית) בלחיות חיים של חשבון נפש.

ד. התחלנו ללמוד על הדרך לעשות חשבון נפש והיא באמצעות יצירת הרמוניה וקבלה פנימית שלנו את עצמנו, יצירת חשבון נפש שנעשה מתוך שמחה. אנו כעת מתחילים לאט לאט להבין מה זה אומר להיות בברית עם עצמי (שנתעמק בפעולה הבאה).

נספח 1

התמונה הזאת צולמה בזמן חזרה לקראת הופעה קרובה. אני יכול להצטלם עם כל מיני דברים סימבוליים, אבל בסוף אנחנו מצלמים את עצמנו וזה גם בעצם כל הסיפור. הסלפי הזה, וזה שאנחנו מחייכים לעצמנו. אם אבחן את הדברים דרך הפריזמה של חשבון נפש, השנה עשיתי שולם עם עצמי, בכל המובנים. הסלפי הזה הוא לא בשביל אחרים, הוא בשבילי הרי. אני מבוגר מכל "הסלפאים" האחרים ברשת. וכשאני מנסה למצוא את הסיבות למבול הסלפים הזה, אני חושב שזו הקבלה העצמית.

ברור שיש עדיין ביקורת כלפי עצמי, אבל בגלל שעשיתי שלום עם עצמי השנה הורדתי גם את סף הביקורת. אני עושה דברים אחרים ביני לבין עצמי. דברים תודעתיים יותר, שיחות עם עצמי. משוחח יותר עם הלב מאשר עם המוח. פעם הייתי מדבר עם המוח אבל עם השנים גיליתי שהוא מרמה. בטלויזיה, למשל, קיבלתי החלטות שלא באו מהלב אלא באו מהשכל. דרך ההופעה שלי שם שמתי לב לאופן שבו אני מקבל החלטות, מהלב ולא מהראש. לא הייתי מודע למקור של זה. יותר קל להיות קשוב ללב בגלל שאני מוזיקאי ומוזיקה לא מתחברת לשכל אלא לרגשות.

אני לוקח את הסיכון להישמע קלישאתי, אבל אני מאחל את ה"שולם" שעשיתי עם עצמי לכל העולם. אני נורא רוצה שיהיה שלום. זה לא פוליטי. אני רוצה שכמו שאני עשיתי שלום עם עצמי, שכל העולם יחוזה את זה. אני לא יודע אם הדרך שלי היא הדרך הנכונה אבל כל אחד יכול למצוא את הנתיב שעושה לו טוב, כמו שאני מצאתי בשנה האחרונה. זה פשוט ככה. החיים הם פשוטים. אנחנו עשינו אותם מורכבים. אנחנו צריכים ללמוד לסלוח לעצמנו, זו ההתחלה הכי טובה. אנחנו מאשימים את עצמנו וכועסים על עצמנו, בלי להבין שזו לא בוושה לבקש גם מעצמנו סליחה.

רציתי לעשות תמונה שהיא הכי ישרה והכי כנה שיכולה להיות. הדרך היחידה שאתה יכול להיות לגמרי כן עם עצמך זה כשאתה מסתכל על עצמך במראה - רק אתה ועצמך, ממש מסתכל לעצמך באישונים. אתה רואה את עצמך דרך העיניים שלך בלבד, בלי שום השפעות חיצוניות. אתה הכי חשוף והכי שקוף באותו רגע - מה שאתה רואה זה מה שיש, אין לך לאן לברוח, זה רק אתה עם עצמך. זה חשבון הנפש האמיתי.

בשנה האחרונה עברתי תהליך של להסתכל על עצמי באמת, בן אדם צריך לעבוד הרבה עם עצמו כדי להישיר מבט למראה ולהסתכל על עצמו, בלי להסתכל הצידה. המבט הזה אל תוך עצמי גרם לי להבין שברמה האישית, התבגרתי מאוד.

נספח 2

"החיים והמעשים מלמדים אותנו שישנם אנשים שהעשייה שלהם נובעת מן הפנים ואנשים שעשייתם נובעת מן החוץ. וסימנים מובהקים לשני טיפוסים יסוד אלה.

האיש הראשון - כל עשייתו מן החוץ. הוא זה שכולו או רובו מופנה כלפי עולם ה חוץ, פתוח ומפולש לרשות הרבים. כל דבר גדול וקטן שמתרחשים בסביבתו או בקצה האופק ומעבר, לו מותחים את סקרנותו עד הגבול האחרון, והוא מוצא בהם עניין רב, "עולמות" מלאים, ויותר מזה - את עולמו הוא כולו. ורק פינה אחת אינה מעניינת אותו כל עיקר - פינת נפשו הוא. הוא תמיד הומה ומהמה ורועש וגועש אצל הכל, ואינו מצוי אצל נפשו. השהייה במחיצת נפשו מטילה עליו שעמום, והוא בורח ממנה בכל כוחו ורצונו. איש זה, ודאי שהוא רחוק לפי מצבו ממפנה של תשובה - מפני שהוא רחוק מנפשו, ואין ה תשובה מצויה אלא במי שמצוי אצל נפשו.

האיש השני - עשייתו נובעת מן הפנים והוא טיפוס שונה לחלוטין. הוא קשוב לעולמו הפנימי ועל פיו פועל בחוץ. אין עולם החוץ זר, לו אלא שמתוך נפשו ודרך נפשו הוא רואה את כל העולם כולו בשלל צבעיו, בכל אורותיו וצלליו.

(על-פי הרב אלימלך בר שאול, "מצוה ולב")

פעולה 3 - ברית ביני לבין עצמי

רציונל היחידה

האם ניתן להמתיק את קטנות האדם - לא למחוק את האישיות אלא להרים את כולה אל על? על מנת לעשות כן צריך למזג בין חשבון הנפש לבין ההזדהות שלנו איתו, לעשות אותו לאורך זמן אך במקביל לעבוד לפתח ולהעמיק את קומות ההשלמה והברית עם עצמי, השמחה בכך שאני כזה והחיבור העמוק פנימה עם כוחותיי, מגמותיי ורצונותיי.

מטרת היחידה

החניך ילמד לפתח הרמוניה בין הצורך בחשבון נפש ובין בריאות ושמחה בעצמו.

מבנה היחידה

1. לעשות חשבון ולצאת גדול

2. עבודה ויצירה

3. שמחת הברית

4. סיכום

מהלך היחידה

1. לעשות חשבון ולצאת גדול

הסבר השלב - בשלב ראשון נבין שעבודה נפשית מאומצת וחשבון נפש לא אמור להוריד ולהקטין את האדם אלא אדרבה להגדיל אותו ולהפוך אותו לשלם יותר.

אופציה א - הרב קוק

נלמד את הקטע הבא מאורות התשובה:

"ישנם דברים רבים שהם מעכבים את התשובה, ואנחנו חייבים לסלק אותם מקרבנו ולהתגבר עליהם בכל עוז, אבל הדבר המעכב שהוא כולל בקרבנו באמת את כל שאר העיכובים, הוא המושג של ציור התשובה, המקושר שלא על פי אמת, רק עם דלדול נפש, עם חולשה ורפיון והנמכת החיים. הציור הזה הוא באמת פוגם גם בתוכן התשובה של כל יחיד במידה ידועה, אבל יותר מכל הוא מעכב את התשובה הכללית שהיא מוכרחת לבוא כעת עם רשמי קוי הגאולה, שעמהם אנו חייבים להיות אמיצי רוח, מלאי חיל ומשתוקקים לשובע טל של חיים, של יצירה עצומה ושל רעננות" (אורות התשובה, תוספות תשובה, ו)

הרב קוק מלמד אותנו, שכאשר עושים תשובה, כאשר עושים חשבון נפש ותהליך נפשי עמוק, אנו גדלים, אנו הופכים להיות שלמים יותר ובעלי כוחות.

אופציה ב - משחק מגדיל

נשחק כדורגל סיני / משחק כדור אחר ונעשה תחרות מי הקבוצה / החניך שהיו הטובים ביותר. נשחק את המשחק בכמה סבבים. נבחן מי החברה שעשו הכל למען הניצחון ומי החברה שלא עברו על החוקים, שעזרו לחבר, שלא רמסו בשביל לנצח.

מה שניתן ללמוד מהמתודה זה הדרך שאותם חניכים שחשבו על תהליכים נוספים מעבר לניצחון, שעברו תהליך נפשי של ויתור לחבר או עזרה, הרווח שלהם, הגדילה הנפשית שלהם גדולה באין שיעור לעומת 'ההפסד' הקטן של המשחק הקרוב.

גם בחשבון נפש או בתהליך נפשי הרבה פעמים זה נראה ומרגיש שאנחנו נהיים קטנים יותר, אמנם עיסוק בזה מגדיל אותנו לטווח הקרוב והרחוק

2. עבודה ויצירה

הסבר השלב - דרך חשובה בעבודת ד' של חשבון היא לייצר בריתות, מקומות עמוקים של קשר אל הדברים הטובים שבי, אל האני הפנימי שלי ולייצר חיבור בין הצד העובד והעושה חשבון לצד שיוצר הזדהות פנימית עם זה.

אופציה א - לשון תכונות

נשחק משחק 'לשון תכונות'.

כללי המשחק - יושבים במעגל כאשר לאחד מחניכים יש ערמה של קלפים עם תכונות טובות (**נפסה**), המטרה היא ליצור רביעית תכונות טובות שמגדירות את החניך, מי שמצליח לייצר רביעייה כזו מוציא לשון, מי שרואה חניך עם לשון בחוץ מוציא גם עד שהחניך האחרון מוציא והוא מקבל משימה מהקבוצה.

נבקש מהחניכים לחשוב איך התכונות האלו שיצרו לעצמם באות לידי ביטוי בחיים הפרטיים שלהם? האם אלו תכונות שמלווים אותם? (אולי כחלק מהחשבון נפש- באילו תכונות הם ירצו להשתפר?)

אופציה ב - טוב כרע

נקרא את הפסקה הבאה ברב קוק:

"כשעוסקים בתשובה צריכים להגדיר ביותר את מהותם של הטוב והרע, כדי שהחרטה וזעזוע הרצון מחיוב לשלילה יפלו רק על הרע ולא על הטוב. ועוד יותר, שצריך לברר את הטוב הנמצא בעומק הרע ולחזק אותו - כאותו הכח עצמו שבורחים מן הרע, כדי שתהיה התשובה כח פועל לטובה, המהפכת ממש את כל הזדונות לזכויות." (אורות התשובה, ט, ה)

3. שמחת הברית

הסבר השלב - יצירת החיבור הזו יוצרת קומה חדשה, קומה אשר נבנתה על גבי המחויבות והבנת הצורך בחשבון הנפש, וגם מבינה את האתגרים והמחירים של זה, קומה אשר יוצרת הרמוניה בין האדם לעצמו, קומה אשר מביאה את האדם לידי שמחה פנימית והשלמה.

אופציה א - דמיון מודרך

נבצע עם החניכים דמיון מודרך. אחרי רגיעה והרפיה "ניקח" את התלמידים אל פיסגת הר מושלגת, שם נמצאת בקתה קטנה ונעימה, האח בוער, חלונות גדולים משקיפים לעבר מרחבי השלג, אנחנו נשכבים על השטיח ומביטים לתקרה. מעלינו מראה גדולה, בהתחלה

אנו רואים את השתקפותנו במראה, אך לאט לאט התמונה משתנה ומה שאנו רואים זו נקודה אחת בחיינו בה אנחנו טובים. (תכונה טובה שיש בנו, התנהגות מסוימת טובה המאפיינת אותנו, מעשה טוב שאנחנו עושים וכן הלאה) אנחנו מתמקדים בנקודה זו והיא הולכת ומאירה, הולכת וגדלה וממלאת אותנו אושר רב. לאחר שהתמלאנו שמחה ואושר ממנה, אנחנו לוקחים נקודה זוהרת זו מכניסים אותה לקופסה קטנה בתוך ליבנו. כל פעם שנחפץ בכך יש לנו את היכולת לפתוח את הקופסה והנקודה תמלא אותנו ותציף אותנו. נחזור חזרה ובהדרגה בדרך בה הגענו.

אופציה ב - הזדונות נהפכות לזכויות!

"יש חסרון בתכונתה של התשובה הנמוכה, שהיא מחלשת את רצונו של האדם, ופוגמת בזה את אישיותו. וחסרון זה מתמלא הוא, כאשר באה מחשבת התשובה לגמר בשולה, שהרי היא מתאחדת אז עם התשובה העליונה, שכל עיקר כונתה היא לא בהחלשת הרצון ובשבירת האופי האישי של האדם כ"א דוקא באמוץ רצונו והגברת הערך של אישיותו, ומתוך כך הזדונות מתהפכות לזכויות, "ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה - עליהם הוא יחיה."

הרב קוק מסביר שיש קומה תחתונה של תשובה, של חשבון נפש, של הזדככות שהרבה פעמים מגיעה עם הכרח וקושי, אמנם למרות שנראה שהיא מביאה עמה חולשה, לבסוף כאשר מתעלים למדרגה העליונה, לברית, מתגלה מדרגה חדשה וקומה חדשה של הרמוניה ושלמות עד אשר זדונות נהפכים לזכויות ממש!

4. סיכום

- א.** על אף שנראה שחשבון נפש מקטין אותי ומחליש אותי, למדנו שהוא דווקא מגדל אותי כאדם.
- ב.** במקביל לעבודת הפשפוש ומציאת הפגמים עלינו גם לחפש דברים טובים, ולחזק את עצמנו בנקודות החיוביות שלנו.
- ג.** החיבור שנוצר בין חלקי הנפש השונים, בין המקומות הטובים שבי לבין החלקים שדרושים עבודה, ככל שהמקומות שאני בוחר לחזק נעשים מתוך הרמוניה ובחירה גדולה יותר ומתוך שלמות פנימית ככה הברית גדלה והאדם גדל.

נספחים

נספח 1

טוב לב

חוש הומור

דייקנות

נדיבות

דבקות במטרה

אדיבות

גאוות אחידה

אחריות

צדק

ענווה

הכרה בערך עצמי

קשיחות

שלווה

כריזמטיות

יכולת ארגונית

אמפתיה

סבלנות

סמכותיות

מקוריות

עצמאות

פתיחות

ביקורתיות

תקיפות

רגישות

יצירתיות

יושר

אומץ

התחשבות

ביטחון עצמי

חוכמה

**יכולת לקחת
דברים בקלות**

הרפתקנות

סימפתיה

**יכולת לקחת
דברים ללב**

מסירות

מנהיגות

חברותיות

שמחה

נינוחות

מחויבות

אומץ

דבורה

כבוד

עוז

**לא בחרתי
לבוא לעולם
-
זה ברירת?**

הקדמה למעורר

מדריך/ה יקר/ה,

פעם חשבת למה נולדת לעולם ולסביבה שלך דווקא בתקופה הזאת? כפי שאתה יודע התחומים הללו, מעצבים ומשפיעים עלינו מבלי שנוכל לבחור. במעורר זו נלמד יחד איך ובאיזה אופן ניתן להתייחס לסביבה שלי ולתחומים המעצבים משפיעים עלינו במציאות? עד כמה הם משמעותיים? מה טוב לי ביחס אליהם ומה מפריע לי? נבין יחד שהכל תלוי בבחירה שלנו כל יום מחדש. יש לי בחירה בכל יום מחדש לבחור בדרך שלי, לבחור במקום אליו אני שואף להגיע, ובאמת להגיע אליו. בחיים שלנו אנחנו לא דווקא בוחרים את הגורמים החיצוניים בחיים אבל אנחנו בהחלט בוחרים בגישה שלנו למה שיש לנו בחיים. נגיע להבנה שהבחירה שלי והגישה שלי זה נקודת המפתח. כך אנחנו נתקדם בצורה הכי טובה, משמעותית ויעילה.

במעורר זו נלמד על כך שיש לנו בחירה לפנינו אם להיות שותף או לקוח. אני יכול לבחור להיות פעיל ולקחת חלק במה שקורה מסביבי ואני יכול לבחור להיות סביל ולהסתכל על המציאות ולתת לדברים לזרום בלעדיי. נבין יחד שהעולם תמיד ימשיך לפעול, לא משנה אם אני אהיה שותף או לא, זו ההחלטה שלי מי אני בוחר להיות ביחס לסביבתי, החלטה שלי אם אני שותף למשימה או לא.

ברית עמוקה תגרום לנו להיות פרואקטיבים (יוזמים) עם העולם, לקחת עליו אחריות ולקדם אותו. יש לנו כוח לשנות את המציאות, הקב"ה נותן לנו את כל הכלים והכישורונות לפעול ועכשיו אנחנו צריכים לקחת את הכישורונות האלה ולהוביל דברים ולקחת אחריות במציאות.

חזקו חברים!

פעולה 1 - לא בחרתי לבוא לעולם

רציונל היחידה

לא בחרתי לבוא לעולם, לא אוכל לשנות את ההורים שלי או העם שלי. גם אתנתק מהם או אבחר לברוח. התחומים הללו, שמעצבים ומשפיעים עלינו מבלי שנוכל לבחור - איך ובאיזה אופן ניתן להתייחס אליהם? עד כמה הם משמעותיים? מה טוב לי ביחס אליהם ומה מפריע לי?

מטרת היחידה

החניכים יבחנו את יחסם לסביבתם הקרובה, אותה סביבה שהם לא בחרו בה והם נמצאים בה מאז שנולדו.

מבנה היחידה

1. על כרחך!
2. סביבה משפיעה
3. אז מה דעתי על זה?
4. סיכום

מהלך היחידה

1. על כרחך

הסבר השלב - בשלב הראשון נבין שהגענו לעולם שיש בו ממדים רבים של חוסר בחירה, ולא יעזור מה אעשה לא אוכל להתנתק מזה.

אופציה א - על כרחך אתה נולד

נלמד עם החניכים את המשנה:

"וְאֵל יִבְטִיחֲךָ וְיִצְרֶךָ שֶׁהַשְׂאוֹל בֵּית מְנוּס לָךְ, שֶׁעַל כָּרְחֶךָ אֶתָּה נּוֹצֵר,
(וְעַל כָּרְחֶךָ אֶתָּה נּוֹלָד),

וְעַל כָּרְחֶךָ אֶתָּה חַי,

וְעַל כָּרְחֶךָ אֶתָּה מֵת,

וְעַל כָּרְחֶךָ אֶתָּה עֶתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:" (אבות ד, משנה כב)

נשאל את החניכים:

- מה אנחנו חושבים על זה?
- איך ניתן לדרוש מאיתנו אם לא שאלו אותנו? ולא רק זה אלא להביא אותנו לדיון וחשבון?

אופציה ב - בחירה או שלא

כל חניך מקבל כרטיסייה עם נתון כלשהו **(נספח 1)**. שמים על הרצפה שני דפים. על הראשון כתוב 'בוחר' ועל השני כתוב 'לא בוחר'. כל חניך מניחה את הפתק מתחת לדפים. אם זה נתון לבחירה אז ב'בוחר' ואם לא אז ב-'לא בוחר'.

2. סביבה משפיעה

הסבר השלב - נבין עד כמה הסביבה שלנו היא גורם משפיע עלינו, וכמובן למרות שהיא הגורם המשפיע ביותר, לא שאלו אותנו אם אנחנו רוצים לגדול לסביבה כזו או לא.

אופציה א - אנשי המסורת

נספר סיפור בדוי על אדם שאפשר לומר "שעושה מה שצריך", לפי הוריו בדיוק, ומאושר מזה. "משה מחסידות גור שמתנהל בדיוק לפי הספר ולפי מנהגי הוריו, וחיינו מאושרים וטובים. הוא לא מכיר את נפלאות האינטרנט ולא מחפש לרעות בשדות זרים, הוא נשוי באושר לאישה אותה הכיר ב-3 פגישות לפני האירוסין והחתונה, והוא לא יודע לדבר באנגלית (יידיש כן, ברור)".

לעומתו נספר על אדם אחר.

"עומר, שגדל בקיבוץ על ברכיו של החינוך החילוני והחלוצי, ולאחר שירות בסיירת חיפש לברוח כמה שיותר מהמקום בו גדל, יצא לסיבוב טיסות ברחבי העולם, וכיום הוא מורה ליוגה בטיבט, ניתן קשר עם משפחתו."

נשאל את החניכים:

- מה דעתכם על 2 האנשים האלו?
- אתם מסכימים עם העובדה שהמשיכו את דרכם של הוריהם?
- האם באמת הייתה להם בחירה בזה?

אופציה ב - ביצה תגדל להיות אפרוח

נספר את הסיפור 'הביצה שהתחפשה' (נספח 2)

נשאל את החניכים:

- מה הביצה ניסתה להיות?
- האם הביצה הצליחה לבסוף?
- מה ניתן ללמוד מהסיפור?
- עד כמה אני יכול לבחור להיות מי שאני רוצה?

אופציה ג - מיפוי מעגלים

נחלק לחניכים דף של מיפוי מעגלים שונים בחיים שלו שהשפיעו על מי שאני. נבקש מכל חניך לכתוב בכל מעגל איזה צד מתוכו יוצא החוצה **(נספח 3)**.

נבקש מהחניכים שירצו לשתף מה כתבו ושיסבירו את השוני בצדדים שונים באישיותם במעגלים השונים בחייו.

נבין עד כמה הסביבה שלי משפיעה על מי שאנחנו. המעגלים השונים בחיים שלנו גומרים לנו להוציא צדדים שונים שלו החוצה.

אופציה ד - ניסוי התאומים

נספר לחניכים סיפור על סקוט ומארק זוג תאומים, זהים לחלוטין, אשר גדלו והתחנכו באותה עיר, לאותם ההורים ולאותם המורים, עם אותם החברים ועם שק ערכים משותף

בחיים. בגיל 50 סקוט ומארק שבמקצועם הם אסטרונאוטים נשלחו למשימת מחקר מטעם נאס"א, המסגרת המשימה נשלח סקוט לבלות שנה שלמה בתחנת חלל, לאחר חזרתו של סקוט אל כדור הארץ, נבחנו ונמדדו שינויים בין התאומים, עד מהרה זוג התאומים הבלתי ניתן לזיהוי, נראו כשני אנשים שונים, הן במראה החיצוני שהשתנה, והן בצורת הדיבור, באופן החשיבה, ביכולות המשותפות שעד לפני שנשלחו למשימה היו זהות בין השניים.

ניתן לראות מהסיפור איך סביבה שונה, אקלים אחר, אווירה אחרת, יכולות לשנות את הבן אדם לחלוטין.

3. אז מה דעתי על זה?

הסבר השלב - לעובדה שנולדתי ובחרו לי בדרך חיים יש הרבה צדדים חיוביים, אמנם יש גם דברים שגורמים לקשיים לאדם. העובדה שלא בחר בדרך הזו או שהוא צריך למצוא את דרכו לאחר שכבר גדל בדרך מסוימת גורמת לו לקושי מול האישיות שלו. האתגר הזה מביא עימו את הצורך להתמודד ולבחור. ננסה לבחון את שני צידי המתרס.

אופציה א - סבב דמות משמעותית [כיוון חיובי]

נעשה סבב בין החניכים בו על כל אחד לספר על דמות משמעותית ומדוע היא כזו בשבילו. ניתן לעשות זאת בסבב פשוט או בצורה מעניינת אחרת (להביא תמונה של אותו אדם, להביא קטע או סיפור ממנו).

אופציה ב - שאלה של אתגר [כיוון של קושי]

"הכל בידי שמיים חוץ מיראת שמיים" (נידה, ברכות)

הקב"ה יכול לצוות עלי הרבה דברים, לשנות מציאות. הוא מחליט באיזה מקום אני נולד, לאיזה משפחה, חברים, מצב כלכלי, נפשי, יכולות אישיותיות, חברתיות, צבע עיניים, צבע שיער ועוד ועוד. אבל הדבר היחיד שהקב"ה לא מחליט זה היראת שמיים. בחיים שלנו אנחנו לאו דווקא בוחרים את הגורמים החיצוניים בחיים אבל אנחנו בהחלט בוחרים בגישה שלנו למה שיש לנו בחיים.

יש דברים שיותר קשים ומאתגרים והשאלה היא האם אני מצליח להתמודד עם זה בצורה ובגישה הנכונה.

נשאל את החניכים:

- איך מתמודדים עם אתגרים שנובעים מהצורה שבה גדלתם או מהסביבה שגדלתם בה?
- איך מדברים ומתייחסים למצב גם כשלא מרוצים ממנו?

אופציה ג - נודעת לו [הצורך לבחור - 1]

הוא היה אומר, חביב אדם שנברא בצלם.
חכה יתרה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר (בראשית ט), כי בצלם אלהים עשה את האדם.
חביבין ישראל שנקראו בנים למקום.
חכה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר (דברים יד), בנים אתם לה' אלהיכם.
חביבין ישראל, שנתן להם כלי חמדה.
חכה יתרה נודעת להם שנתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם, שנאמר (משלי ד), כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו. (אבות ג, משנה יד)

נשאל

- מה ההבדל בין להיות בעמדה מסוימת (להיוולד בצלם, להיקרא בן) לבין להיות מודע לזה?
- איזה נגזרות מעשיות יש לתודעה הזו?
- איך בוחרים בדבר שאין לך בחירה בו (לבחור לחיות בצלם לעומת לדעת שאתה נבראת בצלם..)?

אופציה ד - סיפורו של זין שילון [הצורך לבחור - 2]

נספר לחניכים את הסיפור על סרן זיו שילון-

זיו שילון נולד בבאר שבע בשנת 1988, בשנת 2006 התגייס כלוחם לחטיבת גבעתי, במהלך שירותו יצא לקורס מכ"ם וקורס קציני חי"ר בבית הספר לקצינים של צה"ל, מילא מגוון תפקידים, והשתתף במספר רב של מבצעים ופעילויות לרבות מבצע עופרת יצוקה. בעת שירותו קיבל מספר אותות הצטיינות ושבח על תפקודו.

בתפקידו האחרון היה מפקד פלוגת לוחמים (בדרגת סרן). בגדוד צבר של החטיבה, במהלך תעסוקה מבצעית בדרום רצועת עזה, בגזרת כיסופים. ב-23 באוקטובר 2012, ביומו האחרון בתפקיד, יצאו כוחות הגדוד לפעילות חודרת על מנת לטהר את מרחב הגדר ממטענים וממנהרות. בחלק האחרון של אותה הפעילות, רגעים לפני סוף הפעילות ניגש שילון לפתוח שער בגדר על מנת לאפשר לכוחות הנדסה ושריון שפעלו בצוותא עם גבעתי לשוב לשטח ישראל.

בפתיחת השער הופעל מטען שהתפוצץ ישירות על גופו של שילון בעוד שאר הצוות שלו נמצא מאחור, באזור מוגן. שילון התעורר סמוך לגדר המערכת, שתי ידיו מרוסקות לחלוטין וגופו שרוף ומדמם. לאחר מספר דקות על הקרקע, הצליח להתעשת ופינה עצמו אחורה אל הצוות כאשר הוא נושא עמו את שארית ידו הימנית. לאחר טיפול מסור של החובש הפלוגתי והרופא פונה במסוק לבית חולים סורוקה במצב קשה כאשר נשקפת סכנה לחיו.

שילון עבר ניתוח לשחזור ידו הימנית. מאותו רגע עבר אשפוז ושיקום אינטנסיבי של כ-11 חודשים. בחודש דצמבר 2016 השתחרר שילון סופית משירות פעיל בצה"ל לאחר כ-11 שנות שירות.

לאחר השיקום וההבנה שאת המשך חייו יעביר זיו ללא ידו השמאלית ועם יד ימינית חצי מתפקדת, זיו בחר שלא להתייאש ותמיד לבחור בחיים, להרים את הראש מעל המים, להתעלות.

זיו היה והינו שותף פעיל בעשרות מפעלי חסד והצלה במדינת ישראל, פועל לשיתופיות חיבור ואחדות בין המגוון הרחב בעמ"י, מקדם ומוביל מיזמים, ובעיקר בוחר בחיים.

נצפה יחד עם החניכים את הסרטון הבא על סרן זיו שילון
(ניתן בשבת לשלוח מראש)

<http://bit.ly/35u9BpE>

נבין יחד עם החניכים שהכל תלוי בבחירה שלנו כל יום מחדש. יש לי בחירה בכל יום מחדש לבחור בדרך שלי, לבחור במקום אליו אני שואף להגיע, ובאמת להגיע אליו.

ברור לכולנו שהאנשים מסביבנו הם דמויות משמעותיות למי שאנחנו, והם גורם משמעותי מאד בדרך חיינו. אך יותר מכך, ההבנה שהבחירה שלי והגישה שלי זה נקודת המפתח. כך אנחנו נתקדם בצורה הכי טובה, משמעותית ויעילה.

4. סיכום

נסכם את מה שעברנו:

- א.** הבנו שיש מרחבים רבים שבהם אין לנו בחירה
- ב.** למדנו שלמרחבים האלה, הסביבה, המשפחה ישנה השפעה רבה עלינו.
- ג.** להשפעה הזו יש מימדים חיוביים ומימדים שליליים.
- ד.** יש לנו בחירה איך להתמודד ולפעול כעת אחרי שאנו מבינים את הנתונים.
- ה.** בפעולה הבאה נרחיב על עולם הבחירה הזה.

נספחים

נספח 1

אחים

לכעוס

להיות יפה

לאהוב

לאהוב מתמטיקה

חברות

ללמוד תורה

להתפלל

**הבית ספר שבו
אני לומד**

**להיוולד בעיר
אחרת**

הבית כנסת שלי

**סוג הכיפה שאני
חובש**

לומר תודה

לעזור להורים

להקשיב

• בוחר •

• לא בוחר •

נספח 2

הביצה שהתחפשה/ דן פגיס

היה הייתה ביצה שלא רצתה להיות ביצה, מפני שלא יכלה לא לעמוד, לא לקפוץ, ולא ללכת. וכל הזמן הייתה רק מתגלגלת ומתגלגלת.

פגשה הביצה כדור פינג פונג.

אנחנו כל כך דומים, אמר לו, שנינו עגולים ולבנים, בוא, נתגלגל יחד!

אבל הכדור היה ריקן וגאוותן.

-אני קופץ, אני רץ ואת רק מתגלגלת! אמר וקפץ מעל לביצה המתגלגלת.

פגשה הביצה בלון, אמרה לו,

שנינו עגולים, בוא נתגלגל יחד!

אבל הבלון היה מנופח ורודף רוח ובכלל לא רצה לענות. הוא נמשך לו למעלה ועלה ופרח לו משם והלאה.

נתגלגלה הביצה לבדה וחשבה לה: מה אפשר לעשות? מה עוד אפשר לנסות? איזו צורה מוזרה יש לי, ממש צרה צרורה! האם בכל העולם הגדול לא אמצא לי חבר?

פתאום היה לה רעיון נפלא: היה תתחפש למשהו אחר!

התחפשה לפרח אדום: צבעה את פניה בצבע אדום, הדביקה סביבה עלים כחולים, וזהו!

איזה פרח משונה, אמרה ילדה. הוא חלק וקרח ובכלל אין לו ריח.

הוא בכלל לא פורח, הוא סתם ביצה, אמר לה ילד אחד.

ושניהם הסתלקו בריצה.

ועכשיו התחפשה הביצה לפטרייה אומנם שמנמונת, אבל נחמדה מאוד. עמדה לה בצד קצת נפחדת.

הפטרייה הביטו בה בתימהון:

הפטרייה החדשה- יש לה קליפה קשה ורגל עבה, ומתנדנדת

וכך הבינה הביצה שלביצה קשה לחיות, אם היא רוצה להיות לא היא, אלא אחת הפטריות.

ובכל זאת ניסתה מחדש: התחפשה והנה היא כד! התקשטה בפסים, הדביקה לעצמה צוואר ושתי ידיים, וזהו!

אבל, חתול שעבר שם שאל:

מה זה? האם אתה כד? אין לך פתח, ובכלל, אי אפשר לשמור בך חלב, חלב!

מה לעשות? התחפשה לליצן. חבשה מצנפת עם גדיל וציירה על עצמה (לפי סדר) גבות, עיניים, אף, וצחוק.

אינך מצחיקה אמרו לה. מכירים אותך מרחוק.

ניסתה הביצה תחפושת אחרת. התחפשה לסל ולשעון ולתפוח ואפילו לסתם מעגל מצויר בגיר על הלוח, אבל, שום דבר לא הועיל. בכל פעם הכירו אותה מייד.

את סתם ביצה מחופשת, אמרו לה.

גם התרגולת הכירה אותה.

איפה היית, ביצתי שלי? כבר מזמן רציתי לשב עליך, לדגור, כמובן.

אמא, אינני רוצה, אמרה הביצה, עלי להתגלגל בעולם.

אולי בפעם אחרת, אמרה הדוגרת, ועכשיו תעשי בדיוק כמו כולם. וכבר דגרה עליה.

פתאום היית הביצה בחום ובחושך והייתה מוכרחה להמתין. אבל למי?

יום אחד הייתה לה הרגשה מוזרה. משהו נע בה וזז בה וזע בה, היא התרגשה:

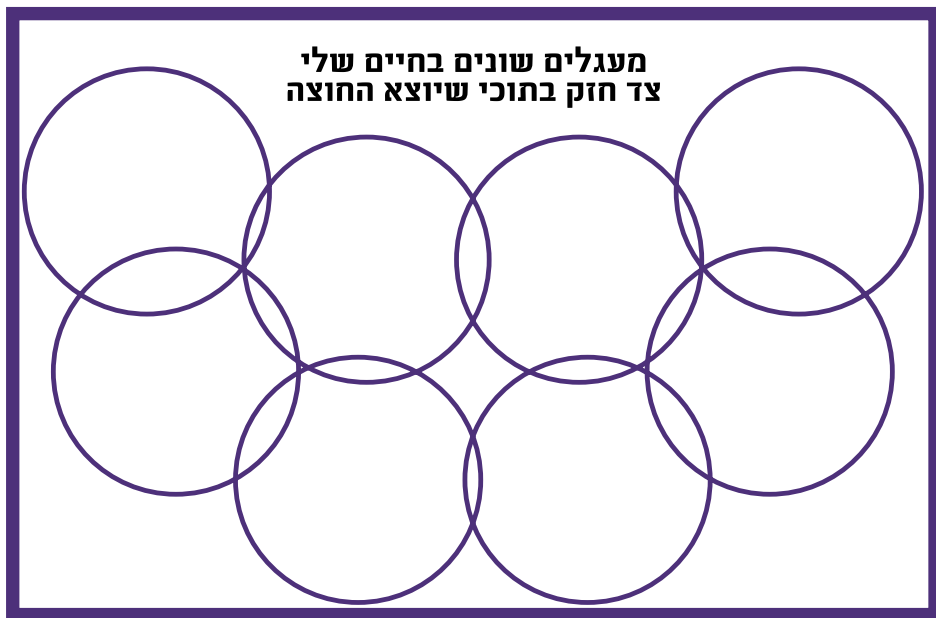
מה קורה לי, אמא? ולא שקטה ולא השלימה.

"אני כבר לא אני" צייצה, אני כבר לא ביצה! משהו מנסה בי לבקוע, לפתוח, לפרוח!

כמובן, אמרה אמא, כמובן. סוף סוף אתה אפרוח!

**מעגלים שונים בחיים שלי
צד חזק בתוכי שיוצא החוצה**

פעולה 2 - החופש לכרות

רציונל היחידה

נולדתי למשפחה במקום מסויים שלא בחרתי בו. עד כמה אני מחויב להיות שותף וחלק?
אני צריך לעזור עם אחים שלי? להורים שלי?

אני באתי לסניף כי פגשתי כמה חברים ורציתי להיות איתם אחר הצהריים - אני מחויב
למסגרת של הסניף? אני סה"כ בסניף אבל בלי קשר לתנועה, למה אני מחויב למסגרת
התנועתית?

עד כמה הסביבה שלי הכרחית לי? איפה אני מול הסביבה?

האם יש צורך שאקח אחריות? האם אני בוחר לקחת חלק או לא? האם אני פעיל או סביל?

מטרת היחידה

החניכים יבינו את מחויבותם לסביבה שלהם.

מבנה היחידה

1. טוב לי במקום שלי
2. מקום למחויבות
3. מחויבות ואחריות
4. סיכום

מהלך היחידה

1. טוב לי במקום שלי

הסבר השלב - בשלב הראשון נמחיש לחניכים את התפיסה של לעשות רק
מה שכיף לי או טוב לי במקום בלי להיות מחויב אליו, שלא כל כך אכפת לי
ממנו או שאני לא מרגיש מחויב אליו ואני מגיע/נמצא רק מהסיבות שלי.

אופציה א - גל של כיסאות

כל חניך יקבל פתק ובו שתי שמות של חיות. החיה הראשונה זהה לכל החניכים והחיה השנייה שונה לכל חניך (נספח 1). אור להגיד לאף אחד אילו חיות רשומות בפתק.

לאחר שכל חניך זוכר מהן החיות שלו. כולם עומדים במעגל צפוף. והמדריך זורק שם של חיה לאור, אותו החניך שקיבל את שם החיה בפתק שלו צריך לנסות לשבת, כאשר שני החניכים העומדים משני צדדיו צריכים למנוע ממנו לעשות זאת.

בכל סיבוב זורק המדריך שם של חיה אחרת ובסיבוב האחרון המדריך אומר את שם החיה המשותפת- וכל החניכים נופלים אחד על השני...

- איך היה?
- למה בסוף לא הצלחנו? (סמכנו בעיניים עצומות על מי שעמד לציידנו, זה שלו, אם אפשר להיות מהצד אז נהיה)

אופציה ב - קליפת תפוח זהב

נקרא את סיפורו (נספח 2) של ש"י עגנון.

נשאל בעקבותיו:

- מדוע אף אחד אינו מרים את קליפת התפוז?
- מה אתם חושבים על הסיפור הזה?
- עם איזה תודעה הגיע כל אדם שראה את קליפת התפוז?

2. מקום למחויבות

הסבר השלב - כאשר אנו נמצאים במקום זה דורש מאיתנו להיות מחויבים אליו, להכיר אותו, ללמוד ממנו, לקחת בו חלק.

אופציה א - מגדל קשיות

נחלק את הקבוצה לשתיים ונציב לפנייהם תחרות בין שתי הקבוצות. כל קבוצה תקבל **קלפים, כוסות וקשיות** ותצטרך לבנות את המגדל הכי גבוה ויציב תוך 10 דקות.

בזמן שהחניכים בונים אנחנו נכתוב / נשים לב לעצמנו איך כל החניכים מגיבים, מי משתף פעולה ומי לא.

לאחר 10 דקות נחליט על קבוצה מנצחת ונשאל את החניכים:

• איך היה?

נשאל את החניכים שלא השתתפו:

- למה הם לא לקחו חלק, האם הם מחויבים להיות שותפים למשימה או לא?
- האם זה מעיד על מי שאני ביום יום? מתי אני פעיל ומתי אני סביל?

אופציה ב - אוהד או שחקן

נקריא עם החניכים את הקטע הבא **(נספח 3)**

נבין יחד שיש לנו בחירה לפנינו אם להיות שותף או לקוח. אני יכול לבחור להיות פעיל ולקחת חלק במה שקורה מסביבי ואני יכול לבחור להיות סביל ולהסתכל על המציאות ולתת לדברים לזרום בלעדיי. נבין יחד שהעולם תמיד ימשיך לפעול לא משנה אם אני אהיה שותף או לא, זו ההחלטה שלי מי אני בוחר להיות ביחס לסביבתי. החלטה שלי אם אני שותף למשימה או לא.

נשאל את החניכים:

- האם אני שותף במשפחה שלי ?
- אני עוזר בבית ולוקח אחריות על אחים? סדר וארגון?
- פעם עזרתי לארגן משהו נחמד ונעים למשפחה?
- אני מגיע הביתה ושואל מה לארוחת ערב או שואל במה אפשר לעזור כדי להכין ארוחת ערב?
- איפה הם יכולים להיות שותפים למהלכים בקבוצה בסניף?
- אולי יש חברים בקבוצה שצריכים את עזרתי במשהו?
- אני יכול לעזור באווירה בקבוצה?
- אני פעם חשבתי לארגן משהו לקבוצה מחוץ למסגרת של הסניף?

3. מחויבות ואחריות

הסבר השלב - בשלב זה נבין שלקחת חלק זה לקחת אחריות! במקום שאין אנשים השתדל להיות איש!

אופציה א - שליחותו של האדם

נלמד יחד עם החניכים את הקטע הבא של הרב סולובייצ'ק מספרו "ימי זכרון":

"את העובדה שמישהו חי בזמן מסוים, התקופה מוגדרת ובמקום מוגדר, ולא נולד בתקופה אחרת ובנסיבות אחרות, נוכל להבין רק אם נקבל את עצם הרעיון בדבר שליחותו של האדם. ההשגחה יודעת היכן וכיצד יכול הפרט היחיד על חסרונותיו וכוחות הנפש האצורים בו, לקיים את שליחותו. באילו נסיבות ותנאים ובאיזו חברה יהא זה בכוחו של האדם למלא את שליחותו. בורא העולם פועל בהתאם להלכה האומרת כי לא יתכן למנות שליח כדי לבצע תפקיד שהוא למעלה מכוחותיו של שליח. זו שליחות שאי אפשר לקיימה והיא מחוסרת כל ערך. מאחר שאם ממנים אדם למלא שליחות, מן הראוי ליתן לו גם את היכולת לפעול כשליח. משום כך נברא היחיד בתקופה ובמקום שבהם יוכל לקיים את פעולתו לשם מילוי שליחותו." (הרב סולובייצ'ק, "ימי זכרון")

נולדנו כולנו למקום מסוים, בזמן מסוים ויש לכך סיבה. נבין יחד שאם כך אז יש לכל אחד מאיתנו אחריות לסביבה שלי, הקב"ה שלח כל אחד לסיבה מסוימת ועלינו האחריות לקחת את זה בידים שלנו.

אופציה ב - עד שלא נוצרתי איני כדאי

נקרא את ביאורו של הרב קוק לתפילתו של רבא:

"עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי" (מתוך תפילת יום הכיפורים) -

לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי, וודאי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה הייתי נוצר, וכיוון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות שלא הייתי כדאי עד אז להבראות, ולא היה בי צורך כי אם לעת הזאת שנבראתי, מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות. ואילו הייתי מיוחד מעשי אל תכלית בריאתי הנני עכשיו כדאי, אבל כיוון שאין מעשי מכוונים לטוב התכלית הרי לא הגעתי אל תכלית בריאתי ואיני עדיין כדאי כמו קודם לכן." (עזרת ראיה)

שאל:

- כיצד אתם מבינים את המילים: "עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי"?
- איזה דרישה הרב קוק דורש מאיתנו? ("למלא איזה דבר להשלמת המציאות!")

4. סיכום

1. הבנו שהתפיסה הבסיסית לפעמים היא כזו שלא באמת מסכלת על הסביבה ולא לוקחת בה חלק
2. למדנו שאנחנו צריכים להיות שותפים ולא לקוחות!
3. השלב הבא הוא לקחת אחריות על המקום שאני נמצא בו.
4. בפעולה הבאה נלמד איך הופכים להיות אנשים של אחריות ויותר מזה של פרואקטיביות (יש למה לחכות... אפילו רק בשביל ללמוד מילה חדשה...)

נספחים

נספח 1

כריש - חמור

כריש - כלב

כריש - חתול

כריש - ברווז

כריש - פרה

כריש - סוס

כריש - אריה

כריש - נמר

כריש - היפופוטם

כריש - זברה

כריש - צפרדע

כריש - מדוזה

כריש - פיל

כריש - נחש

נספח 2

"הסיפור מתחיל בקליפת תפוח-זהב (תפוז), המונחת על המדרכה ברשות הרבים, ואיש אינה מרימה. עדין הנפש דורך עליה ומנקה בשאט נפש את נעלו, בחורה צעירה מחליקה על הקליפה, וכל חפציה מתפזרים מסביב. האנשים החשים לעזרתה מרימים את חפציה - אבל הקליפה נשארת במקומה.

הרגזנים הרואים את הקליפה מתרגזים, המתונים מאשימים את המלכלך, אחרים - את העירייה, שאינה ממלאת חובה של ניקיון העיר ורק גובה מסים, ועדיין הקליפה נשארת במקומה. הקליפה התלכלכה ונשחקה - ועדיין היא במקומה, ממשיכה למשוך תשומת לב.

עובר אחד, שתקינות השפה העברית חשובה לו, ראה את הקליפה, עצר עובר-אורח ושאלו: "כיצד כותבים קליפה?" ענה עובר-האורח מה שענה, והמומחה התחיל לתקן את שגיאותיו - ועדין הקליפה מונחת במקומה...

בעוד הם מתווכחים עבר אדם אחר והציע להם לצלם אותה, כדי שיראו כולם את גודל הבושה והמכשול. הצילום אף יישלח לגולה כאמצעי לגיוס כספים. עבר עוד אדם, התעכב ואמר: "קליפה על הארץ, סימן של חירות מדינית", מולו אמר אחר: "איזו חירות היא? שנקנית באשפה?"

בעודם מתווכחים, עובר זקן ורואה את ההתקלות סביב הקליפה. מתוך פחד שתתעורר מהומה התכופף והרים את הקליפה. ראתה אותו גברת שעמדה שם ושאלה: "ומה לגבי כל האשפה?" שמע אותה אחר ופתח בויכוח מדיני סביב שאלת מיקום האשפה (הרי מדובר בירושלים!), וכל ההמון מתגודד ומתווכח. הזקן, בינתיים, פשוט מפנה את האשפה. כיוון שראו שהוא מפנה את האשפה, התחילו להציע הצעות ולסייע בעצות, איך לאסוף ולאן לזרוק. באה רוח והתחילה לגלגל את האשפה, והזקן חוזר ומרים את האשפה - והקהל מיעץ. זה אומר "את זה קודם!" השני: "לא! את זה!" והשלישי: "בכלל כאן צריך לנקות!" והזקן, שמנסה לפנות את האשפה בקצב העצות, כבר מרים בשתי ידיים. והנה מתפתח ריב סוער בין המיעצים. באותו רגע בדיוק - באופן מופלא, כמובן - מגיע שוטר ומפזר את הקהל הרב. הוא ראה את הזקן עומד יחידי ומפנה ואמר לו: "אתה זה שגרמת למהומה!" ופתח את הפנקס כדי לרשום לו תלונה.

מבקש הזקן רשות לספר את הסיפור, והוא מספר את כל מה שקרה מרגע הגיעו. השוטר אומר: "האם יש לך רישיון לפינוי אשפה?" הזקן מתבונן בו בפליאה - והוא רושם במרץ בפנקסו. מזל שנאלץ למהר לארוחת-הצהריים.

עמד לו הזקן ותהה על עצמו ועל המדינה."

נספח 3

"הלילה כבר ירד על ברוקלין, כשמשמון סטאק, צעיר עליו, ליווה את ידידו ואת בנו העומד להיות בר מצוה, אל בית הכנסת החדש"י ב-770 לקבל ברכה מהרבי מליובאוויטש.

הרבי העניק את ברכתו לילד שייגדל להיות מקור נחת למשפחתו ולעם היהודי כולו. אך לפני שפנו ללכת, הפתיע הרבי את שלשת האמריקנים כשפנה אל הילד ושאל: "האם אתה אוהד בייסבול?"

נער הבר מצוה השיב בחיוב.

"איזו קבוצה אתה אוהד - את הינקיס או את הדודג'רס?" המשיך הרבי לשאול.

- את הדודג'רס, השיב הילד.

"האם אביך אף הוא אוהד שלהם, כמוך?"

- לא.

"האם אביך לוקח אותך לצפות במשחקים?"

- כן, מדי פעם. הפעם האחרונה שצפינו במשחק היתה לפני חודש.

ואיך היה המשחק?

- מאכזב, הודה בן ה-13. בסיבוב השישי הדודג'רס הפסידו 9-2, והחלטנו לעזוב את המשחק.

"האם השחקנים גם עזבו את המגרש, כאשר אתה עזבת?"

- ראביי, השחקנים לא יכולים לעזוב באמצע המשחק!

"מדוע לא?" שאל הרבי. "הסבר לי בבקשה כיצד מתנהלים המשחקים".

- ישנם שחקנים וישנם אוהדים, הסביר אוהד הבייסבול הצעיר. האוהדים יכולים לעזוב כשמתחשק להם - הם לא חלק מהמשחק, והמשחק יכול להתנהל, ואכן מתנהל, בלעדיהם. אבל השחקנים חייבים להשאר ולנסות לנצח, עד סוף המשחק."

"זוהי בדיוק ההוראה שרציתי ללמד אותך ביהדות" - אמר הרבי בחיוך. "אתה יכול להיות אוהד, או שחקן. היה שחקן."

פעולה 3 - לאתגר מלמעלה

רציונל היחידה

אני מחויב לסביבתי, עד כמה אני קם ולוקח עליה אחריות? יש סיבה שאני נמצא איפה שאני היום. אם דווקא אני כאן במקום הזה אני צריך ומחוייב להיות "איש".
ולא רק להיות איש, אלא להיות יוזם, להיות פרואקטיבי, להיות כזה שמסתכל מה המציאות צריכה ונמצא שם בשביל לקדם אותה. להיות בברית וקשר עמוק עם צרכי הסביבה שלי.

מטרת היחידה

החניכים ילמדו להיות פרואקטיבים עם המציאות.

מבנה היחידה

1. לקחת אריות על המציאות

2. פרואקטיביות

3. סיכום

מהלך היחידה

1. לקחת אחריות על המציאות

הסבר השלב - כהמשך לפעולה הקודמת, נחدد את הצורך שלנו לקחת אחריות על המציאות שסביבנו, לזהות מה צריך ופשוט לעשות!

אופציה א - סיטואציות

נחלק את החניכים לארבע קבוצות, כל קבוצה מקבלת סיטואציה **(נספח 1)** שעליה להציג כהצגה / להסביר (עפ"י החלטת המדריך) ולהחליט מה לעשות.

לאחר שכל הקבוצות הציגו את ההצגות, נדון בכל סיטואציה / ניקח סיטואציה שעשתה הרבה הד בקבוצה ונברר לעומק למה באותה הסיטואציה.

- האם יש לנו מחויבות כלפי אותו גוף בסיטואציה?
- מה המחויבות הזו אומרת?
- האם ניקח אחריות? ניזום באותה הסיטואציה? מדוע כן? מדוע לא?
- מה חוסם אותי מלעשות את אותו הצעד?

אופציה ב - ממחויבות לאחריות

נקרא את הקטע של הרב יהודה עמיטל 1 'ממחויבות לאחריות':

"לאור המאורעות האחרונים, ולאור רתיעתו של הנוער מה"מחויבות", חובה עלינו להניף את דגל ה"אחריות". במידה מסוימת, האחריות היא מחייבת אפילו יותר ממחויבות, אך מאידך, זהו מונח רך יותר, המעניק גם סיפוק: אם הוטלה אחריות מסוימת על אדם, פירושו של דבר שהוא ראוי לשאת באחריות זו. אנשים נוטים להרגיש הזדהות עם משימות המוטלות עליהם, וכאשר הם עומדים במשימתם - הם מרגישים סיפוק על הצלחתם. האחריות הנדרשת היא בתחומים רבים: אחריות לחוסנו הנפשי והרוחני של הציבור, אחריות כלפי אנשים הזקוקים לעזרה, ואחריות לדרוש, לחפש ולמצוא דרכים שאפשר לתרום בהם. בלשונם של חז"ל, "אחריות" היא "ערבות": "כל ישראל ערבין זה לזה" - משמע, עם ישראל היא רקמה אנושית חיה, שכל איבר בה אכפתי למצבם של אחיו, ואחראי לעשות את המקסימום לשיפור מצב זה. תחושת אחריות שאדם מרגיש כלפי מישהו אחר פירושה שהוא אינו מחפש כר או כסת לשבת עליהם כאשר חבריו שרויים בצער. משה רבנו ישב על אבן כיוון שהרגיש שותף בצערם של אחיו, ואף אנו נדרשים להרגיש שותפות וליטול אחריות לתיקון החברה כולה."

נשאל את החניכים:

- מה אתם חושבים?
- הם מסכימים איתו? מתנגדים?
- מה הגורמים לתחושתו?

1היה ראש הישיבה המייסד של ישיבת הר עציון, הוגה דעות, מייסד מפלגת מימד ושר בממשלת ישראל.

2. פרואקטיביות

הסבר השלב - קומה נוספת היא להפוך להיות אנשים של ברית עם הסביבה. אנשים שבאופן פנימי, עמוק לוקחים אחריות והופכים להיות פרואקטיבים, יזמים, פועלים כל העת על מנת לשפר את סביבתם.

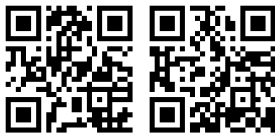
הגדרת המונח פרואקטיביות ב'ויקיפדיה':

"פרו-אקטיביות או התנהגות פרו-אקטיבית של אדם מתייחסת להתנהגות שהוא יוזם, ושמובילה אותו לשינוי במצבים שונים במקום העבודה. התנהגות פרו-אקטיבית כוללת פעולות הכנה למצבים עתידיים, להבדיל מתגובה למצב קיים. משמעות הפרו-אקטיביות היא לחולל דברים, ולא לחכות שדברים יתרחשו. המונח ההפוך במשמעותו הוא ריאקטיביות - תגובה למצב.

ויקטור פרנקל השתמש במונח בספרו "האדם מחפש משמעות", המתאר התמודדות של אנשים שונים במחנות הריכוז. בספרו הדגיש באמצעות המונח את חשיבות האומץ, ההתמדה, האחריות האישית והמודעות לקיום הבחירה שאינה מוכתבת על ידי ההקשר המצבי."

אופציה א - גרטה טונברג

בשלב הזה אפשר לשים תמונה של גרטה טונברג **(נספח 2)**, לנסות ולשאול מי מכיר ומי יודע מי היא בדיוק. מצורף כאן לינק לכתבה עליה, מומלץ לקרוא לפני ולהקריא בפעולה - אם ארוך מדי אז רק את הקטעים החשובים כדי להכיר, או אפילו בע"פ. בפעולת יום חול אפשר לשלוח לחניכים את הסרטון עליה.

הכתבה - <http://bit.ly/35vjeED>

הסרטון - <http://bit.ly/2ILfsNL>

גרטה היא לא הראשונה וממש לא היחידה במהלך ההיסטוריה שניסתה בכוחות עצמה להוביל תהליכים. בין אם זה גלילאו גליליי אל מול הכנסייה, או להבדיל, אברהם אבינו אל מול עובדי האלילים - אינספור אנשים במהלך ההיסטוריה הדבקו באמת מסוימת - ניסו לייצר הכרה סביבתית של פועלם ורעיונותיהם. הם הבינו שזו האמת, ועליהם מוטלת המלאכה להגשים את האמת הזו ולהביא אותה לידי ביטוי (גם במחיר של התנגדויות ולמרות ניסיונות להכשילם בדרך, הם לא הפסיקו ולא פרשו מהמירוץ אחר האמת).

2לא חייב להסכים עם פעולותיה, וזה לא באמת משנה אם אנחנו בעד או נגד. עצם העובדה שהיא עושה מעשים כאלה, בזה עוסקת המתודה.

אופציה ב - כדורגל על המים

נראה לחניכים את הסרטון הבא (או נשלח מראש במקרה של שבת) -

<http://bit.ly/31cu5zR>

בסרטון רואים חבורת ילדים שלקחה יוזמה ופעלה בשביל להשיג את המטרות שלה.

נשאל את החניכים:

- אילו פעולות לדעתכם עושה היזם?
- מה מאפיין או מהן התכונות המאפיינות יזם?
- מה עלינו לעשות לדעתכם על מנת להיות אנשים פרואקטיבים?

אופציה ג -אברהם לעומת יצחק

נקרא מתוך דבריו של הרב צבי יהודה:

"האתחלתא שלנו הוא אברהם אבינו... שתי הפרשיות 'לך-לך וירא', מלאות פעילות של הענק הזה.. פועל ופועל מתוך התלהבות נפלאה לקדש שם השם, מתוך דחיפה אלוהית אדירה לקרוא בשם ד'.

לעומת פעילות עצומה נשגבה זו -איזה פעילות אנחנו מוצאים אצל יצחק אבינו? .. אי אפשר להשוותה לפעילות של אביו. אין שום דמיון. יצחק אבינו אינו פעיל. הוא נפעל!.." (שיחות הרב צבי יהודה על בראשית, עמ' 190)

ובמקום נוסף:

"אנו נפגשים כאן באופן מיוחד במרץ ובגבורה שלאברהם אבינו. סגולת הפעילויות הגדולה הזאת מתגלה מכל הצדדים בשלשלת שלמה של מהלכים: גבורה רוחנית, גבורת כוח בסיבוכים של טיפול בקרובו, עשירות מופלגת, פעילות של השפעה רוחנית לגיור אנשים. הפעילות הזאת היא **תכונה מיוחדת** של אברהם אבינו.." (שיחות הרב צבי יהודה על בראשית, עמ' 132)

נדון עם החניכים:

- מה מייחד את אברהם?
- איזה דוגמאות אתם מכירים שמתארים את הפעילות הזו, את הפרואקטיביות הזו של אברהם אבינו? (הכנסת האורחים של המלאכים, הדאגה לסדום, הדאגה ללוט וכו')
- מה ניתן ללמוד מאברהם אבינו על מנת לרכוש מידה זו?

3. סיכום

א. בפעולה הראשונה למדנו על העובדה שיש מרחבים שלמים של חוסר בחירה בחיים שלנו וחשבנו איך אנחנו מתייחסים אליהם.

ב. הבנו שיש לנו יכולת לפעול עם המציאות בצורה פעילה או סבילה, וזוהי בחירה שלנו איך להחליט לפעול.

ג. קומה נוספת מעל לבחור לקחת חלק, זה לקחת אחריות על הנעשה סביבי.

ד. קומת הברית שעסקנו בה בפעולה הזו היא הפרואקטיביות, היזמות. להפוך את הפעולות ממעשים שקורים פה ושם לדרך חיים.

-א-

חזרת מבית הספר בשעה 16:00 אחה"צ עייף וסחוט אחרי יום לימודים מפרך וחשבת שתנצל את הזמן למנוחה קלה-לסיים לקרוא את הספר שלא סיימת משבת, לראות איזה פרק טוב בסדרה שכבר הזנחת חודשיים בגלל המבחן במתמטיקה אבל בדיוק כשהתיישבת, שמעת את אימא נכנסת גם היא עייפה מיום ארוך ואתה יודע שהיא לא ישנה טוב בלילה בגלל השיינים שצומחות לאחיה הקטן-

מה תעשה? האם תציע את עזרתך?

-ב-

איזה כיף! חודש ארגון בעיצומו ואנחנו כבר באמצע השבוע השני, הספקנו ללמוד חצי ריקוד להופעות, סיידנו את הקיר, המדריכים הסבירו לנו מה אנחנו מציירים על הקיר, התחלקנו לועדות ואני אפילו מתחיל להבין את הנושא של החודש, היום מתוכננת לנו פעילות ארוכה עד 00:00, בדיוק כשהתחילה הפעולה יוחאי המדריך סיפר לנו שאתמול בגלל שהיו הרבה חבר'ה בסניף והיה רעש הגיעה משטרה והעיפה את כולם מהסניף-

מה תעשה? האם תציע לבטל את הפעולה?

-א-

בשבת פתחת את העיתון שהגיע הביתה כמידי שבוע, קראת את המדורים האהובים עלייך, את הפרק החדש בסיפור בהמשכים שחिकית לו הרבה זמן ולידך יושב אבא שלך ומספר לך שהממשלה החליטה לפנות את אחד היישובים שליד הדודים שלך. זה כבר היישוב השני שמפנים השנה ובאמת שזה כבר מתחיל לעצבן אותך, אתה דן על העניין עם אבא שלך והוא מספר לך שיש כמה קבוצות נוער שהעניין מפריע להם והם מתאגדות בכדי לפעול בעניין-

מה תעשה? האם תיקח חלק בקבוצות הללו?

-ב-

יצאת למסע התנועתי המיוחל- תכל'ס לא הייתה סיבה שלא לצאת, אתה חניך שרוף בסניף, לאחר המסלול הלא פשוט שצלחת אותו בגבורה ועזרת לכל מי שצריך וכו' הגעת לטקס הסיום המרגש, לפי מה שהמדריך אמר ולפי דבר המרכזת הטקס צריך להתחיל בסביבות 18:30 מה שאומר שכבר בסביבות 20:30 יוצאים חזרה הביתה, השעה כבר 18:45 והטקס לא מתחיל, אבל לך זה פחות מפריע, הקבוצה פתחה טונה מעושנת (באישור כמובן!) ואתם נהנים ופתאום אתה שומע את אחת הקבוצות בסניף שיושבת לידכם מתחילה 'ללכלך' את אנשי התנועה על האיחור של הטקס-

מה תעשה? האם תצא להגנת התנועה?

אמנה חברתית וברית ייעוד

הקדמה למעורר

מדריך/ה יקר/ה,

ב'צוק איתן' ראינו את האחדות הגדולה שיש בעם ישראל. כולנו עמדנו וחיבקנו את חיילנו. לעומת זאת, במערכות הבחירות האחרונות היה בדיוק ההפך - פילוג ופירוד.

הכוזרי מסביר שבתחילת האנושות הסגולה (הופעת ד' באדם) עברה מיחידים ליחידים (מאדם לנח, מנח לאברהם וכן הלאה). השינוי הגיע מבניו של יעקב שלאחריהם הסגולה הופיעה בהמון, הפכנו לעם!

במעורר זה נלמד על הברית שלנו עם עם ישראל ואיך משמרים ברית זו.

בשלב הראשון נעסוק בקומה האישית. אנחנו שונים אחד מהשני וכל אחד מאיתנו הוא עולם שלם של רגשות, תכונות ומחשבות. יש לנו אידיאל להגשים ולהעצים את עצמנו. אך בתוך קבוצה, לעיתים אנו נאבדים. כלומר, אנחנו משלמים מחיר מסוים בשותפות שלנו בקבוצה. נלמד איך המחירים שאנו משלמים בקבוצה לא יבטלו את מי שאנחנו.

העזרים שעלו לארץ ויישבו אותה, מסרו את נפשם בשביל האידיאלים החשובים להם. על מה אנחנו מוכנים למסור את נפשנו? נקריב מעצמנו הרבה בשביל דברים שחשובים לנו. זה לא תמיד הכי נוח ונוגד לעיתים את הרצונות שלנו, אך אנחנו מקריבים. איך משמרים את תופעת ההקרבה הזאת למען עם ישראל?

בשלב זה, שלב הכלל, נעבור מסע של הסתכלות על הברית שקיימת בעם ישראל. במהלך שנות המדינה קרו אירועים רבים שאיימו על היחסים בין חלקי העם (למשל: אלטלנה, הסכם אוסלו או ההתנתקות), נלמד ונדון איך אפשר ומה ניתן לעשות על מנת ליצור ברית חברתית בעם ישראל, כזו שתחזיק מעמד ברגעים הטובים וברגעי משבר ותהיה קומה נוספת מעל כל אמנה חברתית או הסכם כזה או אחר.

חזקו חברים!

פעולה 1 - אינדיבידואליזם

רציונל היחידה

כל אחד מאיתנו הוא עולם מלא - מחשבות, ניסיון, סיפור חיים, הקשר ורגשות שונים. השוני הזה הוא טוב ומבורך, זה מי שאנחנו. כל פעם שאנחנו מצטרפים לקהילה או קבוצה אנחנו משלמים מחיר מסויים, אך עלינו לדאוג שהמחירים הללו לא מוחקים ומבטלים את מי שאנחנו ואת העולם שבתוכו אנו פועלים חיים ומתוכו משנים.

מטרת היחידה

החניך ילמד לחיות בתוך קבוצה תוך שמירה על האני הפנימי שלו.

מבנה היחידה

1. כל אחד הוא עולם
2. המחיר האישי בקבוצה
3. למה להשתייך לקבוצה? האינדיבידואליזם שולט!
4. איך בכל זאת אני לא מבטל את האישיות שלי
5. סיכום

מהלך היחידה

1. כל אחד הוא עולם

הסבר השלב - בשלב הראשון נכיר את חשיבותו של כל פרט בעולם, ועד כמה זה משמעותי שאותו פרט יממש את עצמו עד תום.

אופציה א - משחק תכונות

לחלק שני **דפי ממו** לחניכים וכל אחד צריך לכתוב על דף אחד תכונה טובה שיש בו ועל הדף השני תכונה שיש בחבר/מכר/ידיד/הורה/מורה שהוא רוצה שתהיה לו גם. את הדפים מפזרים על הרצפה במרכז (אפשר להוסיף עוד כמה משלכם). עושים סבב שכל אחד בוחר תכונה מהתכונות שיש במרכז שיש בו (אחרת ממה שכתב) ומסביר למה. לחילופין (או בשבת) אפשר להכין מראש הרבה תכונות ולעשות רק את החלק השני.

אופציה ב - ראי ראי

מכינים מראש **קופסא** שיש בתוכה **מראה**. מעבירים את הקופסא בין החניכים וכל אחד צריך להגיד מה הוא רואה בה. חניכים שיענו תשובות בסגנון "ילד" "פרצוף", אפשר לשאול "זה כל מה שאתה רואה?" "מה עם לב טוב?" וכו'.

אופציה ג - מראה שעל הקיר

מתחלקים לזוגות ונעמדים אחד מול השני. בכל זוג אחד עושה תנועות (לאט) והשני צריך לחקות אותו כמו מראה. אח"כ מחליפים תפקידים. אפשר לשדרג וכל פעם לקחת זוג מתנדבים ושאר הקבוצה צריכה לנחש מי עושה את התנועות ומי המראה (אם אני מחקה משהו - זה לא אני).

אנחנו רואים שבכל אחד מאיתנו יש הרבה. בין אם זה תכונות, אופי או רגשות ואנחנו שונים זה מזה.

מקריאים את אחד מהקטעים הבאים:

אופציה א

"בשם הרבי מקוצק אמרו: אם אני - אני, מפני שאני - אני, ואתה - אתה, מפני שאתה הוא אתה, אז אני - אני ואתה - אתה. אבל אם אני הוא אני מפני שאתה - אתה, ואתה הוא אתה מפני שאני - אני, אז אני לא אני ואתה לא אתה."

• מה גורם לי להיות 'אני'?

• למה בחלק השני 'אני לא אני'?

אופציה ב

סמוך לפטירתו אמר רבי זושא מאניפולי: "בעולם הבא לא ישאלוני: 'מדוע לא היית משה רבנו?' אלא ישאלו - 'מדוע לא היית זושא?'"

נעבד:

• למה שלא ישאלו אותו 'למה לא היית משה רבנו?' הרי אנחנו שואפים לרף גבוה ומשה הוא דמות שנמצאת שם!

הנקודה היא, בקטעים הללו, שלכל אדם יש אישיות ייחודית משל עצמו שאותה הוא צריך להביא לידי ביטוי ולא לחקות אנשים אחרים. חשוב וכדאי ללמוד מאנשים אחרים, אבל לא לנסות ולהיות אדם אחר.

2. המחיר האישי בקבוצה

הסבר השלב - ראינו שלכל אחד יש ייחוד ואישיות משל עצמו. מה קורה לאישיות שלנו כאשר אנחנו בקבוצה? האם יש פער בין הפרט לכלל?

אופציה א - תחום מוגבל

משחקים משחק שבו תוחמים את כל הקבוצה בתוך שטח תחום ומוגבל. בהינתן הסימן - כל אחד צריך להוציא את שאר החניכים מהשטח. המנצח הוא האחרון שנשאר.

נעבד:

- איך ההרגשה שאתה מנסה להישאר בשטח ומעיפים אותך?
- המנצח - איך היה לנצח על חשבון אחרים?

אופציה ב - מבחן הממתקים הגדול

מביאים שלושה-ארבעה סוגי **ממתקים** (שיהיו כמה שיותר מגוונים - מתוק/מלוח/חמוץ), מבקשים מכל אחד לדרג את הממתקים מהכי אהוב עליו ועד להכי פחות. אח"כ כל הקבוצה צריכה לדרג ביחד.

נעבד:

- האם כולם מסכימים עם הדירוג?
- יש ממתק שמלכתחילה נחשב 'להכי טעים'? גם אם חלק לא מסכימים?
- יש ממתק שה'חברה' ישר מיתגה אותו כמגעיל? מישוהו חושב אחרת?
- אם אתה חושב אחרת, למה לא צעקת זאת?

אנו רואים שלהיות חלק מקבוצה ישנם מחירים אישיים שאנחנו משלמים. בקבוצה כל אחד מנסה להביא לידי ביטוי את האני העצמי שלו ולעיתים דורס בכך אחרים. זה נכון גם להפך - אני חושב ומרגיש משהו מסוים, אך כשאני נמצא בקבוצה אני לא מצליח להביא אותו לידי ביטוי.

נדון

- מדוע אנחנו לא מצליחים תמיד לבטא ולפתח את עצמנו בתוך הקבוצה?
- האם הקבוצה מבטלת את כל האישיות שלי?
- כמה אני כן מצליח להביא את עצמי בקבוצה? 60%? 80%?
- האם כל אחד יכול לבטא את התכונות והרגשות שלו בקבוצה ב-100%?
- מה יותר חשוב הפרט או הכלל?

3. למה להשתייך לקבוצה? האינדיבידואליזם שולט!

הסבר השלב - בשלב זה יוסבר לחניכים שבאמת מימוש עצמי והתפתחות אישית הם דברים מרכזיים שהקבוצה פוגעת בהם. ולכן עדיף לפעול כיחידים.

נקריא את אחד מהקטעים הבאים (או כולם):

אופציה א - ההגדרה המילונית של אינדיבידואליזם

"שיטה חברתית הדוגלת ביצירת תנאים נוחים ליחיד לפתח את עצמו ולשמור על עצמיותו. שיטה המעמידה את צורכי היחיד מעל לצורכי החברה ומוסדותיה" (מילון ספיר).

אופציה ב - אוסקר ויילד

"האינדיבידואליזם הוא הדבר הנשגב. המוסריות המודרנית כרוכה בקבלת אמות המידה של התקופה שבה אתה חי. לטעמי, איש־תרבות אשר מקבל על עצמו את אמות המידה של תקופתו לוקה בחוסר מוסריות מן הסוג הדוחה ביותר."

אופציה ג - בשבילי נברא העולם

"לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר, בשבילי נברא העולם"

נדון:

- למה להיות חלק מקבוצה/קהילה/עם? ראינו שכאשר אני חלק מקבוצה זה פוגע בי ואני משלם מחירים שלעיתים כבדים! ויותר מזה - אם יש משהו נשגב בהגשמה עצמית (הגשמה מלאה, ולא 80% כמו שאגיע בקבוצה) אז למה לא ללכת עם זה עד הסוף?

ננסה לאתגר אותם כמה שיותר, כדי שנבין יותר טוב את הצורך והרצון שלנו לחיות בתוך חברה ולא רק כאוסף יחידים.

נשמיע את השיר 'רקמה אנושית אחת' (בשבת - להקריא אותו) ולספר את הרקע שלו.

- מה השיר מתאר לנו?

- למה כאשר מישוהו אחר מת משהו מת גם בתוכי?

- מה הקשר שלנו עם אחרים?

בסופו של דבר, אם נרצה ואם לא, אנחנו חיים בתוך חברה. השאלה היא - מה היחס שלנו לחברה בה אנו חיים? האם היא חלק ממני? כי אם כן - אז חלק גדול מהגשמת האני שלי הוא היחס לחברה.

הרחבה

אפשר ללמוד את הפסקה הבאה של הרב קוק (אורות ישראל, ג, ו):

"אדם מישראל שהוא רוצה לזכות לאור חיים באמת, צריך הוא שישכים להיות שותל עצמו בכנסת ישראל בכל לבו בכל חושיו וכחותיו הגשמיים והרוחניים, שישים את מגמת חייו לקנות לו לפי היכולת שבידו את המדות הישראליות ואת הידיעות המיוחדות לישראל, שראש לכולן היא התורה בכל רחבה בכל סעיפיה, ועמה כל מה שמיוחס לחכמת ישראל, ומתוך עליתה של כנסת ישראל יבא לעליה כללית של מקור החיים האנושיים והעולמיים".

הנקודה היא בשורה הראשונה - אדם שרוצה להגיע למעלה גדולה חייב לקשר את עצמו לכלל. רק על ידי שיהיה מקושר לכלל - יוכל לזכות לאור החיים באמת.

אך עדיין נשארת השאלה - איך אני מצליח לבטא את עצמי בתוך החברה?

4. איך בכל זאת אני לא מבטל את האישיות שלי

הסבר השלב - אחרי שהבנו שלמרות כל הרצון שלנו לממש את עצמנו אנחנו חלק מקבוצה, ולא משנה מה נעשה. איך בכל זאת משלבים, איך ניתן גם להשתייך למשהו גדול וגם לא לוותר על עצמי.

אופציה א - כתרים

נחלק כתרים עם תפקידים בקבוצה (המצחיק, האדיש, המפרגן, היוזם, המסדר, נותן ביקורת בונה וכו'). החניכים שקיבלו כתר צריכים לנחש איזה תפקיד קיבלו על ידי איך ששאר הקבוצה מתייחסת אליהם.

אופציה ב - אתגר החישוק

הקבוצה עומדת במעגל ומחזיקה **חישוק** עם האצבע. המטרה להוריד את החישוק למטה כשכולם נוגעים עם האצבע בחישוק.

אופציה ג - תכונות

אפשר לחזור לתכונות שכתבנו/חשבנו בתחילת הפעולה ושכל אחד יחשוב האם תכונה זו באה לידי ביטוי בקבוצה שלנו? איך הוא יכול להביא אותה לידי ביטוי בקבוצה?

אופציה ד - סבב עין טובה

נעשה סבב שבו כל אחד יגיד משהו שהוא טוב בו ויכול ללמד את שאר הקבוצה. ניתן לאחד או שניים ללמד את הקבוצה במה שהם בחרו.

5. סיכום

נעבור על מה שעברנו:

1. למדנו שכל אחד הוא עולם שלם של תכונות ואופי ייחודי שאותם הוא צריך להביא לידי ביטוי.
2. ראינו ששותפות בקבוצה ישנם גם חסרונות. אחד החסרונות הוא ביטול של חלקים באישיות שלי.
3. הבנו שלמרות שאנו רוצים להגשים ולממש את עצמנו, אנחנו חיים בתוך חברה ולכן צריכים להבין מה היחס שלנו כלפיה.
4. למדנו על דרכים בהם אוכל להיות שותף בקבוצה בלי למחוק ולבטל חלקים באישיות שלי. למשל, להבין טוב יותר את המקום שלי בתוך הקבוצה, לממש בקבוצה דברים שאני טוב בהם, הבנת מטרת הקבוצה והתאמה אליה.

פעולה 2 - כאן נולדתי, כאן נולדו לי ילדי

רציונל היחידה

על מה אנחנו מוכנים למסור את הנפש? על הצבא. אנחנו לא בוחרים ושולחים אותנו לצבא ויש סיכוי שנפקח את חיינו. מה הערך המוסרי שבשמו הדבר הזה קורה? איזה צידוק יש לזה? יש תופעה פה שאנשים למרות שזה סותר חלקים באישיות, עדיין אנחנו רוצים להיות חלק מזה. השייכות הנדרשת לעם ולאומה היא טוטלית (גם אם איננו מבינים אותה!) איך מצליחים לשמר את התופעה הזו מבלי למחוק או לפגוע באישיות ובתוכן הכל כך שונה שיש לכל אחד מאיתנו?

מטרת היחידה

החניכים ילמדו על התופעה של המוכנות למסור את הנפש למען עם ישראל למרות שהרבה פעמים זה סותר את הרצונות שלי ואני לא בוחר בזה. המחויבות היא טוטלית!

מבנה היחידה

1. אני שייך!
2. על מה מוסרים את הנפש?
3. איך משמרים?
4. סיכום

מהלך היחידה

1. אני שייך!

הסבר השלב - בשלב הראשון נלמד על המחויבות והשייכות שלנו לעם ישראל. שייכות שלא ניתנת לניתוק!

אופציה א - עין איה

נלמד פסקה של הרב קוק מעין אי"ה (בנספח 1)

הרב קוק מבדיל בין מה שמאחד את עם ישראל לבין מה שמאחד בין אומות העולם. את אומות העולם מאחד הצורך. דוגמה: אני צריך מלפפונים ואתה עגבניות. במקום ששנינו נגדל גם עגבניות וגם מלפפונים אחד יגדל מלפפונים ואחד עגבניות וכך ניצור חברה משותפת. דוגמה גדולה יותר: שנינו צריכים הגנה ושנינו צריכים להילחם באויבים. יהיה לנו קל יותר לעשות זאת ביחד ולכן זה מה שקושר ביננו.

אצל עם ישראל הכלל בנוי בצורה שונה. הכלל נובע מתפקיד, מסגולה, מבחירת ה' בנו, מנשמה ומשליחות מיוחדת. וכלל זה מתבטא בצורה השלמה ביותר במדינה. (על הכלל המתבטא במדינה נרחיב בחלק הבא של הפעולה).

ולכן כאשר אומות העולם יוצאים למלחמה הם צריכים לחשוב על נשותיהם ועל משפחתם - כי הם נלחמים מכוח הפרט. לעומת זאת לחייל מעם ישראל אסור לחשוב על משפחתו בקרב וכן נותן לאשתו גט כריתות, כיוון שאותו החייל נלחם מכוח הכלל העליון.

אופציה ב- משחק דמויות

נשחק משחק, נציג בפני החניכים **תמונות** של כל מיני דמויות שונות (בת שירות, חילוני, קיבוצניק, מתנחל, חרדי, דתי לאומי, עזראי, זקנה, חייל)

✓ בשלב הראשון נבקש להרכיב לכל אחת מהדמויות תעודת זהות: שם, מיקום בארץ, גיל, מצב משפחתי, עבודה, למי הצביע בבחירות האחרונות?, תחביב, ושיר אהוב

✓ בשלב השני נבקש מכל החניכים לספר לנו מה הם חושבים על הדמויות האלו? אם הם היו עוברים ברחוב? מה הם היו חושבים עליהם? מי בעיניהם יותר מוערך? למי יש יותר הילה? למי הם היו קמים באוטובוס או ברכבת? מדוע?

אופציה ג - ויחן שם ישראל

נלמד את הקטע הבא:

"ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחננו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר" (שמות יט,ב)

הפסוק מדבר על הגעתם של עם ישראל להר סיני כדי לקבל את התורה. סוף הפסוק קצת קשה לשונית, 'ויחן' זה לשון יחיד כאשר כל הפסוק מדבר על כל עם ישראל בלשון רבים (ויסעו, ויבאו, ויחננו). מדוע בחניית ישראל נגד הר סיני נכתב בלשון יחיד? רש"י על הפסוק עונה:

"ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת"

כלומר, עם כל השוני והמחלוקות שיש בעם ישראל, בסופו של דבר אנחנו איש אחד. הדם הזורם בנו מגיע מאותו לב. אנחנו שייכים כולנו אחד לשני כמו שחלקי הגוף שייכים אחד לשני. בין אם נרצה ובין אם לא - אנחנו 'כאיש אחד בלב אחד'.

2. על מה מוסרים את הנפש?

הסבר השלב - החניך ילמד על מתי ועל מה אנחנו מוכנים למסור את נפשנו ומה גורם לנו לעשות זאת.

אופצייה א - מסכימומטר

נסדר ציר בחדר מ'לא מקריב כלום' עד ל'מקריב את הנפש' כאשר באמצע יש 'נייטרלי'. מבקשים מכל החניכים לעמוד ואחרי כל היגד למקם עצמם על הציר במקום שהם הכי רואים לנכון.

- חיזבאללה פותח במלחמה

- אני רואה גוי שמרביצים לו

- הבן שלי טובע בים (ח"ו)

- גוי מחזיק בבעלות על אדמה בא"י

- הפלאפון שלי נפל למדורה

- הפלאפון של חבר שלי נפל למדורה

ננסה לשים לב איפה החניכים ממקמים עצמם במהלך המשחק ונעבד (אפשר גם תוך כדי, אחרי כל הגדרה):

- מדוע יש דברים שאנחנו מוכנים יותר להקריב את עצמנו בשבילם ודברים שפחות?
- מה גורם לי להקריב את הנפש?
- בשביל מי/מה אני אמסור את הנפש?
- איפה עובר הגבול?

אופציה ב - מכירה פומבית

נביא כמה **ממתקים** ונעשה להם מכירה פומבית בשכיבות שמיכה או במשימות (3 סיבובים מסביב לסניף וכו'). נתחיל בממתק הקטן והפחות שווה (סוכרייה) עד לממתקים השווים יותר. אפשר להוסיף בסוף תנ"ך כדי לאתגר קצת.

נראה שבממתקים הקטנים הם יהיו מוכנים לעשות פחות מאשר בממתקים הגדולים (כדאי

לדבר אותם "סוכרייה קנו ב20 שכיבות שמיכה, אז מגנום ב25?! הוא שווה הרבה יותר!). נדון:

- על מה אני מוכן לשלם?

אופציה ג - העץ הנדיב

נקרא את הסיפור 'העץ הנדיב' (נספח 3)

ננסה להבין למה העץ היה מוכן להקריב את כל כולו בשביל הילד.

נשאל את החניכים:

- מה גורם לי לרצות למסור את הנפש שלי בשביל עם ישראל? בשביל המשפחה שלי אני יכול להבין. אבל למסור את הנפש בשביל אנשים שאני לא מכיר (ועם חלקם אני חולק בדברים מהותיים!) רק כי אנחנו שייכים לאותו עם - נשמע הזוי!

אופציה ד - על מה אנחנו נלחמים פה?

נקרא קטע שכתב חייל שלחם במלחמת יום הכיפורים:

"כשאתה רואה דברים כאלה, כשאתה תופס שזהו בעצם המסר של העם שלך, אתה תופס שהמלחמה על קיום העם הזה זה בעצם מלחמה על התוכן המוסרי והמעמד המוסרי והנורמליות והאמת שלך עצמך. של כל אחד.

האמת של העם שלך זו האמת שלך, זה בעצם אתה בעצמך, ואם אתה מוכן למסור את הנפש למען המולדת, זאת איננה מסירות למען דבר זר שהוא חוץ לך. העם שלך זה לא דבר אחר ממך.

אתה מוסר את הנפש, אתה מקריב את עצמך, למען האמת של העם שלך - וזאת מסירות למען האמת שלך. כמו שאדם מוכן להילחם עבור החופש שלו ועבור הצדק, השוויון, והוא לא מרגיש שהוא מוסר את נפשו למען דבר אחר אלא למען עצמו, למען עצמו היותר אמתית, ככה היא המלחמה שלנו למען העם שלנו עם כל האמת הגדולה שלו.

אני חושב שהדברים האלה שייכים לכל אחד מאתנו וכל אחד יודע את הדברים האלה באינסטינקט, זה מה שדוחף אותו מבפנים. גם בלי שהוא יודע לבטא את זה במילים..."

("מלחמה, אדם ועם", עמוד 74, יוסף חייקין, ארז הוצאה לאור)

3. איך משמרים?

הסבר השלב - בשלב זה נלמד איך אפשר להמשיך לשמור על המחויבות שלי לעם למרות השוני בינינו ואיך ניתן לעשות זאת מבלי למחוק את האישיות של כל אחד מאיתנו. נציע כמה מידות שיעזרו בדבר זה.

סובלנות

אופציית א - וולטר וקובי אוז

נביא לחניכים את 2 המשפטים הבאים שאמרו הפילוסוף וולטר והמוסיקאי קובי אוז: "אני מוכן למסור את נפשי כדי שתשמיע את דעתך, למרות שאני חולק עליה לחלוטין" (וולטר) "אני לא מאמין בכור היתוך. לא מאמין בזה שכל אחד מאיתנו צריך להיות ממוצע של כל העדות. אני מאמין במה שנקרא קערת סלט. אחד יהיה עגבניה, אחד יהיה מלפפון, אחד יהיה גזר, מזה יצא סלט טוב. אני לא מאמין בזה שאני טוניסאי ונמצא בלהקה של קיבוצניקים, אז הם יצטרכו להיות יותר טוניסאים ואני אצטרך להיות קיבוצניק. לא. החברים בלהקה יישארו מה שהם, ואני נשאר מה שאני, ומזה יוצא לנו סלט טעים". (קובי אוז, מעריב, סופשבוע, 20/6/97)

נדון:

- האם מסכימים עם זה?
- למה שאמסור את נפשי על משהו שמנוגד אליי?

זו בדיוק ההגדרה של ערך הסובלנות. היכולת שלי לאהוב מישהו ולמסור את נפשי בשבילו למרות שהוא שונה ממני. בעם ישראל ערך הסובלנות הוא אפילו גדול יותר כי הרי 'כל ישראל ערבים זה לזה'. ולא רק, אלא אנחנו גם מצווים ב'לא תעמוד על דם רעך' וב'ואהבת לרעך כמוך'. כלומר, הניסיון לראות את האדם שעומד מולי בעומק שלו ולא לצמצם רק לדעותיו - מעביר את תחושת הריחוק.

אופציה ב - שני כלבים ועצם

שתי קבוצות עומדות בשורות זו מול זו משני צידי מגרש. כל חבר קבוצה מקבל מספר מהמנחה. במרכז המגרש מניחים **חפץ** כל שהוא. כשהמנחה מכריז על מספר מסוים על המשתתפים שהכריזו את מספרם לרוץ, לתפוס את החפץ ולהביאו למקום בו עמדו. היה והביא מישהו את החפץ אל צידו שלו במגרש המתמודד השני נעשה שבוי שלו, היה וניתפס משתתף עם החפץ, הוא נעשה שבוי של התופס. שבוי משוחרר כשהשובה נעשה שבוי של מישהו מקבוצתו.

מה לומדים מהמשחק? סבלנות, אם אתה דרוך ומחכה, ולא מאבד ריכוז, אתה יכול להגיע להישגים יותר טובים.

ענווה

אופצייה א - דיון ושתיקה

מנהלים דיון (צבא או ישיבה? גרעין תורני או לא) כאשר לחניך או שניים אסור להשתתף (צריך לבחור את החניכים שבד"כ מדברים).

נעבד:

- איך היה לא להשתתף?

אופצייה ב - הרב מלמד

נקריא את קטע מתוך השיעור של הרב זלמן מלמד:

"חז"ל אומרים על רבי שמרגע שמת בטלה הענווה מהעולם. הגמרא במסכת סנהדרין אומרת שמימות משה ועד ימות רבי לא היו תורה וגדולה במקום אחד. מאז משה רבנו ועד רבי יהודה הנשיא בכל הדורות כולם לא היה מישהו שהתבלט מעל הדור והיה גם המנהיג וגם הרב. על שולחנו של רבי לא היה חסר דבר, הוא היה שיא ההופעה המיוחדת ולכן הוא זכה להיות מחותמי המשנה. ועל הרבי הזה - עליו אומרת המשנה: משמת רבי בטלה ענווה. כלומר עם כל גדולתו הוא היה ענו גדול. זה לא בסתירה ואולי אפילו היא הנותנת: מי שכל כך מתבטל מהצד האישי שלו - הוא יכול להיות עבד לעם קדוש. לא מעסיק אותו הצד האישי שלו בכלל, ולכן הוא יכול להנהיג את עם ישראל. הוא לא עושה שום חשבון אישי אלא רק ממלא את תפקידו שהוא לקיים את רצון ה'."

כלומר, ככל שאני עובד יותר על מידת הענווה, ואני מבטל את עצמי בפני האישי - היכולת למסור את הנפש לעם שלי גדלה. כמובן שלא כולנו רבי, אך השאיפה למדרגת ענווה גבוהה יותר תביא אותנו לידי כך שעם כל החסרונות בשייכות שלי לעם ישראל אני אהיה מוכן להקריב בשביל זה.

4. סיכום

1. בשלב הראשון למדנו על השייכות שלנו לעם ישראל. אנחנו עם שמורכב מסוגים שונים של אנשים ובכל זאת יש בינינו הרבה במשותף. 'כאיש אחד בלב אחד' - לעיתים קשה לראות זאת אך זה קיים.
2. ראינו ומדדנו את עצמנו מתי אנחנו מוכנים להקריב ולמסור את נפשנו. דנו בשאלה האם אנחנו מוכנים להקריב בשביל העם שלי למרות החסרונות שבזה.
3. למדנו איך ניתן לשמר את התופעה של הקרב לעם על ידי עבודה במידות הסובלנות והענווה.

נספח 1

"האומות, שמטרת והיותן היא חומרית, והנן מצוידות בעין אגודת שיתופים, לצרכי קניינים אהובים, או נדרשים להן, אצלן תהיה אהבת האומה בכללה רק אז מבוססת, כשתהיה תמיד חוזרת אל הפרטים, אל הטבת מצב המשפחה היחידה שלשם הטבתה התאגדה האומה. כשם שחיות מדבריות הבודדות בטבען, מתקבצות לפעמים לרגלי צרה משותפת או למחזה רווח של טרף משותף. על כן, אימוץ הזכרת המשפחה ואיגודה לפי מצבן הן, הוא ראוי להיות ממכשירי זריזות הקרב. ע"כ היו הנשים באות למלחמה ומשותפות עם הבעלים.

לא כאלה חלק יעקב, שתכלית מציאות האומה, מצד צורתה, מצד נשמתה ואורח חייה, בשביל קדושתה ואורח ה' השפוך עליה. זהו האוצר היותר יקר מכל חמדה, זהו החפץ העליון של כל יחיד באומה ושל כל הכלל כולו, זהו הנותן עוז ועטרה להוויית המשפחה עצמה בצביונה המקודש הישראלי. ע"כ בבוא התור לעבוד לטובת האומה בכללה, אז כשרגא בטיהרא תבטל אהבת המשפחה, לבל תחלל את עוז אהבת האומה.

היציאה למלחמה לא הייתה על פי חשבון של הצלחת הפרט, שחשב שכשישוב מן המלחמה יהיה מוצלח ומאושר, לא, הוא צייר בעצמו כאילו התייאש מן החיים הפרטיים, והולך הוא בשמחה על מנת למות מות גיבורים וקדושים במלחמת ה' לרומם קרן לעמו, ע"כ כותב גט כריתות לאישתו לייאש את לבבו בכל האפשרי מקשר משפחה ומהרעיון הפרטי התלוי בו, בהיותו דורך מהלך של רעיון יותר כללי ויותר עליון, מהלך עבודת הקודש של העם כולו".

(עין אי"ה שבת ב' עמוד 56)

בבת עמי תמצאי את השירות שהכי מתאים לך

נספח 3

פעם אחת היה עץ...

והוא אהב ילד קטן אחד

וכל יום הילד היה בא ואוסף את העלים של העץ ועושה מהם כתרים ומשחק במלך היער. הוא היה מטפס על הגזע ומתנדנד על הענפים ואוכל תפוחי עץ והם היו משחקים במחבואים וכשילד היה מתעייף הוא היה נרדם בצילו של העץ והילד אהב את העץ... מאד והעץ היה מאושר.

אך הזמן חלף לו והילד הלך וגדל ולעיתים קרובות העץ נשאר לבדו ואז הילד בא יום אחד אל העץ והעץ אמר: "בוא ילד, בוא תטפס על הגזע שלי, תתנדנד על הענפים ותאכל תפוחים ותשחק בצילי ותהייה מאושר".

"אני יותר מידי גדול בשביל לטפס ולשחק" אמר הילד. "אני רוצה לקנות דברים ולעשות חיים, אני רוצה קצת כסף, אתה יכול לתת לי קצת כסף?"

"אני מצטער" אמר העץ "אבל אין לי כסף, יש לי רק עלים ותפוחים. קח את התפוחים שלי, ילד, תמכור אותם בעיר וכך יהיה לך כסף ותהייה מאושר". ואז הילד טיפס על העץ וקטף ממנו את התפוחים ולקח אותם איתו. והעץ היה מאושר. אבל הילד הלך ולא חזר הרבה זמן... והעץ היה עצוב, ואז יום אחד הילד חזר והעץ רעד מרוב שמחה ואמר: "בוא, ילד, תטפס על הגזע שלי ותתנדנד על הענפים שלי ותהייה מאושר".

"אני יותר מידי עסוק בשביל לטפס על העצים" אמר הילד "אני רוצה בית שיהיה לי חם" הוא אמר "אתה יכול לתת לי בית?"

"אין לי בית" אמר העץ "היער הוא ביתי אבל אתה יכול לקצץ את הענפים שלי ולבנות בית ואז תהייה מאושר". הילד קיצץ לעץ את ענפיו ולקח אותם איתו לבנות את ביתו. והעץ היה מאושר. אבל הילד הלך ולא חזר הרבה זמן וכשהוא חזר העץ היה כל כך מאושר שבקושי הצליח לדבר. "בוא ילד" הוא לחש "בוא תשחק".

"אני יותר מידי זקן ועצוב בשביל לשחק" אמר הילד. "אני רוצה סירה שתיתקן אותי הרחק מכאן. אתה יכול לתת לי סירה?"

"כרות את הגזע שלי ותעשה לך סירה" אמר העץ. "כך תוכל להפליג למרחקים ותהייה מאושר". הילד כרת לעץ את הגזע ובנה לו סירה והפליג למרחקים.

והעץ היה מאושר, אבל לא מאושר ממש. ואחרי הרבה זמן הילד חזר שוב.

"אני מצטער ילד" אמר העץ "אבל לא נשאר לי שום דבר לתת לך. התפוחים שלי כבר אינם".

"השיניים שלי יותר מידי חלשות בשביל תפוחים".

"הענפים שלי כבר אינם" אמר העץ, "יותר לא תוכל להתנדנד עליהם".

"אני יותר מידי זקן בשביל להתנדנד על ענפים" אמר הילד. "הגזע שלי כבר איננו" אמר העץ "לא תוכל לטפס".

"אני יותר מידי עייף בשביל לטפס" אמר הילד. "אני מצטער" אמר העץ "הלוואי שיוכלתי לתת לך משהו אבל לא נשאר לי כלום, אני סתם גזע כרות וזקן, אני מצטער..." "אני לא צריך הרבה עכשיו" אמר הילד, "רק מקום שקט לשבת ולנוח, אני עייף מאד".

"אם כך" אמר העץ וזקף עצמו כמה שרק הצליח, "אם כך גזע כרות זקן הוא כן טוב בשביל לשבת ולנוח. בוא ילד, שב לך ותנוח".

והילד ישב והעץ היה מאושר.

פעולה 3 - ברית של עם

רציונל היחידה

השייכות הנדרשת לאומה היא טוטלית, איך מצליחים לשמר את התופעה הזו בצורה שנחיה בה כחברה של ברית ולא רק כי אין לנו ברירה אחרת? השאלה הזו איננה תיאורטית, היא שאלת חיים שבמדינת ישראל אנחנו מתמודדים איתה כבר למעלה משבעים שנה. יש אירועים שונים שבהם עמדנו למבחן בסוגיה הזו (אלטלנה, מלחמת לבנון, העקירה מגוש קטיף ואפילו רצח רבין) - מה עלינו לעשות כתנועה על מנת לבנות ולייסד מרקם חברתי נכון לצמיחתה של ברית שדורשת כל כך הרבה אך עושה את זה נכון?

מטרת היחידה

1. החניכים ילמדו על המורכבות של יצירת ברית בתוך החברה הישראלית
2. החניכים יקבלו כיווני חשיבה ליצירת בריתות חברתיות

מבנה היחידה

1. דעות שונות
2. המציאות מורכבת
3. מקרה בוחן
4. מחשבות על ברית
5. סיכום

מהלך היחידה

1. דעות שונות

הסבר השלב - עם ישראל מגוון מאוד בדעותיו, ועל כל שני יהודים יש שלושה בתי כנסת. על כן חשוב להכיר בדבר זה כבסיס להבנת כל הפעולה.

אופציה א - אישיות

בוחרים נציג שחושב על דמות מסוימת. מטרת הקבוצה היא לגלות מי האישיות שהנציג בחר ע"י שאילת שאלות של כן ולא. נשחק את המשחק שלוש פעמים.

אופציה ב - כתרים

נזמין נציג, נתלה לו **כתר** עם שם של אישיות על הראש. הנציג צריך לזהות את האישיות לפי שאלות כן ולא שהוא שואל את הקבוצה. נשאל את החניכים: איזה שאלות שאלנו? שאלנו שאלות כמו: האם זה גבר או אישה? האם הוא חי או מת? האם הוא מבוגר או ילד? האם הוא מנהל / מזכיר / המרכזת וכו'. ראינו כאן שאנחנו מגדירים אנשים ומבטאים את הייחודיות שלהם ע"י מגדר, מראה, תפקיד וכו'.

אופציה ג - סיטואציה מהחיים

נעלה את הסיטואציה הבאה: נבחרתם לארגן פעילות לכל הסניף בחופש הגדול. שני רעיונות שעלו הם התנדבות וטיול. באיזו אפשרות תבחרו ולמה? נעלה את ההצעה לדיון. בדיון אנו רואים כי לכל אחד דעה שונה וכן לכל אחד נימוקים שונים לדעה זו. מהדיון הזה אנו לומדים שלא החיצוניות שלנו או מה שאנחנו עושים בחיים מגדירים אותנו ומייחדים אותנו מאחרים, אלא בעיקר דעותינו מייחדות אותנו. "הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים שאין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה" (ברכות נ"ח ע"א).

2. המציאות מורכבת

הסבר השלב - לפעמים נדמה שאצלנו נמצאת האמת כולה. אפילו אם הבנו שאנחנו אנשים שונים ויש דעות שונות, צריך גם להבין שהמציאות מאוד מורכבת ולא הכל פשוט או שחור ולבן. נדרש מאיתנו לסגל מבט עמוק ובוגר יותר.

אופציה א - תעתועי ראייה

נראה **2 תמונות** של תעתועי ראייה, נשאל את החניכים מה הם רואים:

העיניים רואות רק מה שהן רוצות

נקרא לאחד החניכים ונבקש ממנו לקרוא את מה שכתוב. לרוב העיניים מטעות אותנו ואנחנו נקרא את המילה "רק" פעם אחת, למרות שהיא כתובה פעמיים.

אופציה ב - ערכו של יהלום

נספר את הסיפור (נספח 1).

נשאל את החניכים: מה הייתה האמת? איפה היה באמת היהלום? מה נגרם בעקבות זה שכל אחד היה בטוח שהוא יודע את האמת ויודע מי אשם באיבוד היהלום?

מתחילת הסיפור אנו מבינים שפעמים רבות אנו בטוחים שהמציאות היא מסוימת ואנו יודעים מה המציאות באמת, אך לאחר מכן אנו רואים שהמציאות מורכבת יותר, ומה שחשבנו כמציאות הוא בכלל לא האמת, אלא מה שהעלנו בראשנו.

נמשיך לקרוא את הסיפור עד תומו.

כעת לאחר שקראנו את סוף הסיפור אנו מגלים שהמציאות אפילו מורכבת יותר ומסובכת יותר משחשבנו. הבנת משהו שגוי יכולה להוביל לשנים של טעות והעלבת אדם אחר.

3. מקרה בוחן

הסבר השלב - ניקח מקרה אחד שגרם למשבר בין הציבור הדתי / לאומי / ימני לבין שאר חלקי העם. תכנית ההתנתקות אשר חלה לפני 15 שנה והייתה מקרה מבחן לחוסן של החברה הישראלית וליכולת שלנו כציבור להתנהג ברגעי משבר. ננסה דרך זה להבין איך בכל זאת ניתן לקיים ברית בין חלקי העם השונים על אף המחלוקות הקיימות.

נחלק את הקבוצה לארבע קבוצות. לכל קבוצה נחלק פתק עם גישה מסוימת לדמוקרטיה. **(נספח 2)** חשוב לציין שישנן עוד גישות. בזמן שהחניכים קוראים את הגישות שלהם, המדריך יעבור בין החניכים ויבדוק שהגישות הובנו היטב.

לאחר מכן נעלה דילמה וכל קבוצה צריכה לענות מה היא הייתה עושה עפ"י הגישה שלה.

דילמה מספר 1: בהחלטת רוב בכנסת אושרה תוכנית ההתנתקות - מדינת ישראל תיסוג מחבל גוש קטיף - שבו נמצאים 21 יישובים וכ-8,600 אזרחים.

מה היא הדרך להתמודד עם ההכרעה הזו? ענו לפי הגישה שלכם.

דילמה מספר 2: אני רוצה להגיע לגוש קטיף אך חסמו את הדרכים בפניי. מה עליי לעשות?

המדריך ינחה את הדיון בצורה מסודרת וייתן לכל קבוצה / גישה להגיד את דעתה. לאחר מכן המדריך יקריא את הפתק של כל גישה ויחדד את ההבדל בין הגישות כדי שכל החניכים יחשפו לגישות השונות.

דיברנו על מציאות שהיא מורכבת, על נקודות הסתכלות שונות. חשוב לדעת שהגישות זה לא שחור ולבן ותלויות ממש במציאות, במורה ההלכה, בתפקיד האדם - ההתמודדות תהיה שונה כאשר מדובר בחייל. חייל אינו אדם פרטי - הוא אדם שנמצא בשירות הכלל ותחת מרות של צבא, ולכן עוד יותר יהיה קשה לתת לו הוראות בעניין התנגשות הדמוקרטיה מול ערכיו. הצבא בנוי על פקודות, החיילים חייבים להישמע למפקדם כיוון שאי אפשר שכל יום יקום חייל אחר ויגיד שהוא אינו משתתף במשימה כיוון שהיא נוגדת את ערכיו - אנו מסתכנים בכך בהתמוטטות הצבא. ולכן במקרה של חייל המציאות מורכבת עוד יותר ודרושה בירור עצמי ובירור מול מורי הוראה.

גם במקרה של חייל וגם במקרה של אזרח מן המניין אנו רואים שמקרים כאלו עלולים להביא אותנו לקצוות.

מה עלינו לעשות על מנת לקדם את הברית בתוך העם? גם בזמנים לא פשוטים כמו שתוארו במקרה כאן וגם בזמנים רגילים?

4. מחשבות על ברית

הסבר השלב - אז איך ניתן לחזק את הברית בין חלקי העם היושב בציון? הנה כמה נקודות שניתן לעבוד עליהם. ראיית הטוב, הקשבה, חתירה למגע (להיפגש!), ענווה ובירור ושאיילת שאלות.

ראיית הטוב

הסבר - אין ספק שככל שנתבונן בטוב שיש במי שנמצא לידינו, כך תגבר תחושת החיבור והאחדות בתוך העם, כך גם חוסר ההסכמות יקבלו את מקומם הנכון ביחסנו לאותו אדם, כך תגדל הברית!

נחלק לחניכים פתק נייר ועט או עיפרון, ונגיד להם שאנחנו הולכים לרשפ"ב ביחד. מה זה לרשפ"ב? המתודה הזו נקראת על שם תורה רפ"ב של רבי נחמן בליקוטי מוהר"ן (מצורף **בנספח 3**). אם אתם רוצים להקריא לחניכים זה גם טוב, אבל לא חובה). בתורה רפ"ב רבי נחמן כותב על החשיבות שבראיית הנקודות הטובות של חברו. למי שרוצה להשקיע זה הזמן לשלוף את נגן המוזיקה והרמקולים הניידים ולהשמיע לחניכים את השיר "נקודה טובה" של שולי רנד, שמבוסס על התורה הזו. לפי התורה הזו, הדרך לתיקון של אנשים אחרים היא להסתכל רק על הנקודות הטובות שלהם. ההתמקדות בטוב תעצים את החיובי וממילא השלילה תתבטל.

ניתן לחניכים רשימה של אנשים שייכים לזרם שהחניכים משתייכים אליו. כל חניך יצטרך למצוא 3 נקודות טובות באותו אדם: אלי ישי, ברק אובמה, מירי מסיקה, יאיר לפיד וכד'.

אחרי שהחניכים סיימו לרשפ"ב נסביר את העיקרון - אנחנו לא בהכרח מסכימים עם מה שאדם פלוני או אלמוני עושים, אבל זה לא סותר את העובדה שאנחנו יכולים ללמוד ממנו את הנקודות הטובות שלו.

העיקרון עובד ביחס למגזרים שונים בעם, כולל מגזרנו אנו. אנחנו לא תמיד מסכימים עם כל מה שקורה במגזר הדתי / החילוני / החרדי, אבל אנחנו מחוייבים ללמוד מהם את הנקודות הטובות כדי להשתפר בעצמנו.

הקשבה

הסבר - פעמים רבות מה שמונע מאיתנו להגדיל את הברית זה העובדה שאנחנו פשוט לא מקשיבים, אנו רק רוצים לומר את 'דף המסרים' שבאנו איתו מהבית. מה עוד שלפעמים פשוט להקשיב מייצר ברית בין אנשים שהיא גדולה מפעולות רבות אחרות שניתן לעשות.

נקריא את הקטע הבא:

"מעשה באדמו"ר הזקן בעל התניא, שישב ולמד בחדרו. לפתע שמע תינוק בוכה בעריסתו. סגר האדמו"ר את הגמרא, ניגש לחדרו של התינוק והרגיעו. לאחר מכן הלך האדמו"ר לחדר הסמוך, ומצא שם את נכדו, כשהוא יושב שקוע בלימודו. האדמו"ר תמה על נכדו: מדוע לא קמת להרגיע את התינוק הבוכה? הנכד הנבון הרים את מבטו וענה לסבו: הייתי כל כך שקוע בלימוד, עד שלא שמעתי כלל את קול הבכי. העיר לו סבו: אם אדם לומד תורה ואיננו שומע קול של תינוק יהודי בוכה, משהו פגום בלימוד זה."

נדון עם החניכים:

- ✓ מה לא בסדר בהתנהגות של הנכד? הוא למד תורה!
- ✓ אם נמשיל את התורה לכל מטרה שאנו חדורים בה? עד כמה אנחנו מסוגלים להקשיב כאשר אנחנו מרוכזים במשהו אחד כאנשים או אפילו כציבור?
- ✓ איזה הקשבה נדרשת על מנת לייצר יותר תחושת ברית בתוך עם ישראל?

חתימה למגע

הסבר - אולי הדבר החשוב ביותר זה פשוט להיפגש, להגיע לאנשים שנמצאים לידינו ולא לפגוש אותם דרך אתרי האינטרנט או הסטריאוטיפים ברחוב. חתרו למגע!

נחלק את החניכים לשתי קבוצות. הקבוצה הראשונה מחזיקה ב**כדור***, והמטרה שלהם היא לשמור עליו אצלה לאורך זמן. מטרתה של הקבוצה השנייה היא לחטוף את הכדור כך שייגיע לקבוצה שלהם. המשחק מתנהל על זמן, והקבוצה שהכדור בידיהם שלה במשך הזמן הארוך ביותר היא הזוכה.

האופי של המשחק יגרום לכך שחניך שמחזיק בכדור יעדיף לשמור עליו אצלו כל עוד הוא יכול, ורק ברגע שחברי הקבוצה המקבילה ינסו לחטוף ממנו את הכדור הוא ייאלץ בסופו של דבר למסור אותו לחבר אחר מקבוצתו. אם איש לא ינסה לגנוב ממנו הוא לא ימסור לאף אחד בקבוצה, ורק במקרה שיבואו לחטוף ממנו את הכדור הוא ישתף את חברי קבוצתו בכדור.

בהמשך המשחק נסביר לחניכים שמטרתנו לתרגל עבודת צוות, שיתוף פעולה וחברתיות. החניך יכול להחזיק את הכדור אצלו כל הזמן, אבל זה פוגע בערך של האחדות הקבוצתית.

אחרי שמשחקים איזה זמן מוגבל מושיבים את החניכים בחזרה, ומסבירים להם מה עמד מאחורי המשחק: המתודה הראשונה הגיעה כדי לדמות את סכנות הפתיחות והיחסים עם החברה החילונית, ואילו המשחק הזה מבהיר את הבעייתיות שבסגירות גדולה מדי. החשש מפני השפעות חיצוניות מזכיר את ההתנהלות עם הכדור - אנחנו לא יוצרים אינטראקציה עם אף אחד, אלא אם כן אנחנו ממש-ממש חייבים. לא נקבל דבר מהחברה החילונית/החרדית/כל חברה אחרת כל זמן שאנחנו יכולים להסתדר לבד.

הגישה הזו בעייתית, כך נסביר לחניכים, בגלל שבעבודה אנחנו מפספסים את כל הטוב שקיים בציבורים האחרים בעם ישראל. אם אנחנו מפחדים ליצור שפה משותפת איתם, נרתעים מלהיפגש בהם במקומות מועדים לקשר ובוחרים להמעיט ביחסי חברות מחשש להשפעה שלילית, אנחנו מפסידים היכרות עם מגזרים שלמים שיש לנו הרבה מה ללמוד ממנו במגוון תחומים שונים.

אנחנו צריכים לחתור למגע ולהיפגש!

ענווה

הסבר - כמו בכל דבר, ההבנה שלא כל האמת נמצאת אצלי, שיש לי מה ללמוד מהאחר מאפשרת את הגדלת הברית בינינו.

נלמד 2 מקורות:

"אמר רב חנינא בר אידי: למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב "הוי כל צמא לכו למים". מה מים מניחין מקום גבוה והולכים למקום נמוך, אף ברי תורה אין מתקיימים אלא במי שדעתו שפלה" (תענית ו' עמוד א')

"וכאשר תינצל מן הכעס, תעלה על לבך מידת הענווה, שהיא מידה טובה מכל המידות טובות. שנאמר: עקב ענווה יראת ה'" (אגרת הרמב"ן)

אנו רואים עד כמה מרכזית היא מידת הענווה.

שאלת שאלות

הסבר - כאשר אנו שואלים שאלות, אנו מביאים את עצמנו למקום של בירור והעמקה, מקום זה יכול להראות לנו דברים רבים באור אחר וגם לחזק ולהעמיק את ההבנות שכבר רכשנו לעצמנו.

נבקש משני מתנדבים לבצע סדרה של כפיפות בטן ושכיבות סמיכה. אפשר להפוך את זה לתחרות בין שני המתנדבים או לחלופין להחליט שהם רק ידגימו לקהל בלי תחרותיות, לפני שיקול הדעת של המדריך.

אחרי שיסיימו לתרגל נסביר לחניכים קצת על תהליך בניית השריר - מטרתו של האימון הספורטיבי היא 'לפצוע' את השריר, כך שיאלץ לבנות את עצמו בצורה חזקה יותר בימים הבאים. חשוב מאוד להתאמן כדי לפגוע בשריר ולגרום לו להיבנות מחוסן יותר, אבל מנגד צריך מאוד להיזהר שלא להגזים באימון ובכך לפגוע בשריר בצורה קשה מדי. אימון מוצלח הוא כזה שבו השריר חווה טראומה מסוימת, אבל כזו שהוא יכול להתגבר עליה ולצאת ממנה מחוזק.

הנמשל של תהליך בניית השריר הוא היחס עם החברה החילונית. פשוט וברור שחשוב לקיים קשר עם חילונים, לשתף בחוויות ולספוג דעות, אמירות, מחשבות והגיגות. המפגש עם קושיות מהחברה החילונית היא חווית שמערערת על יסודות האמונה, ערעור כזה שיכול לגרום לצמיחה גדולה בהרבה. כמו ילד שגדל ובגדיו הישנים כבר קטנים עליו ולוחצי לו, כך האמונה - צריכים לשדרג אותה כל כמה זמן, לבחון אותה מחדש ולהעמיק בה בצורה שלימה. אסור להחזיק באמונה ברמה של גן ילדים גם בגיל 13. שאלות שמתעוררות בעקבות מפגש עם חילונים מסוגלות לגרום דווקא לשכלול האמונה הדתית, להעמקה ולהבנה יתירה בעולם היהודי. חשוב להיזהר שלא להיכנס למציאות שואבת מדי שלא תיתן אפשרות לבניין מחודש, אבל כן להגיע לרמה של יחסים שמאפשרת הצפה של תהיות על העולם הדתי.

5. סיכום

א. עם ישראל מורכב מדעות מגוונות ומורכבות. אנו צריכים גם להכיר במגוון וגם להכיר שלא כל האמת נמצאת אצלנו.

ב. לאורך ההיסטוריה של מדינת ישראל קרו מקרים בהם הגיעה למבחן שאלת הברית של החברה הישראלית.

ג. אנו צריכים להעלות את היחסים בחברה הישראלית מיחסים של אמנה חברתית או מחויבות של לית ברירה (המדינה היהודית היחידה בעולם) ליחסים של ברית ושל אמון הדדי.

ד. למדנו כמה כלים שיכולים לעזור לנו בלקדם ברית זו.

נספח 1

חלק א':

נישאנו, בעלי ואני, לפני 15 שנה. המשפחות של שנינו עשו את כל מה שיכלו למעננו. כל צד הביא ככל יכולתו. נערכה לנו חתונה די יפה, ונרכשה עבורנו דירה סבירה. בסך הכול היינו שמחים ומאושרים.

לפני החתונה הגיעה הסבתא של החתן לתת לי מתנה. היא הוציאה מהתיק קופסא קטנה עטופה. פתחתי אותה ובתוכה הייתה טבעת יהלום.

לא הייתי צריכה להיות מומחית ביהלומים כדי להבין שמדובר כאן במתנה יקרה מאד. היה זה יהלום ע-נ-ק-י. לא ראיתי יהלום כזה מימי.

כולם השמיעו קריאות התפעלות הסבתא אמרה לי שזו המתנה שלה לחתונה שלי. הסתבר לי שהסבתא רוכשת לכל כלה במשפחה תכשיט יקר מאד. כזה שהולך עם האישה כל חייה כדי שתזכור אותה. האמת שהסבתא הזו לא הייתה צריכה מתנה כדי שיזכרו אותה - היא הייתה אישה אצילה ומקסימה ומתוקה שכולם אהבו אותה ממילא. אבל מנהג הוא מנהג ומי אני שיחלוק עליו במיוחד אם הוא שווה 5,000 דולר?

כן, זה היה השווי של הטבעת. ומניין אני יודעת? מיד תדעו.

תגובתו של אבי הייתה שזו שחיתות לענוד כזו טבעת כשאנשים רעבים מסתובבים ברחוב. מצד שני גם לי היו ייסורי מצפון לענוד כזו טבעת, וחוף מייסורי מצפון היו גם ייסורים אחרים שרק אישה תבין.

הטבעת הייתה גדולה עלי. כל אישה יודעת כמה מעצבן זה הרווח בין הטבעת לאצבע. זה פשוט משהו שמסיח את דעתך, וכל הזמן אתה חייב לחוש את זה אם הוא עדיין נמצא שם.

במשך כל החתונה הידקתי את הטבעת שוב ושוב, ובגלל שנוספה אליה גם טבעת נישואין היו לי שני טבעות למשש באותו מחיר. בעצם, במחשבה שנייה, לא ממש באותו מחיר.

החתונה עברה. ימי ה"שבע ברכות" היו נפלאים ומדהימים. את השבת עשו שתי המשפחות אצלנו. ארוחת ליל שבת הייתה נפלאה עם השירים והדרשות וכך גם למחרת. לאחר ארוחת השבת הלכנו קצת לטייל רגלית בטיילת. לאחר מכן אכלנו סעודה שלישית שנמשכה עד למוצאי השבת.

השבת הסתיימה, ואז פתאום הסתכלתי וראיתי לחרדתי שהטבעת לא על האצבע. התחילה מהומה קטנה ובעלי אמר "אני ארוץ לחפש בבית. יכול להיות ששכחת את זה בחדר".

חיכיתי במתח, כוססת ציפורניים. משהו בליבי אמר שייתכן והוא לא ימצא אותה. המשהו הזה נבע מהעובדה שידעתי שהטבעת הייתה קצת גדולה עלי, ונזכרתי שפשוט זמן רב מדי לא מיששתי אותה. אשר יגורתי בא לי.

בעלי חוזר: "הטבעת לא נמצאה".

"חיפשת בארון?" "במגירות?"

בקיצור, הוא חיפש בכל מקום שניתן לחפש והטבעת לא נמצאה.

בשלב זה, לא היה איש במשפחה, שלא ידע שאבדה הטבעת בשווי 5000 דולר. (והנה התשובה מאיפה אני יודעת את השווי. כשמאבדים דברים יקרים ישר אומרים כמה הם שווים, וזה נכון לא רק לגבי תכשיטים. גם לגבי דברים אחרים אתה פתאום אנשים מוציאים הכול).

החותנת עלתה אלינו לחדר ולבושתי ולחרפתי החלה יחד עם עוד כמה דודות נחמדות לחפש בכל המזוודות ולחטט בחפצים האישיים שלנו.

אחרי חיפוש שארך אולי שעה, החלו כולם להעלות רעיונות היכן היא נעלמה. כאן העזתי לספר שהטבעת הייתה קצת גדולה עלי וכמובן לשמוע מיד את הדודה שאומרת "אז למה לא אמרת את זה בהתחלה?" ולענות "דווקא כן אמרתי?" והנה המתח מתחיל.

בשחזור שעשינו עלה, כי קרוב לוודאי הטבעת נפלה בחוף הים, כך שלחפש אותה זה זה כמעט כמו לחפש יהלום בערימה של חול, וכמה שהיהלום גדול ככה גם החוף בנתניה. קשה להצביע על הרגע שזה התחיל. מאז הפרצופים של כולם נראו לי חמוצים. בליבם חשבו איך נתתי לעצמי לאבד כזו טבעת. גם אם לא צעקו עלי זה היה רשום להם במודגש על הפנים.

חזרנו אני ובעלי חפויי ראש הביתה. בעלי ניסה להתלוצץ ולפזר את האווירה הקשה אבל אני הפלתי עליו את כל הכעס שחשתי כלפי עצמי. הוא התנצל והתנצל ולא עזר לו כלום. אני הייתי פגועה עד עמקי נשמת גמ מהכאב על אובדן הטבעת וגם על כך שהאשמה נפלה עלי.

בעלי הוא ניחם אותי והסביר לי שאני לא אשמה אלא כל מי שאמר לי לעבוד את הטבעת למרות שהייתה גדולה עלי. בעיקר את עצמו האשים. הוא ניסה ליטול

את האשמה על עצמו, עד שבסוף הלילה הודיתי ביני לבין עצמי שאם זה היה מבחן הוא עבר אותו בהצלחה.

במשפחה שלו, בכל פעם שנפגשנו זה ריחף באוויר. היו כל מיני דקירות קטנות שעשו את החיים שלי לבלתי נסבלים ממש. אני לא מאשימה אותם אבל מסתבר שכשמישהו נכשל, בעיקר באבדן של משהו ששווה יותר יקר, זה עולה לו ביוקר הרבה יותר מהסכום. יחד עם הטבעת אבדה כל ההערכה ואהבה שחשו אלי - כאילו נמאסתי עליהם. כמה כבר אתה יכול לאהוב מישהו חסר אחריות כזה שמסוגל לאבד משהו בשווי 5000 דולר? מה היא ילדה קטנה? אי אפשר לצפות ממנה לשמור על דבר יקר ערך שכזה?

עברו עלי חדשים ארוכים ועצובים מאד. חשתי שלעולם לא אוכל להחזיר את הערכת המשפחה. המקרה היה כמו חותמת המעידה עלי שאני לא אחראית ואי אפשר לסמוך עלי, וחוף מזה שאני סתם אחת מעצבנת שמאבדת יהלום יקר כזה.

השיא היה בקטע מסוים שקנינו איזה אגרטל יקר, ואחד האחים אמר לבעלי "עדיף שאתה תסחוב את זה, אתה יודע". הוא אמר את זה בפני כולם ואני התפרצתי כפי שלא התפרצתי מעודי ואמרתי שאני לא דורכת יותר בבית הזה וששופכים את דמי. ועוד הרבה דברים אמרתי שהבהילו אפילו אותי.

ואז הגיעה תקופה של מריבה שבעלי המסכן ניסה כל הזמן לפשר. הוא לא ממש שיתף אותי בזה אבל הבנתי שהוא עצמו התעמת עם אחיו והודיע להם שאם ימשיכו לעשות לי צרות הוא יתנתק מהמשפחה. אחר כך בא פיוס שהיה בעצם פגישה שכולה אי נעימות בה החותנת התנצלה והסבירה שלמעשה היא הכי אוהבת אותי מכל הכלות ואני עניתי בחזרה שתמיד הרגשתי את זה וכל הדברים הבלתי נעימים שבדרך כלל נאמרים בכל מיני משפחות.

אבל העניין הזה עייף אותי לחלוטין. כביכול שרר שלום אבל היה זה שלום קר. אני חשתי מובסת. כאילו ידעתי שאפסו סיכויי ובחיים לא יאהבו אותי ולא יעריכו אותי.

המפנה הגיע ארבעה חדשים לאחר מכן. אנחנו התחתנו יומיים לאחר חג השבועות, ובעלי הלך כמנהג בני הישיבה עם "פראק" בגד שנוהגים ללכת אתו רק בחגים. וכמובן בחתונה ובימי שבע הברכות.

ראש השנה מגיע. בעלי שולף את הפראק מהארון לובש אותו ושואל אותי אם זה עדיין מתאים לו, ואז הוא מתחיל לטפוח על הלב שלו. נבהלתי. חשבתי שקרה לו משהו. הוא שולח את היד לתוך הכיס של הפראק, ואז הוא מוצא שם משהו, את הטבעת שלי אלא מה.

הסתכלנו בטבעת במשך כמה דקות בלי לומר מילה ואני זוכרת מה הוא אמר "אני בהלם. אני שמתי את זה כנראה בפראק שלי".

ישבנו זה מול זה ואני פשוט בכיתי. מהתרגשות ואולי מהמתח שפתאום נפרק לו ממני. הוא התקשר מיד לאימא שלו והודיע על מציאת הטבעת ואז החלה עלייה לרגל אלינו הביתה ההורים שלו והאחים שלו שבחנו את הטבעת, ולבסוף הסבתא והסבא בכבודם ובעצמם שהגיעו והביעו את שמחתם. כולם נשמו לרווחה וכמובן ביקשו סליחה שהאשימו אותי בחוסר אחריות, וממש באותה נשימה נזכרו כולם שאיך לא חשבו מיד שזה אצל בעלי, הלא הוא היה ידוע כשכחן כל ימיו ואי אפשר היה לסמוך עליו. בעלי אולי קצת נעלב אבל השמחה על מציאת הטבעת איזנה אותו.

מרגע זה ואילך, עד היום הזה, הפכתי למלכה של המשפחה. כולם הבינו שטעו, ואני בן אדם אחראי שמעולם לא איבד דבר.

אני הרגשתי בשמים כי פתאום נחתו עלי טונות של אהבה והתנצלויות שבכל חיי לא קיבלתי. ובעלי, גם אם קצת נפגע מהאשמה שהוטלה עליו הוא די שמח בשבילי, מה עוד שהוא הרוויח אישה מרוצה ושמחה בחלקה, אווירה טובה ולשלום בית בינינו למשך כל החיים. אבל הסיפור עדיין לא נגמר.

בכל הזדמנות הייתי עוקצת אותו עם הטבעת הזו. אם זה היה בכסף שהעדפתי שלא יחזיק אצלו בסכומים גבוהים ואם בסתם דברים שצריך לסמוך על משהו. הייתי אומרת לו "עדיף שתיתן לו שמשהו אחר ייקח את זה, אתה יודע, שלא יאבד בארגז חול". המילה "ארגז חול" הפכה לאיזה מטבע לשון בינינו שבה הייתי משתמשת כדי לרמוז לו. אני נורא מתביישת לספר את זה אבל אני חושבת שהרבה אנשים משתמשים בכל מיני חולשות כדי לפגוע באנשים היקרים להם, ולצערי עשיתי את זה.

בעלי סבל בשקט ולא התלונן. היו פעמים שראיתי כאב על פניו בשעה שאמרתי לו והייתי מתחרטת ומפייסת אותו אבל מלבד זאת הוא כמעט ולא התלונן.

החיים שלנו עברו בסדר. נולדו לנו שבעה ילדים מקסימים וטובים שאוהבים את ההורים שלהם ומכבדים אותם. כולם גדלו וידעו בעל פה את הסיפור על הטבעת שכולם חשבו שאימא איבדה בחוף הים ובסוף התברר שאבא המפוזר שכח בפראק שלו.

(עד כאן לספר בשלב א)

חלק ב':

עוברות חמש עשרה שנים.

הטבעת עדין שמשה אותי בשמחות וזיכתה אותי במחמאות. אך יום אחד עלתה לי מחשבה להחליף את הטבעת בתכשיטים אחרים.

רציתי לעשות זאת כהפתעה לבעלי ופניתי לחותנת שתספר לי היכן הייתה סבתא קונה את התכשיטים. היא אמרה לי את השם של הסוחר - תכשיטן ידוע, ואני הלכתי אליו בהזדמנות הראשונה. הגשתי לו את הטבעת ואמרתי לו "היא נקנתה אצלך ואני רוצה שתעריך לי אותה".

הוא בוחן את הטבעת ומשמיע שריקת התפעלות ואומר "זה יהלום יפה ומקסים. הוא עולה המון כסף, יותר מששת אלפים דולר ולא אכפת לי להחליף אותו במה שתרצי, אבל רק סתם כך בשביל ההשכלה - היא לא נקנתה אצלי".

אני אומרת לו "מה לא נקנה אצלך - וכאן נקבתי בשמה של הסבתא.

הוא אמר "נכון, היא באמת נהגה לקנות אצלי את כל התכשיטים אבל תכשיט כזה בחיים לא מכרתי. כנראה את זה היא קנתה במקום אחר".

הגעתי הביתה והחלטתי לחפש קצת בתיבת התכשיטים. שם בתחתית כפולה היו כל מיני מסמכים ותעודות של התכשיטים. חיפשתי את התעודה של התכשיט הספציפי הזה, וגיליתי אותה עד מהרה. התכשיט באמת לא נקנה אצל אותו הסוחר אלא בחנות מפורסמת ויוקרתית. המחיר אכן היה 5000 דולר והבנתי פרט נוסף שכנראה המחיר עלה מאז עם השנים. אבל אז, לפתע משך את עיני משהו שאולי הייתי מפספסת אותו.

המתנתי שבועלי יחזור מעבודתו. ליבי דפק כמו מכונה. הוא הגיע.

סיפרתי לו שחשבתי להחליף את הטבעת ושהלכתי לסוחר התכשיטים שסבתא הייתה רוכשת אצלו והוא אמר שהתכשיט שווה 6000 דולר.

יופי אמר בעלי "הרווחנו".

"כן" אמרתי "אבל הסוחר אמר שלא הוא מכר אותו. התכשיט נקנה במקום אחר".

"נו, יכול להיות", אמר בעלי.

אתה אומר לי שיכול להיות שהסבתא "קנתה דווקא את התכשיט שלי במקום אחר?"

מה הבעיה שלך? הוא שואל.

ודמעות החלו לזלוג מעיני. "הבעיה" אני אומר לך מה הבעיה שלי אמרתי, שבמשך חמש עשרה שנה אני לא משערת איזה בעל נפלא וטוב לב יש לי, שבכלל לא מגיע לי. עשית את זה בצורה הכי מקסימה ונפלאה שאפשר. אני איבדתי את הטבעת ואתה הלכת בשקט, לא יודעת איך עשית את זה, לקחת הלוואות וקנית לי... טבעת חדשה. לא אל תתחמק, אמנם עשית את זה בצורה הכי אלגנטית וחלקה שניתן. מצאת את אותה הטבעת בדיוק, וגם באותו מחיר, אבל דבר אחד שכחת..."

את ה... "תאריך"

וכאן הנחתי מול עיניו את המסמך עם תאריך הקנייה. י"ד אלול.

אולי אתה שכחת אבל אני עדיין זוכרת שהתחתנו בט' סיוון. סבתא שלך קנתה את הטבעת עוד לפני החתונה. כך שבכל מקרה, הטבעת הזו נקנתה לפחות ארבעה חדשים אחרי שקיבלתי את המקורית. התאריך הסגיר אותך" אמרתי לו ופרצתי בבכי תמרורים.

קשה לי לתאר את המחשבות שעברו לי בראש. איזה צעיר שלוקח על עצמו הלוואה של 5,000 דולר כדי לגרום למשפחתו להאמין שהוא אשם בכל הסיפור. ידעתי שאני האישה הראשונה שקיבלה מתנה כזו. אני לא מתכוונת לטבעת אלא לחמש עשרה שנים של אשמה שהועברה ממני אליו. ועוד איך הועברה. עד היום אני מתכווצת כשאני נזכרת עד כמה פגעתי בו בדיוק בנקודה שאסור היה לי לפגוע. בדיוק בנקודה שהוא היה הכי גדול בה.

הוא ישב וסיפר לי את כל התלאות שעברו עליו כדי לשלם את הכסף. הוא הסביר לי שהבין שלא יוכל לנקות את האווירה ביני לבין משפחתו אם אלה לא יאמינו שאני לא איבדתי את הטבעת. לקח לו שנים להחזיר את ההלוואה ובעיקר היה קשה לעשות זאת עם ההשתלחויות שלי אבל דווקא הן היו מזכירות לו את מה שהרוויח - אישה שמחה, שקט נפשי ושלוש בית.

(מתוך אנשים מספרים על עצמם 3, חיים ולדר)

-1-

כל חוק אחר מלבד חוקי התורה הוא יצירת בשר ודם ולכן הוא נחות מהציווי האלוקי. הדמוקרטיה היא אילוץ אבל אין לי ברירה אלא להשלים אתו. במקביל - אני אנסה להעלות את הרמה הרוחנית של העם כדי שהכלל יגיע להחלטות שאני חושב שהן נכונות

-2-

לדמוקרטיה אין שום ערך יהודי. זוהי שיטת שלטון שכפו אותה עליי ללא הסכמתי. במקרים שההחלטות הדמוקרטיות סותרות את מה שאני מאמין בו - לא אקשיב להן ואתנגד להם בכל דרך אפשרית - גם אם זה לא חוקי

-3-

הדמוקרטיה היא בעלת ערך מעצם זה שהיא שיטת השלטון של מדינת ישראל, ויש קדושה במדינת ישראל. לכן לא אתנגד לחוקי המדינה ואתנגד להם בתוך כללי המשחק הדמוקרטיים - הפגנות, שיחות עם מקבלי ההחלטות, ביטוי של ההתנגדות. (אשתמש בזכויות המיעוט שיש לי בתוך הדמוקרטיה)

-4-

אני מכבד את הכרעת הרוב למרות שאינני מסכים ומזדהה איתה. אם זה הדבר שרוב עם ישראל החליט שזה נכון עבורו, אני מקבל את זה ומבין שעם ישראל נמצא כרגע במדרגה מסוימת ונדרשת הרבה סבלנות עד שיתרחש שינוי. את השינוי אני אנסה לעשות ע"י כך שאני אקים ישיבה שתחנך אנשים שיתרמו לשינוי רוחני בעם ישראל

תורה רפ"ב בליקוטי מוהר"ן / רבי נחמן מברסלב

"ידע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות

ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצא בו איזה מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב, ודן אותו לכף זכות על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות ויוכל להשיבו בתשובה וזה בחינת "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" הינו שהפסוק מזהיר לדון את הכל לכף זכות ואף על פי שאתה רואה שהוא רשע גמור אף על פי כן צריך אתה לחפש ולבקש למצא בו מעט טוב, וששם אינו רשע וזהו עוד מעט ואין רשע שצריך אתה לבקש בו עוד מעט טוב שיש בו עדין, וששם אינו רשע כי אף על פי שהוא רשע, איך אפשר שאין בו מעט טוב עדין כי איך אפשר שלא עשה איזה מצוה או דבר טוב ממימי.

ועל ידי זה שאתה מוצא בו עוד מעט טוב וששם אינו רשע ואתה דן אותו לכף זכות על ידי זה אתה מעלה אותו באמת מכף חובה לכף זכות, עד שישוב בתשובה על ידי זה וזהו עוד מעט ואין רשע

על ידי שמוצא בהרשע עוד מעט טוב, וששם אינו רשע על ידי זה והתבוננת על מקומו ואיננו

הינו כשתתבונן ותסתכל על מקומו ומדרגתו ואיננו שם על מקומו הראשון כי על ידי שמוצאין בו עוד מעט טוב, איזה נקדה טובה, ודנין אותו לכף זכות על ידי זה מוציאין אותו באמת מכף חובה לכף זכות

והתבוננת על מקומו ואיננו ככ"ל והבן וכן צריך האדם למצא גם בעצמו כי זה ידוע שצריך האדם לזהר מאד להיות בשמחה תמיד ולהרחיק העצבות מאד מאד..."

ברית עם התורה

הקדמה למעורר

מדריך/ה יקר/ה,

לא קל לקיים מצוות. יש כל כך הרבה פרטים, וחלק מהמצוות גם לא תמיד כיף לעשות. אפילו אם נסתכל ברובד אחר של עבודת ה', נראה שלא תמיד זה פשוט. אך עם זאת עדיין אנו מחויבים לתורה ולקב"ה. יהודי נשאר יהודי.

במעורר הזה ננסה להבין מה היחס ביני לבין הקב"ה והתורה. בהתחלה נעמוד על כך שאנחנו מחויבים לתורה למרות שלא בחרנו בזה. מכיוון שנולדתי יהודי ולמשפחה שומרת תורה ומצוות, האם זה הופך אותי לפחות מחויב? למה אני ממשיך לעשות דברים שלא בחרתי בהם? שאלות אלו ילמדו בפעולות הקרובות.

מכאן נמשיך ללב של המעורר - הבנה שקשר של מחויבות לתורה זה לא מספיק. אנחנו רוצים ליצור קשר חזק יותר ועמוק יותר עם הקב"ה ועם התורה, אנו רוצים ליצור **ברית**. נלמד שכדי ליצור קשר של ברית צריך לבנות את הבסיס - שהוא המחויבות לתורה. בסיס זה חשוב ביותר ליצירת הברית.

אחרי שביססנו את קומת המחויבות ניתן להגיע לשלב הבא - איך יוצרים קשר של ברית עם ה'?

חזקו חברים!

פעולה 1 - אני מחוייב?

רציונל היחידה

אדם שלוקח על עצמו מחוייבות - נדרש לקיים אותה. לא משנה מה קורה בדרך. אך מה עם מחויבות שקיבלתי בירושה? האם אני באמת מרגיש מחוייב לתורה? ולקב"ה? גם אם כן, האם זה הופך אותי לפחות מחוייב לתורה? ננסה לעמוד על היחס של האדם עם בוראו. נולדתי לתוך משפחה ששומרת מצוות. למה אנחנו בעצם מתפללים, מברכים, שומרים כשרות?

מטרת היחידה

החניך יבין את מחויבתו לקב"ה על אף חוסר בחירתו בו.

מבנה היחידה

1. האם אני באמת מרגיש מחוייב לתורה ולקב"ה?

2. מה הופך אותי להיות מחוייב?

3. סיכום

מהלך היחידה

1. האם אני באמת מרגיש מחוייב לתורה ולקב"ה?

הסבר השלב - בשלב ראשון נבחן עם החניכים האם אנחנו בכלל מחוייבים לתורה? מה זה אומר עלינו?

אופציה א - דתומטר

נחלק לחניכים דפי 'דתומטר', (נספח 1). החניכים יצטרכו לענות לעצמם על שאלות, המשקפות את רמת הרגשת המחויבות שלהם לתורה למצוות. בשבת אפשר לחלק לחניכים סיכות ביטחון כדי שיהדקו על התשובה שהם רוצים. לאחר שכל החניכים סיימו למלא את ה'דתומטר', נבקש מהם לעשות חישוב של הנקודות בסך הכל, כל אחד לעצמו. כמובן, שהתוצאה של כל אחד היא אישית ועדיף שישאיר אותה לעצמו ולא יגלה לחבריו.

נדון עם החניכים:

- האם אנחנו מרוצים מהתוצאה שלנו?
- מה זה בעצם אומר לנו?
- כיצד אפשר לתקן ולהשתפר?

אופציה ב - ד"ש לחז"ש

נקריא לחניכים את 'ד"ש לחז"ש' (נספח 2).

נדון עם החניכים:

- על מה היינו מבטלים את התכניות שלנו, ועל מה לא, ומדוע.
- למה אנחנו מרגישים מחובים, למה יותר ולמה פחות.

אופציה ג - המשאית הכחולה

נקרא לחניכים את הסיפור של 'המשאית הכחולה- תפילין או שייטת' (נספח 3).

נדון עם החניכים:

- האם גם אנו היינו עושים את אותו המעשה שהוא עשה? אם כן, מה הגורם לזה?
- האם על כל הלכה היינו מוכנים להקריב את כניסתינו לשייטת? ואם לא, מדוע? והאם זה נכון?

אופציה ד - התקדמות בצעדים

מעמידים את החניכים בשורה וכל מי שמסכים עם היגד מסוים מתקדם צעד אחד

- אני אוהב את התורה
- התורה מגדלת אותי
- יש מצוות שפשוט משמחות אותי
- אני מגדיר את עצמי שומר מסורת
- אני מגדיר את עצמי דתי
- אני חושב שהמצוות הן לטובתנו
- אני שומר שבת קלה כבחמורה
- כל בוקר אני פותח ב - 'מודה אני'
- אני מקפיד למלא את העולם הרוחני שלי באופן קבוע (שיעורי תורה, חברותא)
- אני יודע את הלכות לשון הרע בע'פ ומקפיד עליהן
- אני הולך רק לים נפרד
- כל פעם שיש איזושהיא סיטואציה של רכילות אני הולך בכדי להימנע
- לבנות - החצאיות שלי רק לפי ההלכה / לבנים - אני קם כל בוקר לתפילה בזמן

הרעיון במתודה הוא לשים את הדגש על הפער שבין ההרגשה שלנו כלפי התורה לבין המציאות העכשווית שמצביעה על חוסר מחויבות כלפי מה שכתוב בתורה.

נשאל:

- מדוע זה קורה? למה ישנו את הפער הזה בין מה שאנחנו מרגישים כלפי התורה לבין מה שקורה בפועל?
- מה גורם לנו כן לקחת חלק במשהו עד הסוף?

2. מה הופך אותי להיות מחויב?

הסבר השלב - איננו מחויבים לתורה מכיוון שהחלטנו להיות מחויבים, שכן איננו יכולים 'לפרוש מהמשחק' באם נרצה - 'על כרחך אתה עיד ליתן דין וחשבון'. אם כן, אז מה הוא מקור החיוב שלנו? זה שנולדנו לעם ישראל ולמשפחה שומרת מצוות? מדוע זה מחייב אותי בכלל?

למרבה הפלא, הקשר שלי לקב"ה איננו תוצאה של המצוות שלי. ההפך הוא הנכון: הקשר שלי לקב"ה הוא זה שגורם את המחויבות שלי לתורה ולמצוות. יש ביננו קשר שאי אפשר לנתק, כמו קשר משפחתי. הקשר הזה הוא אמיתי ומציאותי - אני מדבר ומתפלל, והוא מקשיב; ובזמן בית המקדש יש גם נבואה. כך שזה שנולדתי לעם ישראל זה רק מורה על זה שיש לי חיבור מיוחד לקב"ה. הקב"ה הוא אבא שלי, ואני הבן שלו, מה שגורם לקרבה מיוחדת, ומאידך - מחייב.

אופציה א - תחרויות

בשלב הראשון, ניקח שני חניכים, ונגיד להם לעשות תחרות ריצה או תחרות זחילה למקום מסוים וחזור.

בשלב השני, נבקש שני זוגות חניכים מתנדבים. נקשור ביניהם ע"י חוט או ע"י חישוק, ונבקש מהם לעשות תחרות ריצה, כך שהם יצטרכו לחפש רעיונות טובים בכדי לעשות את זה בצורה יעילה ומהירה. יש להדגיש כי שני בני הזוגות מחויבים לרוץ, ואסור שאחד יסחב את השני.

אופציה ב - מצב שתיים

נבקש משני זוגות להיות ב'מצב שתיים', עם ידיים ורגליים על הקרקע, צמוד אחד לשני. במצב זה, לשים את היד הקרובה על הגב של החבר, כך שיד ימין של הימני ויש שמאל של השמאלי מחזיקה את שניהם. עתה נאמר להם לעשות תחרות זחילה עד למקום מסוים.

בכל המקרים האלה, החניכים יצטרכו לחפש תחבולות ודרכים מיוחדות כיצד לצלוח את המשימה ביחד.

והנה - החניכים היו חייבים לעשות מעשים שונים, ולהמציא לעצמם חוקים משל עצמם, כתוצאה מהקשר ביניהם.

אופציה ג - לימוד תורה יומם ולילה

קטע מתוך "חידוש גדול" של הרב שרקי:

"כיצד נקיים את הציווי (יהושע א, ח): 'והגית בו יומם ולילה?' לכאורה, הציווי הזה אבסורדי לחלוטין. איך אפשר שלא ימוש ספר התורה מפי? הרי אני גם אוכל, גם ישן, גם מתפלל, אני עושה הרבה דברים בחיים! אלא הכוונה לכך שהתורה תמלא את כל חיי, כך שגם בזמן שאיני לומד אני בעצם לומד. אני אוכל וישן בשביל התורה, ואפילו כשאני מתכוון לזה - באופן לא מודע הכל מכוון לשם התורה 'יומם ולילה'.

אם מבינים שהתורה זה עצם החיים, כמו הנשימה, אז האדם באמת הוגה בתורה תמיד גם כשהוא לא הוגה בה בפועל. אפשר אפוא לומר שתלמוד תורה בתור מצווה אינו אלא ענף מלימוד התורה. לימוד תורה הוא ביסודו כמו עצם החיים, שהוא עניין כללי, ולפעמים יש גם מצווה פרטית לחיות, כשלומדים בפועל. כאשר אדם מחובר לתורה באמת, הוא מחובר לדבר רחב בהרבה ממצווה, הוא מחובר לדבר שמקיף את כל חייו" (עמ' 83-84, הוצאת 'אורים')

3. סיכום

נשב עם החניכים במעגל, ונסכם את הדיונים שהיו בהתחלה, ונדגיש כאן את מטרת הפעולה - יש לנו חיבור עצום וקרוב לקב"ה, שמחייב אותנו לתורה ולמצוות. וזה ההבדל בין הסכם מחייב לבין ברית - ברית היא רק התחייבות של שני הצדדים, אלא חיבור ושותפות הדדית, שמניבות בהכרח מעשים מתאימים.

נספחים

נספח 1 - דתומטר

צדקה

שאלה 1:

אני הולך בתחנה מרכזית, יום שישי, ובצד השביל קבצן פושט ידו ומבקש אוכל לשבת. אני מכיר אותו, ואני יודע שבאמת אין לו כסף.

א. אסובב את הראש או אתעסק בטלפון כדי להיראות עסוק.

ב. אלך לידו ואומר לו "אין לי כסף, שבת שלום".

ג. אפתח את הכיס של הארנק ואתן לו חצי שקל.

ד. אוציא את מהארנק עשרים שקל, אתן לו ואומר שבת שלום.

שאלה 2:

האם אני נותן צדקה?

1. בדרך כלל לא, לפעמים נותן כפרות לפני כיפור.

2. לא נמצא במרכז התודעה, אבל לפעמים אני נותן כמה אגורות בקופה בישיבה, ב"ויברך דוד".

3. אני נותן כל יום ב"ויברך דוד", או שלפעמים נותן מעשרות.

4. אני קבוע נותן מעשרות, ונותן לכל עני שאני נפגש איתו אם יש לי מספיק.

תפילה

שאלה 3:

כמה פעמים בממוצע אני מתפלל במניין בשבוע?

1. 0-6

2. 7-12

3. 13-19

4. 20-25

שאלה 4:

הגעה לתפילות:

1. אני בדרך כלל מגיע בסביבות ישתבח.
2. ב"ברוך שאמר" אני כבר נמצא בבית הכנסת, מניח תפילין.
3. ב"הודו" אני מניח תפילין.
4. אני מגיע עשר דקות לפני שמתחילה התפילה.

שאלה 5:

מתי אני מתפלל שחרית בחופשים?

1. מתי שאני קם.. לפעמים זה אחרי סוף זמן ק"ש.
2. מתפלל יחיד, מניח תפילין לפני סוף זמן ק"ש.
3. במניין, סביבות תשע- תשע וחצי.
4. מתפלל במניין קבוע לא אחרי שמונה וחצי.

שאלה 6:

כוונה בתפילה:

1. אני מריץ את התפילה, ולא מכוון כל כך.
2. בעיקרון אני משתדל, אבל בדרך כלל יוצא שאני מכוון בפסוק ראשון של קריאת שמע, ובברכת רפאנו בשמונה עשרה- יש לי חבר חולה...
3. בממוצע- איזורי הכוונה שלי הם בעיקר קריאת שמע, ורוב תפילת שמונה עשרה, בייחוד ברכה ראשונה.
4. אני לומד ספרים בנושא התפילה, ומתייעץ עם רבנים. משתדל לכוון בכל התפילה, ולפעמים מכוון ברובה.

לימוד תורה

שאלה 7:

כמה פעמים בשבוע אני לומד תורה?

1. האמת שזה לא כל כך מעניין אותי... אני מברז משיעורי גמרא כשאני יכול.
2. אני נמצא בכל השיעורים, אבל לא יותר מזה.
3. אני נמצא בשיעור תורה פעם- פעמיים בשבוע, מחוץ למסגרת הישיבה.
4. אני לומד בקביעות מחוץ למסגרת הישיבה, ואני בדרך לסיים מסכת בעזרת ה'.

שאלה 8:

ארגנו שבת עם חברים.

1. בדרך כלל יש איזה צדיק אחד שאומר דבר תורה בארוחות, אבל אני לא קשור לזה.
2. אני משלים שניים מקרא, או הלכה לומד הלכה אחרי התפילה, אבל לא מעבר לזה. יצאנו כדי להינות, לא?
3. אני מברר אם יש שיעור בשבת בבית הכנסת שבו התפללנו, ואולי גם אומר דבר תורה בשולחן באחת הארוחות, אם יהיה לי משהוא.
4. הבאתי ספר- שניים מהבית, ומוצא את הזמן ללמוד. אני מארגן כבר על דבר תורה לכל אחת מהארוחות אם יהיה צורך.

שאלה 9:

ראיתי בספר מסויים הלכה שלא הכרתי, שדורשת ממני הרבה. לדוגמא: אסור להתעסק סתם בסכ"ם בשבת ללא צורך...

1. אמשיך לסעיף הבא או אסגור את הספר, אני לא מחוייב לכל מילה שכתובה בספר הזה. מי שכתב את הספר הוא בטח רב שמאוד מחמיר.
2. אני אברר עם חברים, ואשאל את הרב של בית הכנסת שלי, ואשתדל למצוא את הדעה הכי מקילה.
3. בגדול אני אשתדל לעשות את זה. לא מחוייב.
4. אחרי שביררתי שכן הרב שלי סובר, אני אשמור על זה כל שבת.

שאלה 10:

"עשה לך רב". ואתה?

1. אני הרב של עצמי, אני יודע כל מה שצריך בשביל חיים פשוטים.
2. אם יש לי שאלות אני שואל את הרב שלי בכיתה שלי. לא צריך יותר מזה.
3. לאבא שלי יש רב מובהק, אם שאלה אני שואל את אבא והוא מברר.
4. יש לי רב שאני נמצא בשיעורים שלו/לומד מהספרים שלו באופן קבוע, ואני מברר בעצמי כל שאלה הלכתית שאני נתקל בה.

צניעות

שאלה 11:

1. אני לא רואה בעיה בלצחוק עם בנות, ולהיקל ראש בחברתן. אני לא שומר נגיעה.
2. אני לא אזורם על האש כזה, אך אם מזמינים - אני אבוא, ואזורם עם החברה.
3. אני נפגש עם בנות רק בסניף, ושם שומר על שמירת נגיעה. אבל מעבר לזה לא.
4. אני משתדל מאוד שלא לעשות צחוקים עם בנות, ולדבר איתן על דברים ענייניים בלבד.

כללי

שאלה 12:

האם אני שומע: לועזי, שירי אהבה, שישי נשים?

1. אני שומע כל מה שנשמע טוב.
2. שניים מתוך שלושה.
3. אחד מתוך שלושה.
4. אני לא שומע אף אחד מהם.

שאלה 13:

ציצית:

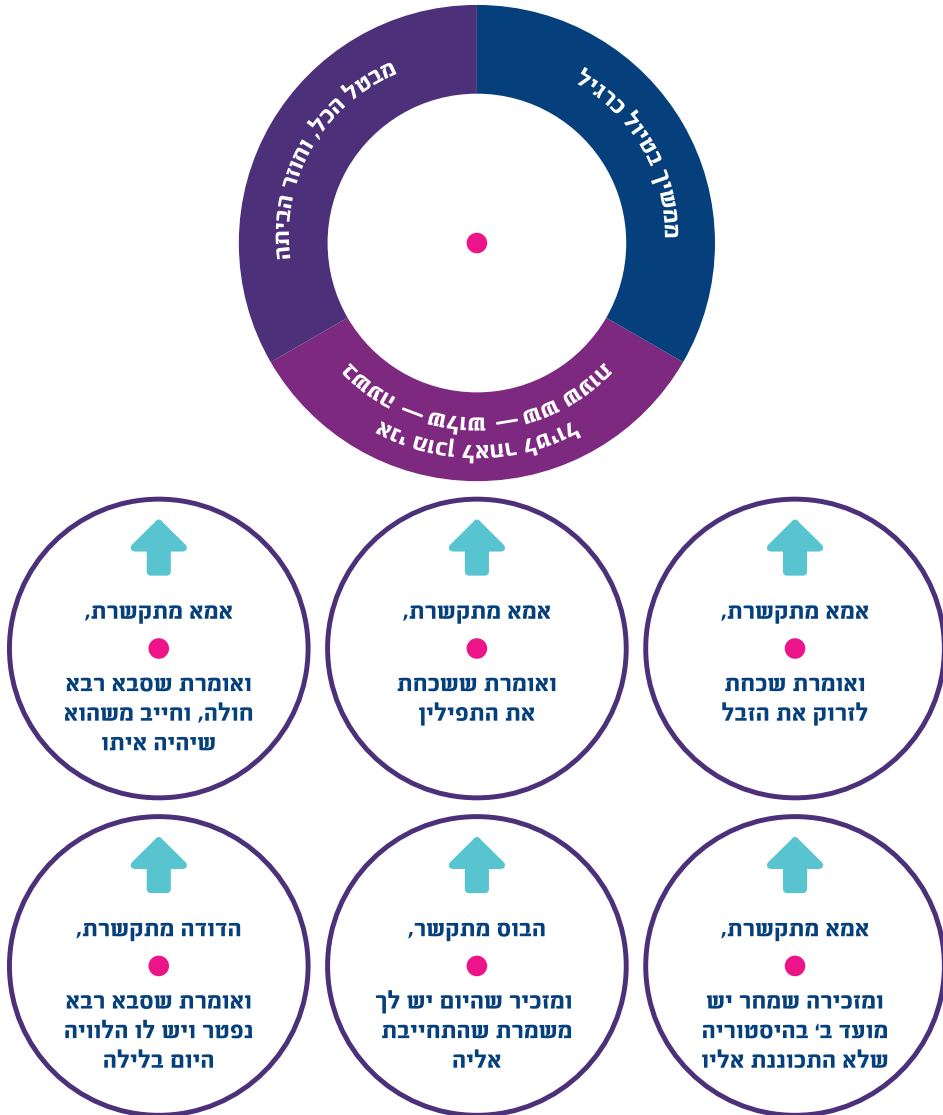
1. אני לא שם, זה ממש חם. לפעמים אני שם בחורף.
2. בדרך כלל אני שם, אבל כן יש ימים שאני שוכח.
3. אני שם ציצית בד, ושחם לי אני מוריד.
4. אני לא מוריד את הציצית מעלי אף פעם.

שאלה/תשובה	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
סך הכל:				
סופי:	מתוך 52			

ד"ש לחזל"ש (חזרה לשגרה - ביטול תכנון).

אתה לקראת סוף החופש הגדול. קבעת עם חברים שיוצאים על הבוקר לצפון. אתה במדרגות בדרך לאוטובוס, והטלפון מצלצל...

"נו.. אז מה אתה בוחר?" התסכל עליו המפקד במבט חודר וקר, חסר רגש. "יש לך עשרים שניות להחליט אם אתה רוצה להמשיך איתנו או לא. שייטת זה לא משחק".

דוד שלנו נולד למשפחה ציונית דתית רגילה למדי. סבו, שעל שמו הוא נקרא, נהרג בפעולה צבאית כחייל שייטת בגבול מצרים לפני שנולד. כבר מקטנותו, עם חלב אימו, שמע סיפורים על סבו, על גדלותו, על ענוותנותו, על השמחה שתמיד קרנה מפניו, ובמיוחד - על מסירות הנפש שלו לעם ישראל.

דוד גדל, ובחלומותיו היה רואה את עצמו עם חבריו החיילים רצים בתוך המים, מגיעים ליעדם, מתקיפים את האויב, ושוחים קילומטרים בים התיכון בחזרה הביתה, לחיק משפחתו האהובה.

כבר מהיסודי התחיל להתאמן. לאחר שהיה מסיים את הלימודים, היה רץ מספר קילומטרים וחוזר לביתו, מותש, אך שמח בשיאיו החדשים שהשיג. בתיכון היה רץ עם משאות על גבו, ומתעמל ללא הרף.

עברו שנים, והנה הגיעה לביתו מעטפה צהלית. הוא פותח וקורא אותה בהתרגשות, ומסמן ביומנו את היום הגדול בחייו - תאריך של יום הגיבוש לסיירות, וביניהן שייטת 13.

את הגיבוש הראשון צלח בהצלחה, וללא מאמצים מרובים מדי. הוא הגיע מבין הראשונים לקו הסיום, הקשיב ובצע את כל ההוראות על הצד הטוב ביותר. בסוף היום, קיבל את תעודה, ובה זימון לשייטת המובחרת ביותר - שייטת 13.

הגיבושים לשייטת 13 הם הקשים ביותר. זאת, מכיוון שחיילי שייטת 13 נדרשים להרבה מעבר לכושר טוב - הם נדרשים לרוץ בתוך המים עם משאות כבדים, לשחות למרחקים, באור זריחה ובאור ירח, תחת לחץ ויריות, וכל זה תוך כדי שמירת עין ושימת לב לחברים הקרובים והרחוקים שאיתם בפעולה.

דוד הגיע ליום הראשון בהתרגשות אדירה. הוא קפץ מהמיטה והתפלל, ונסע לבסיס. שם היו כשלוש מאות אנשים, ובשעה המיועדת, עמדו כולם בעשרה טורים ישרים.

"שלום לכולם", פתח המפקד. "אתם עומדים בפני שלושה ימים קשים ביותר. לשייטת מתקבלים רק הטובים ביותר". הוא הביט סביבו, ושמע לחשושים קטנים. "אל תתרגשו ממספר הנוכחים פה" קרא. "רק כשלושים מכם עומדים לסיים את שלושת ימי הגיבוש".

הוא הסתובב לאחור, ובנתיים מספר פקידים החלו לבדוק נוכחות.

"הימים האלה, כאמור, הם קשים ביותר. אך אל דאגה. אם משהוא מכם מרגיש שזה גדול עליו, או קשה מדי בשבילו, שידע: מאחורכם, ישנה תמיד משאית

כחולה. כל אחד מכם יכול באמצע הגיבוש לעצור במקום, והיא תאסוף אותו ליחידה מובחרת אחרת."

הימים אכן היו קשים מאוד. לא פעם שדוד כמעט משך ידיו והפסיק מחוסר כח. בסוף היום השלישי, פיו כבר יבש, ונשימתו קצרה. ידיו לא נשמעו לקולו, ורגליו כאבנים נסרכו על חול הים. במאמץ עצום הוא הצליח להוציא מעצמו כוחות שמעבר ליכולתו, ולפתע ראה בעיניו את קו הסיום.

בקו הסיום עמד המפקד, לבדו, עם דגל ישראל לצידו. המפקד חיכה לו בזקיפות קומה, והצדיע לו.

"כל הכבוד דוד", אמר. "הגעת ראשון".

דוד היה מופתע, אך מרוב כאב לא הצליח להביע יותר מחיוך שבור קטנטן.

"אך דבר מה לי אליך. במהלך הגיבושים שמנו לב כי אתה מאוד קשור לדת שלך, ובמיוחד לתפילין שלך. אתה קמת לפני כולם, התפללת והנחת תפילין, וזה דבר מבורך כשלעצמו. אך אנו חושבים שזה עלול להפריע לך במהלך תפקודך כחייל שייטת, שאתה מחוייב לדבר מסויים מעבר ליחידה. להדיח אותך בעל כרחך לא רצינו. אנו מביאים את השאלה הזאת לפתחך: אם ברצונך להמשיך בשייטת, עליך להשאיר את התפילין במשאית הכחולה, ולהמשיך ישר בשביל, שם תחכה לך הסעה לאירוע הסיום".

ליבו החסיר פעימה. הוא לא האמין שזה קורה לו.

כל ימיו חלם להיות גיבור כמו סבו. להלחם ולמסור את כל כוחו למען המולדת. הוא השקיע בזה את כל חייו.

אבל... התפילין...

"נו.. אז מה אתה בוחר?" חתך המפקד את השקט, בקרירות.

במוחו רצו אינספור תמונות שלו ושל סבו, עם חזונם הגדול. הסיפורים והחלומות צפו ושקעו בן רגע, מפנות מקום אחת לחברתה. אך זה הסתיים כעבור חמש שניות. הוא לחץ את היד למפקד, והצדיע. בלב שבור אך בביטחון גדול, עשה את צעדיו לעבר המשאית הכחולה.

כעבור כחצי שעה, היא הגיעה. הוא פתח את הדלת האחורית, ושם חיכה לו לא אחר מאשר המפקד.

"התקבלת. בשייטת אנו צריכים אנשים שעומדים על עקרונותיהם. עם ישראל צריך אנשים כמותך במקום הזה".

פעולה 2 - ממחויבות לברית

רציונל היחידה

אני יכול לקיים את המצוות כי ה' גזר עליי, ולהישאר ברובד הזה. השאלה האמיתית היא, האם זה כל הקשר שלי עם הקב"ה? קשר של כפייה? איך אני הופך את הקשר שלי עם ריבונו של עולם לברית?

מטרת היחידה

החניך יפתח את הקשר שלו עם הקב"ה מקשר של חוזה ומחויבות לעולם של ברית.

מבנה היחידה

1. הפער בין חובה לברית

2. גזרה גזרתי ואין לך רשות לערער אחריה

3. ברית עם הקב"ה

4. סיכום

מהלך היחידה

1. הפער בין חובה לברית

הסבר השלב - בשלב הראשון נמחיש לחניכים שלפעמים אפילו שאנחנו מבינים שקשר של הכרח ומחויבות זה לא מה שאנחנו רוצים, אנחנו עדיין פועלים ומתארים קשר עם הקב"ה בצורה של הכרח. השאיפה שלנו לייצר קשר עמוק יותר, לייצר ברית לא מצליח להגיע לממשות.

אופציה א - הצגה בפנטומימה

בוחרים 2 חניכים, אחד המציג ואחד המדובב.

נותנים לזוג סיטואציה והם צריכים להציג אותה פעמיים: המציג מציג את אותו הדבר בשתי הפעמים, אבל המדובב צריך לדובב את המחשבות של האדם- ה"רצוי" ולאחר מכן את ה"מצוי": מה האדם באותה סיטואציה אמור לחשוב ולהרגיש, ולאחר מכן את מה שהוא כנראה חושב ומרגיש בפועל.

דוגמאות לסיטואציות:

- אדם בתפילה
 - אדם שמתנדב לעזור
 - מישוה נואם
 - מישוה קם בבוקר לבית הספר/יושב בכיתה בשיעור.
- ככל הנראה המדובב יציג ברצוי מציאות אופטימית כלשהי, לדוגמה האדם המתפלל- כל כולו מרוכז בתפילה, מכוון. במצוי- האדם חושב על דברים אחרים לגמרי תוך כדי התפילה. האדם הנואם - מבר אל הקהל מתוך אמונה במה שהוא אומר, במצוי- רק שמח שהוא במרכז תשומת הלב ושכולם מקשיבים לו ולא אכפת לו ממה שהוא אומר.

לאחר מכן שואלים את החניכים:

- מה הפער שיש בין שני כיווני המחשבה שעברו על האדם בכל סיטואציה.
- מי הזדהה עם אחד המקרים? מי חושב שזה נכון?
- למה זה קורה? למה אם בשני הסיטואציות יכולנו לנחש בקלות מה אמורה להיות הכוונה של האדם - אנחנו בכל זאת נופלים למחשבות אחרות?

אופציה ב - תפילת קבע ולא תחנונים

משחקים את המשחק "סל המחשבות": בוחרים 2 חניכים שעומדים אחד מאחורי השני. החניכים מקבלים מקרה לדוג' אישה תולה כביסה, החניך שעומד מקדימה צריך להציג בפנטומימה את המקרה, והחניך שעומד מאחורה צריך להגיד את המחשבות של מי שעושה את הפעולה... משחקים את זה עם כמה מקרים ובסוף עם אדם שמתפלל שחרית. הערה: הרעיון הוא שבסופו של דבר תוצג תפילה כשהמחשבות נמצאות בכל מקום- חוץ מבתפילה... בד"כ זה הולך, אבל אם לא- אתם יכולים להציג לבד! זה כנראה מה שיוצא בתפילתנו כשאנו חושבים על דברים אחרים בתפילה... כמו בעולם התפילה ככה זה גם בעולמות נוספים, אנחנו עושים דברים מצוות רבות, אמנם מתוך מצוות אנשים מלומדה, מתוך הרגל והכרח ללא שימת לב.

2. גזרה גזרתי ואין לך רשות לערער אחריה

הסבר השלב - למרות שאנחנו חותרים להגיע לקשר של ברית, שנובע מתוך בחירה עמוקה ומתוך רצון גדול. תמיד צריך לזכור שלפני ואחרי הכל יש לנו מחויבות עמוקה ואנחנו צריכים לעמוד מול הציפיות ומול מצוות ד' ולעשות אותם. הקומה הזו היא הבסיסית, ורק על גביה ניתן לבנות קומות של ברית.

אופציה א - צ'רציל

"זה לא מספיק שאנחנו עושים כמיטב יכולתנו, לפעמים עלינו לעשות את מה שנדרש" (וינסטון צ'רציל)

שואלים את החניכים:

- מה הם מבינים מהמשפט? מה הוא אומר? [הסבר המשפט - צ'רציל אומר שיש נקודות שאדם לא יכול להגיד עשיתי כל מה שיכולתי. זה לא עוזר וזה לא מה שציפו ממנו. בזמן כזה, אדם צריך לעמוד בציפיות שדורשים ממנו ויהי מה].
- המשפט הזה לא תמיד קל לנו. הוא עומד בסתירה למחשבה שהדרך היא החשובה, מה שעברנו בדרך, ההרגשה שלנו. המשפט מקדש את המטרה ולא את האמצעים.

שואלים את החניכים:

- הרבה פעמים אנחנו מרגישים שההלכה והתורה הם בדיוק זה. הם נותנים גבולות ברורים ומדויקים, ושמים את ההלכה לפני ההרגשה האישית של האדם. וההלכה, ובכן - לא הולכת להשתנות או להיעלם ואנו עדיין כבולים אל הקיום שלה, אבל אנחנו כן יכולים לבחון את היחס שלנו כלפיה.
- האם זה הקשר שאנחנו רוצים שיהיה לנו עם הקב"ה? עם התורה? עם המצוות?
- אם לרגע נבחן את המציאות הדתית שלנו בתוך המשקפים ותפיסת העולם של המשפט - איך זה ישפיע עלינו? איך עכשיו נסתכל על הקשר שלנו עם הקב"ה?

אופציה ב - ברית בני רכב

"ר' נתן אומר: גדול הברית שנכרתה עם יונדב בן רכב מהברית שנכרתה עם דוד, שהברית שנכרתה עם דוד לא נכרתה אלא על תנאי, שנאמר: (תהלים קלב) "אם ישמרו בניך בריתי", ואם לאו- "ופקדתי בשבט פשעם"; אבל הברית שנכרתה עם יונדב בן רכב, לא נכרתה עמו על תנאי, שנאמר: (ירמיה לה) "לכן כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל לא יכרת איש ליונדב בן רכב עומד לפני כל הימים".

(מכילתא על שמות יח)

שאל:

- מה הבנתם?
- מדוע זכו בני רכב יותר מאשר דוד?
- למה הקומה הבסיסית של מחויבות כה קריטית בשביל לזכות במדרגת ברית?

[**הסבר המדרש:** הברית בין דוד לקב"ה הייתה עם תנאים- אם עמ"י ישמור את התורה והמצוות הקב"ה יעניק להם טוב, אבל אם לא נענש על חטאינו. אך הברית בין הקב"ה ליונדב (ובני רכב באופן כללי) היא ברית עולם - משום שבניו של רכב היו מחויבים לחלוטין לצייויים של יונדב אביהם ולא הפרו אותו מעולם (איסור שתיית יין, איסור על עבודת אדמה, איסור בניית בית קבע, ואימוץ דרך חיי נוודות) (ספר ירמיהו, פרק ל"ה, פסוקים א'- י"ט). משום כך יחסו של הקב"ה אליהם הוא חיובי והוא גומל להם על כך, בזכות המחויבות שלהם ללא תנאים.]

3. ברית עם הקב"ה

הסבר השלב - בשלב זה נדגיש את העובדה והשאיפה שלנו לעבוד את הקב"ה ולקיים את תורתו ומצוותיו מתוך קשר של ברית, של בחירה, של אמן עמוק, של מחויבות עמוקה ונצחית.

אופציה א - מצווה אהובה

עושים סבב בין החניכים, כל אחד צריך להגיד מצווה שהוא אוהב.

- למה הוא אוהב אותה?
- האם קל לו לעשות אותה?
- למה הוא עושה אותה?

חלק שני של הסבב-

מבקשים מתנדב שישתף במצווה שהוא לא אוהב או שקשה לו לעשות אותה. למה קשה לו?

- למה בכל זאת הוא עושה?
- מה הוא מרגיש כשהוא מצליח לעשות אותה?

אופציה ב - חובות תלמידים

נקרא את הקטע הבא:

"אשריך נער ישראל ואשרי חלקך, את התורה אור ד' ללמוד זכית, ולהיות בן שעשועו בן רחומו, עלית. מלאכי עליון יקנאוך אף יקירוך. ושרפי אל עליך יתמהו ואותך יכבדו. השמים וצבאם הארץ ומלואה עליך ישמחו ולפניך יכנעו. וזה אל זה שואלים, מי הוא הנער אשר עמודי אש קודש מפיו מתבערים, ואדון עולמים רם על כל רמים בפני המון צבאיו ורבבות קדושי, בו מתפאר ואתו שמח.

ד' שמח בך, וגם אתה נער ישראל תגיל ותשמח בגודל אשרך ורבת הצלחתך זו, כי מי הוא האיש אשר זכה להיות מרואי פני המלך ולא יגיל ולא ישמח, ומי הוא הזוכה שהמלך מלכי המלכים הקב"ה ילחש לו את מצפוניו וילמד לו את תורתו, ולא יחשב לו קלות ראש ועוון אם לא ישמח...

מטרה גדולה זו לנו, לא לכפות אותך שתלך בדרך ד' בעל כרחך, רק שגם בעצמך תרצה ללכת בו, כי לא בעשיותיך הטובות לבד אנו מסתפקים, רק שגם אתה בעצמך תהיה טוב אנו רוצים כפי שאמרנו לך. וכיון שזאת היא עיקר כונתנו לכן אין אנו רשאים להשאיר בך שום ניצוץ מחשבה ורצון לא טובים, מוכרחים אנו לכנס למוחק ולבך לישר בך כל מחשבה ורצון שבך ולהעלותם."

אופציה ג - קפד ראשו

נשב עם החניכים המעגל, ונאמר להם להוריד את הראש ולעצום עיניים. נבחר חניך אחד, על ידי שניגע בראשו. הוא ירים את הראש, וניתן לו דף, שבו כתוב ארבע הגדרות:

1. הייתי נותן לו וילה בקיסריה ליום הולדת.
 2. אם היה מבקש, הייתי טס מחופשה בחו"ל כדי להגיע לחתונה שלו.
 3. אם היה מבקש, הייתי עוזר לו אם היה מתקשה לפני בגרות, גם אם אני בעצמי צריך לעשות חזרות.
 4. טוב ונעים להיות בחברתו, והייתי בוחר לעשות איתו טיול ארוך אחרי צבא.
- בכל הגדרה החניך יצביע על חניך אחר, ואנו ניגע ובראשו. יש לציין כי אי אפשר להצביע פעמיים על אותו חניך.
- נשאל את החניכים: איזו מחמאה היה הכי נעים וכיף נקבל?
- אנו אוהבים כשנותנים לנו דברים או כשעושים את מבוקשינו. אך הדבר שאנו הכי רוצים, זה שיאהבו אותנו, וירצו בקרבתנו.
- כך גם הקשר שלנו עם הקב"ה: למרות הציוויים, הקשר האמיתי מתבטא דווקא ברצון הפשוט להתקרב, ולעשות את רצונו מתוך אהבה ושמחה.

4. סיכום

נסכם את הפעולה:

1. הבנו שהתודעה שלנו עובדת בצורה של מחויבות והכרח גם כאשר אנחנו מבינים ורוצים ללכת לקשר של ברית.
2. אסור לאבד את קומת המחויבות, היא חייבת להיות נוכחת וחזקה לפני שממשיכים לשלב הבא.
3. אחרי שהבנו זאת ניתן להתחיל לדרוש, להבין ולחקור על עולמות של ברית. עולמות שכוללים חיבור עמוק, בחירה בדבר ועוד.

פעולה 3 - ברית - הוראות הפעלה

רציונל היחידה

אם הבנו שאנחנו רוצים להעביר את הקשר שלי עם הקב"ה ממחויבות לברית. בפעולה נכיר כלים שמסייעים לנו לעשות תהליך זה, ובלבד שאנחנו רוצים ומאמינים בו. למשל: שאלת שאלות וחקר, יוזמה אישית, מצווה שאדם בוחר, עבודת ה' תפילה ובערה.

מטרת היחידה

החניך ילמד ויקבל כלים שיעזרו לו להפוך את הקשר עם הקב"ה לקשר של ברית.

מבנה היחידה

1. תזכורת הפרקים הקודמים

2. כניסה לעולמות של ברית

3. ארגז כלי הברית

4. סיכום

מהלך היחידה

1. תזכורת הפרקים הקודמים

הסבר השלב - נולדנו לתוך עולם, ירשנו ערכים, האם אני מחויב אליהם? גם שהבנו שאנחנו צריכים להיות מחויבים גם לדברים שלא בחרנו בהם ובמיוחד בקשר שלנו עם הקב"ה, עדיין רצוננו הוא להתקדם מהמקום הזה למקום שבוחר, שרוצה, שכורת ברית ומתקדם הלאה לקשר עמוק יותר עם הקב"ה והתורה.

נקרא את הקטע הבא:

עם ישראל קיבל את התורה מסיני, על פי חז"ל, מתוך שני מניעים. האחד - "נעשה ונשמע"; השני - כפיית הר כגיגית עליהם. לכאורה, אין דבר נעלה יותר מקבלת תורה מתוך רצון ונכונות פנימית; המדרש מספר שבשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, התפעלו מלאכי מעלה ושאלו מי גילה רז זה לישראל. אך עם כל זה, קבלת תורה המבוססת אך ורק על קבלתה מרצון, ללא יסוד של כפייה, יש בה פגם. וכך כותב המהר"ל בספר "תפארת ישראל":

"אבל מה שכפה עליהם ההר, שלא יאמרו ישראל 'אנחנו קיבלנו התורה מעצמנו, ואם לא היינו רוצים לא היינו מקבלים התורה'. ודבר זה לא היה מעלת התורה... אין ראוי שתהיה קבלת התורה בבחירת ישראל, רק שהיה הקב"ה מחייב ומכריח אותם לקבל התורה, שאי אפשר זולת זה שלא יחזור העולם לתוהו ובוהו" (פ"ב).

למילים יש דינמיקה. המלה "מחויבות" היא מילה חדשה המעוררת אסוציאציה של כפייה, של דבר שאינו חלק מעצמנו אלא כפוי עלינו. במקורותינו המילה הבאה במקום מחויבות היא נאמנות - "נאמן אתה להחיות מתים": כביכול מחויבותו של הקב"ה היא להחיות מתים. יותר מזה - "וארא אל אברהם וכו' אני ה'", ומפרש רש"י: "נאמן ליתן שכר". שם הוי"ה מצביע על נאמנות.

לפעמים גם המונח אמונה הוא ביטוי לנאמנות - "ומקיים אמונתו לישיני עפר". אמונה, בלשון חז"ל, היא אמן בו יתברך משום שהוא מקור הנאמנות. "יען לא האמנתם בי" פירשו 'לא היה לכם אמן בי'. במשלי נאמר: "ורב אדם יקרא איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא" (כ', ד). וכותב על זה המהר"ל: "איש אמונים מי ימצא - הן שתהיה האמונה בו יתברך, הן שתהיה האמונה שהוא נאמן בכל עסקיו והנהגתו". אמונה, איפוא, מבטאת שני דברים: אמן בו יתברך ונאמנות בכל הנהגתו, ובמילים אחרות - מחויבות. לעומת הזרות שיש במילה מחויבות, המילה נאמנות מבטאת משהו שקרוב לאדם. זו מילה שלא מעוררת שום אסוציאציה לא-נעימה, מילה המבטאת דבר שאדם מתגאה בו.

(שיחה לפרשת יתרו, בין מחויבות להתחברות מאת הרב יהודה עמיטל)

2. כניסה לעולמות של ברית

הסבר השלב - כאשר רוצים להפוך קשר לדבר עמוק יותר זה דורש להיכנס למצב, לתודעה, להלך נפשי של עבודה, של רצון ולמידה. ננסה להמחיש ולהבהיר זאת בחלק זה.

אופציה א - סיפורו של פרפר

יום אחד, הופיע פתח קטן בגולם. האדם ישב והביט מוקסם במשך כמה שעות בפרפר המנסה לחלץ את עצמו ובמאמציו לדחוף את גופו דרך אותו פתח קטן.

לפתע, הפרפר הפסיק להתקדם.

הוא לבטח עייף, הוא אינו יכול יותר חשב האדם. מתוך הזדהות עם הקושי החליט לעזור לפרפר. באמצעות סכין פתח בזירות את הגולם והפרפר יצא בקלות, אבל גופו היה מנוון והכנפיים שלו מכווצות. האיש המשיך להתבונן, בציפייה שכל רגע כנפיו של הפרפר יפתחו, יגדלו וייפרסו - ובכך יתמכו ויעצבו את גוף הפרפר. אבל זה לא קרה!

למעשה, הפרפר בילה את שארית חייו בזחילה עם גוף מנוון וכנפיים מכווצות. הוא אף פעם לא הצליח לעוף. האיש הטוב שכל כך רצה לחסוך מהפרפר את הכאב והסבל לא הבין שהגולם הדחוס ומאבק הפרפר לצאת ממנו, היו התהליך שדוחף נזולים מגוף הפרפר לתוך כנפיו כדי שיוכל לעוף אחרי שייצא לחופשי מן הגולם.

קשיים, מאבקים, התמודדויות הם חלק חשוב מחיינו, אלה עוזרים לנו לפתח יכולות, חוזק ועוצמה.

אופציה ב - במבוק

היו היה אדם שהתחיל לאבד תקוה

הוא חשב על כל ההחלטות שקיבל

על עצמו בשנה שעברה

לצער שום דבר בחייו לא השתנה

הוא נישאר אותו אדם עם אותן הבעיות ואותם

החסרונות

הייאוש כירסם בליבו עד שפנה להיתעץ עם רבו.

הרב הקשיב ושאל;

האם ידוע לך כמה זמן לוקח לבמבוק הסיני הענק

לצמוח

עד לגובה של ביניין?

בשנה הראשונה משקים ומדשנים את השתיל

הזעיר....

וכלום לא קורא.

ממשיכים להשקות ולדשן אותו במשך שנה

נוספת

ואחריה עוד אחת....ועוד אחת.

ועדיין שום דבר לא קורה....

ואז בשנה החמישית....הבמבוק מזנק לשמיים!

ובתוך שישה שבועות צומח לגובה 30 מטרים!

אם כן כמה זמן לוקח לבמבוק לצמוח לגובה

שכזה?

שישה שבועות עונה האיש.

זאת הטעות שלך-זה לוקח חמש שנים.

אם בשלב כלשהו במשך אותן השנים האיכר היה

מספיק

להשקות את השתיל הרך. הוא היה נובל ומת.

ומה באמת קרה במשך השנים האלה?

מתחת לפני האדמה היתפתחה רשת מסועפת

שורשים

שתוכל לתמוך בצמיחתו המתפרצת של הבמבוק.

צמיחה מצריכה סבלנות והתמדה. כל טיפת מים

חשובה!

כל צעד קטן משפיע לטובה.

יתכן ולא תבחין מיד בהבדל. אבל הצמיחה

מתרחשת

אל תתיאש. בנחישות עיקשת המשך לטפח את

שורשי השינוי.

בסופו של דבר תפרוץ גם אתה.

ותגיע לגבהים עצומים.

3. ארגז כלי הברית

הסבר השלב - אז איך עושים את זה בפועל? ישנם כמה דרכים להעמקת הקשר. בין השאר: שאלת שאלות וחקר, מצווה שאדם בוחר, עבודת ה' תפילה ובערה.

שאלת שאלות וחקר

הסבר - שאילת שאלות בנושא מסויים מבטאת קשר ואיכפתיות שיש לשואל בנושא. למען האמת, שאילת שאלות לפעמים אף גורמת לקשר נפשי לנושא, שכן השאילה גורמת לנו לגלות רבדים עמוקים יותר במציאות שבה אנו חיים, ולהתחבר אליה יותר.

אופציה א: משחק - מכיר אותי?

כדי לעשות את המשחק, יש לגזור את **נספח 1** לפתקים כפי המסומן. מתחילים את המשחק כשהחניכים יושבים במעגל. נחלק את החניכים לזוגות, על ידי חלוקת הפתקים הממוספרים שגזרנו, כך שכל חניך יצטרך למצוא את החניך שקיבל את אותו המספר שלו. החניכים יתפזרו מהמעגל לפי זוגות, וישאלו אחד את השני שאלות על אורח חייו, משפחתו ואישיותו. כעבור כשלוש דקות, נאמר לחניכים לחזור למעגל, ונקרא לזוג שקבל את מספר 1. נשאל אותם שאלות מתוך **נספח 1**, ונספור את כמות התשובות שהם ענו אחד על השני נכונה. לאחר מכן נקרא לזוג מספר 2, וכן הלאה.

הערות קטנות לגבי המשחק:

1. כדי לוודא את אמינות התשובות, כדאי לשאול קודם את האדם שעליו נסובה השאלה מהי התשובה הנכונה לגביו, ורק לאחר מכן לשאול את חבריו את השאלה.
 2. כדאי להושיב את הנשאלים אחד מאחורי השני, גב אל גב, כדי שלא ירמזו אחד לשני את התשובות.
- הזוג שענה על הכי הרבה שאלות נכונה, הוא המנצח.

לבסוף, נבקש מתנדב. נשאל אותו: האם נהנית לספר לחברך על עצמך? האם היה דבר שידעת שלא ישאלו עליו, ובכל זאת אמרת אותו? האם הייתה שאלה שידעת שלא נשאל ובכל זאת שאלת אותה? מדוע?

סיכום: שאילת שאלות והתעניינות אחד בשני, גורמת לנו להתקרב אל אנשים, ולהרגיש יותר סימפתיים כלפיו. וכן כלפי עבודת ה' שלנו: אם נשאל ונברר על נושאים אמונה ובעבודת ה', אנו נהיה יותר קשורים לקב"ה, ונרגיש יותר מחוברים לדרך שבה אנו הולכים.

אחרי מצוותך תרדוף נפשי

הסבר - המצוות הן הדרכים שהקב"ה הביא לנו על מנת להתקרב אליו, מצווה מלשון 'צוותא' וחיבור.

נבקש שלושה מתנדבים מהחניכים. נשאל כל אחד מהם, איזו דמות הוא מעדיף להציג מתוך הדמויות הבאות:

1. אמא, שעובדת כמורה למתמטיקה.

2. אבא שהוא משמש אדמו"ר של חסידות.

3. ילד שהוא מלך הכיתה.

אחרי שכל אחד בחר את התפקיד שלו, נאמר לכל אחד מהם בהתחלה להציג דמות אחרת מזו שבחר, בסצנה הבאה:

הילד מגיע מבית הספר עם התעודה, בתום המחצית. כמלך הכיתה היו לו הרבה עיסוקים ומשחקים, מה שגרם לו פחות להשקיע בלימודים - והציונים בהתאם. הוריו יושבים איתו על כל המקצועות, וכל אחד מתמקד בציונים הגרועים מסוג אחר: האב מסתכל רק על מקצועות הקודש, ומקצועות החול אינם מעניינים אותו; ואילו האמא, מסתכלת רק על מקצועות החול, והשאר לא מעניין אותה. הילד, בתוך, מתרץ תירוצים, שכמובן אינם מספקים אף צד - לא את אמא ולא את אבא.

לאחר מכן, נבקש מהחניכים להתחלף, כך שכל אחד מהם ישחק את הדמות שרצה בהתחלה. **נסכם:** החניך שיחק יותר טוב, ויותר התחבר לדמות אותה הוא שיחק, כאשר היה מדובר בדמות שהוא רצה.

הלשון 'מצווה' הוא מלשון 'צוותא'. על ידי המצוה אנו יכולים להתחבר אל הקב"ה - וככל שנעשה את המצווה יותר בשמחה וביותר אהבה, אנו נתקרב ונתחבר אליו, והדבר יגרום לנו גם להרגיש ולרצות יותר ללכת בדרך הזאת.

תפילה וגעגועים

הסבר - תפילה היא מתנה והזדמנות מיוחדת שנתן לנו הבורא כדי להתחבר אליו ולפתוח את ליבנו לעבודתו.

משחק: אני רוצה

נגזור את הפתקים **(נספח 2)** ונחלק אותם לחניכים, כך שכל אחד יקבל לפחות ארבעה-חמישה פתקים. נאמר לחניכים להסתובב ברחבת הפעולה ולהחליף אחד עם השני את הפתקים לפי מה שהיו רוצים שיהיה להם. הפתקים אותם יהיה לחניך בתום הזמן, הם מה שהוא יקבל.

נגביל אותם בזמן לא ארוך, כשתי דקות.

נבקש שני חניכים מתנדבים, שיספרו על פתקים שהיו רוצים שיהיו ברשותם אך לא הספיקו או שלא הצליחו להשיג.

נשב עם החניכים ונסביר להם, כי התפילה היא זמן שבו השערים נפתחים, ואפשר לבקש כל מה שאנו רוצים, ובמיוחד לבקש להתקרב אליו, כמו שנאמר: "פתח פיך ואמלאהו", וכן "קרוב ה' לכל קוראיו, לכל אשר יקראוהו באמת". אם נבקש מעומק הלב, אזי ליבנו יפתח אל ה', והתפילה תשנה אותנו.

4. סיכום

נסכם את הפעולה ואת המערך:

1. אנחנו נולדנו למציאות קיימת
2. אנחנו יכולים לבחור בה או להתכחש לה.
3. עדיין המחויבות היא הקומה הבסיסית והמחייבת ורק שהיא ברורה לי וחזקה אצלי אני יכול להתקדם לשלב הבא - לברית.
4. ברית דורשת כניסה לתהליך של עבודה ובידור.
5. למדנו 3-4 כלים שעוזרים לנו לפתח קשר של ברית.

נספחים

נספח 1

16	13	10	7	4	1
16	13	10	7	4	1
17	14	11	8	5	2
17	14	11	8	5	2
18	15	12	9	6	3
18	15	12	9	6	3

שאלות אפשריות:

- כמה אחים/אחיות יש לו?
- איפה הוא ממקודם מבחינת גילאי האחים?
- איך קוראים לאמא שלו?
- איך קוראים לאבא שלו?
- איפה הוא גר?
- מה התחביבים שלו?
- מה הוא עושה בשעות הפנאי?
- מה המקצוע האהוב עליו?
- איזה זמר/שיר הוא הכי אוהב?
- מה המאכל שהוא הכי אוהב לאכול?
- איפה הוא מתפלל בשבתות?
- מי החבר הכי טוב שלו?
- מה הוא היה עושה לו היו נותנים לו מאה אלף שקל?

גיטרה חשמלית

וילה בקיסריה

רמקול איכותי

**כדורסל עם חתימה של
שחקן**

שניצל טרי

מחשב נייד

תפוח עץ

שווארמה

פיצה חמה

תפוז

בורקס פיצה

שקשוקה טובה

ש"ס גמרא

בורקס גבינה

100 בבגרות באנגלית

100 בבגרות במתמטיקה

**לדעת את כל הש"ס
גמרא**

100 בבגרות בפיזיקה

**להצליח לכבד את
ההורים כמו שצריך**

להתפלל בכוונה

רישיון נהיגה

ג'יפ 4x4

טנק

**להלחין שיר שיהיה
מקום ראשון בגלגלצ**

אקדח

רובה

וילה בירושלים

חולצה איכותית

להיות שחקן קולנוע

להיות חבר כנסת

להיות שחקן כדורסל

להיות שחקן כדורגל

להיות תלמיד חכם

להיות זמר

להיות ענו

לקבל 780 בפסיכומטרי

להיות מדריך טוב

להתנדב בעמותה

להיות עזראי

להיות חניך טוב

[illegible]

[illegible]

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

